සූවිසි පට්ඨාන ප්‍රත්‍ය නය සංග්‍රහ නම් වූ

සංක්ෂෙප පට්ඨාන සන්නය

සම්පාදනය
ත්‍රිපිටකාචාර්ය මහා කම්මට්ඨානාචාර්ය
අතිපූජ්‍ය නාඋයනේ අරියධම්ම ස්ථවිර

"සබ්බ දානං ධම්ම දානං ජිනාති"

(සියලු දානයන් අතරින් ධර්ම දානය උතුම්ය)

Lithira

සූවිසි පට්ඨාන ප්‍රත්‍ය
නය සංග්‍රහ නම් වූ
සංක්‍ෂෙප පට්ඨාන සන්නය

සම්පාදනය
ත්‍රිපිටකාචාර්ය මහා කම්මට්ඨානාචාර්ය
අතිපූජ්‍ය නාඋයනේ අරියධම්ම ස්ථවිර

ප්‍රථම මුද්‍රණය
ශ්‍රී. බු. ව. 2553 ව්‍ය. ව. 2009
දෙවන මුද්‍රණය
ශ්‍රී. බු. ව. 2566 ව්‍ය. ව. 2022

මුද්‍රණය
ලිතිර
Lithira Printing Industries

306, ඇඹුල්දෙණිය හංදිය,
නුගේගොඩ.
0718152131
0711348282

පෙරවදන

සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද සූවාසූ දහසක් වූ ධර්මස්කන්ධයම ධ්‍යානාභිඥා මාර්ගඵල ප්‍රතිලාභයත් සමඟ නිර්වාණාවබෝධය පිණිස හේතුවක් වන භාවනා මාර්ගයකි. ඒ වග මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රාර්ථකථාවෙහි මෙසේ දක්වා ඇත. **"කම්මට්ඨාන විනිමුත්තා හි ධම්මදෙසනා නාම නත්ථි"** යනුවෙනි. එහි තේරුම මෙසේය. භාවනා කර්මස්ථානයකින් තොර ධර්ම දේශනාවක් නම් නොමැත යනුයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ ගතිම්බය විහාරවාසී තිස්සදත්ත නම් මහතෙරුණ් වහන්සේ බුද්ධගයාවේ ශ්‍රී මහා බෝධි වන්දනාව පිණිස මහ සයුරේ නැවකින් වඩින ගමනේ දී නැවේදීම අර්හත්වයට පත් වී වදාළේ අනන්ත නය සමන්ත පට්ඨාන මහා ප්‍රකරණයෙහි නය ක්‍රමය මෙනෙහි කිරීමෙනි. ත්‍රිපිටක ධර්මයෙහි ගැඹුරුම කොටස අභිධර්ම පිටකයය. එයිනුත් අතිශයින් ගාම්භීරතම කොටස සූවිසි පට්ඨාන නය ක්‍රමයය. එම ගාම්භීරතම සූවිසි පට්ඨාන නය ක්‍රමය වුවද භාවිතා කිරීම නිවනට පත් කෙරෙන භාවනා මාර්ගයක් වග මෙයින් පැහැදිළි වෙයි.

ඈත අතීතයේ ශ්‍රී ලාංකික ගිහි පැවිදි බොහෝ දෙනා ත්‍රිපිටකය උගතුන් බැවින් මාර්ගඵල ලාභීන් බහුලව සිටියහ. තවමත් ථෙරවාද බුද්ධාගම බැබලෙන බුරුම රට භික්ෂූන් වහන්සේලා ත්‍රිපිටක බුද්ධ ධර්මය වාචොත්ගත කරති. එහෙයින් අධිගම ලාභීන් ද වැඩ සිටිති. ඒකායනා විදර්ශනා භාවනා මාර්ගයක් වන අභිධර්ම පිටකය විශේෂයෙන්ම උගනිති. එරට රජයෙන් ද ඒ සඳහා සම්මාන දෙමින් දිරි ගන්වනු ලැබේ.

බුරුම රට ත්‍රිපිටකධාරී මහ තෙරනුවන් වහන්සේ නමක් වූ "මඤුයෙන් සෙයාඩෝ" නාහිමියන් විසින් සම්පාදිත වූ සූවිසි පට්ඨාන සංක්‍ෂෙප නය ක්‍රමය නමැති බුරුම බසින් රචිත ග්‍රන්ථය බුරුම ජාතික භදන්ත අග්ගමහා පණ්ඩිත ඤාණින්ද සෙයාඩෝ මාහිමියන් වහන්සේ වෙතින් අප වෙත භාරදෙන ලද්දේ සිංහළ බසට පරිවර්තනය කිරීම පිණිසය. අතිපූජනීය අග්ගමහා පණ්ඩිත බලන්ගොඩ ආනන්ද මෛත්‍රිය මහා නායක මාහිමියන් වහන්සේ ද එය අනුමත කරන ලද්දේ එහි අගය දන්නා බැවිනි.

ඉකුත් වූ වර්ෂ 1971 දී සිංහළ බසට ලියන ලද එම ග්‍රන්ථයේ අගය තේරුම් ගත් පූජ්‍ය අඟුල්ගමුවේ අරියනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් එය දහම් පොතක් වශයෙන් මුද්‍රණය කරවීමට සූදානම් වූ අතර එම කාර්යය, වර්ෂයක් පාසා අපගේ ජන්ම දින නිමිත්තෙන් දහම් පොතක් මුද්‍රණය කරවා පිරිනමන කල්‍යාණමිත්‍ර එච්. ජී. ආරියරත්න මහත්මයා සහ එම චන්ද්‍රා ආරියරත්න මහත්මනී ද විසින් තවත් ධර්මකාමී පරිත්‍යාගශීලී අයත් සමඟ මෙසේ මුද්‍රණය කරවා ධර්මදානය වශයෙන් පිරිනැමෙනුයේ මෛත්‍රී පූර්ණ ආශිර්වාද ප්‍රාර්ථනාවෙනි.

මෙම ධර්මදානමය කුශලය අතිපූජ්‍ය භදන්ත අග්ගමහා පණ්ඩිත ඤාණින්ද සෙයාඩෝ මාහිමියන් වහන්සේට ද අතිපූජ්‍ය අග්ගමහා පණ්ඩිත බලන්ගොඩ ආනන්දමෛත්‍රි මහානායක මාහිමියන් වහන්සේට ද උතුම් බුදුබව පිණිසම හේතු වේවා! ශ්‍රී කල්‍යාණි යෝග ාශ්‍රම සංස්ථාවේ සමුත්පාදක ප්‍රධාන අනුශාසක අතිපූජනීය රාජකීය පණ්ඩිත කඩවැද්දුවේ ජිනවංශාභිධාන අස්මදාචාර්ය මාහිමියන් වහන්සේට ද අතිපූජනීය මාතර සිරි ඥානාරාමාභිධාන මහෝපාධ්‍යාය මාහිමියන් වහන්සේට ද අනිකුත් ආචාර්යවර මාහිමියන් වහන්සේලාට ද මතු උතුම් බුදුබව පිණිසම හේතු වේවා! එසේම, එච්. ජී. ආරියරත්න මහත්මාණන්ගේ සහ චන්ද්‍රා ආරියරත්න මහත්මනීන් ගේ ද මවුපිය සතරදෙනා ප්‍රධාන පරලෝ සැපත් සියලු ඥාතීන්ට ද ධර්මදානය සඳහා සහභාගී වූ සැමදෙනාගේ පරලෝසැපත් සියලු ඥාතීන්ට ද අමාමහ නිවන් සුව පිණිසම හේතු වේවා!

කල්‍යාණමිත්‍ර, එච්. ජී. ආරියරත්න මහත්මාණන්ට ද, එම චන්ද්‍රා ආරියරත්න මහත්මනීට ද, අමිලා ගමගේ රණසිංහ අංසක ගමගේ දරුවන් දෙදෙනාට ද, ඒවින් තේනුක රණසිංහ අනුක් ඒනුක රණසිංහ මුණුබුරු දෙදෙනාටද, දෙපාර්ශවයේම සහෝදර සහෝදරීන් සහිත සැමට ද, සහභාගී වූ සැමට ද, පොත මුද්‍රණය කළ ලිතිර මුද්‍රණාලයාධිපති සත් ගුණවත් කමල් ඇඹුල්දෙණිය මැතිතුමා සහ එම මැතිණියට ද, ආයුරාරෝග්‍ය සම්පත් සහ ධර්මඥාන භාවනාඥානයත් මුදුන්පත් වී අග්‍ර අමා මහ නිවන් සුව පිණිස හේතු වේවා!

මෙය මුද්‍රණය කරවීමට විශේෂයෙන් අපේක්ෂා කළ පූජ්‍ය අඟුල්ග මුවේ අරියනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේටත් නිරතුරුව මාගේ සුවදුක් විමසමින් සෙවනැල්ලක්මෙන් මා පසුපසින් සිට සියලු කටයුතු සොයාබලමින් උපස්ථාන කටයුතු කරන පූජ්‍ය නාගපොකුණේ අරියසීල ස්වාමීන් වහන්සේටත් නිරෝගි සුව දීර්ඝායුෂ වර්ධනය වී ශාන්ත නිවන් සුව පිණිස හේතු වේවා! "සූවිසි පට්ඨාන සංක්ෂෙප නය ක්‍රමය" නම් වූ මේ දහම් පොත අභිධර්මය හදාරන අයට අත්වැලක් වේවා. මෙය කියවන අයටත් ලොවී ලොවුතුරා සම්පත් අත් වේවා!

"සබ්බෙ සත්තා භවන්තු සුඛිතත්තා"

මෙයට,

මෙතැති,

නාඋයනේ අරියධම්ම ස්ථවිර

නාඋයන ආරණ්‍ය සේනාසනය

පන්සියගම.

2553/2009 අප්‍රේල් 16

පසුවදන

මහාකාරුණික බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අනන්ත ඥාණමණ්ඩලයේ ප්‍රතිමූර්තිය සමන්ත මහා පට්ඨානප්පකරණයයි. පටිහනනයකින් තොරව තථාගත ප්‍රඥාවට සංසරණ භූමිය වූයේද එම ධර්ම පර්යායයි. ධම්මසංගණී ආදී ප්‍රකරණ සතකින් සැදුම්ලත් අභිධර්ම දේශනාවේ ගම්භීරතම ධර්ම විවරණය වන පට්ඨානප්‍රකරණයෙන් විවරණය වන්නේ හේතුඵල දහමයි. ද්වාදසාංග පටිච්චසමුප්පාදය සූත්‍රපිටකයේ විවරණය වේ. අභිධර්මපිටකයේ විස්තර වන්නේ හේතු ප්‍රත්‍යාදී සූවිසි ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් සැදුම්ලත් අනවශේෂ ප්‍රත්‍ය විභාගයයි. යමෙක් තථාගත ඥාණයේ සහ ප්‍රත්‍ය සමායෝජනයේ ගැඹුර ගැන සොයයි නම් එම සූවිසි ප්‍රත්‍ය විවරණය උගත යුත්තේමය. ඒ උදෙසා උපකාර වන මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථය ගෞරවයෙන් පරිශීලනය කිරීමෙන් හා ගුරු ඇසුරේ හැදෑරීම මගින් සත්ත්ව පුද්ගල ප්‍රඥප්තිය ඉක්මවා ගොස් මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදය දක්වාම පරමාර්ථ ඥාණය දියුණු කළ හැකිය. මෙම පිවිතුරු ධර්ම ග්‍රන්ථය නැවත මුද්‍රණය කර ධර්මදානය පිණිස බෙදා හැරීමෙන් සිදු කරනු ලබන ධර්මදානමය කුසල සම්භාරය පරමාර්ථ ධර්මාවබෝධය පිණිසම හේතු වේවා!

මේ වගට

බලංගොඩ රාධ භික්‍ෂු

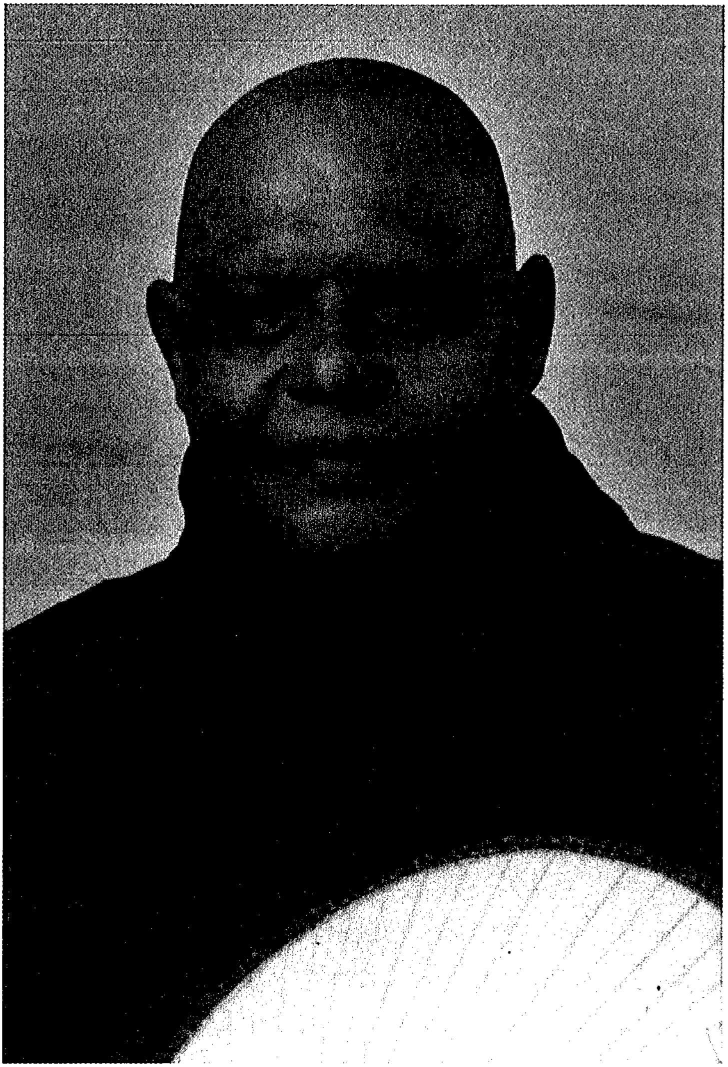

ශ්‍රී ලංකා රාමඤ්ඤ මහා නිකායේ ශ්‍රී කල්‍යාණී යෝගාශ්‍රම සංස්ථාධිපති
ත්‍රිපිටක වාගීෂ්වරාචාර්ය සාසනධජ මහා කම්මට්ඨානාචාර්ය

අතිපූජ්‍ය නාඋයනේ අරියධම්මාභිධාන මහෝපාධ්‍යාය
මහා තෙරුන් වහන්සේ

පුණ්‍යානුමෝදනාව

තුන් ලෝකාග්‍ර වූ භාග්‍යවත් වූ අරහත් වූ සම්‍යක් සම්බුද්ධ දසබලධාරී ශාක්‍ය මුනීන්ද්‍රයාණන් වහන්සේ සූවිසි අසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් පුරා අපරිමිත වීර්යයකින් යුතුව පාරමීධර්ම සම්පාදනයෙන් රැස් කරගත්තා වූ අනන්ත පුණ්‍යානුභාවයෙන් අවබෝධ කොටගෙන ලෝ සතුන් වෙත පතළ මහා කරුණාවෙන්ම දේශනා කොට සත්ත්වයන් බොහෝ දෙනෙකු නිවන්පුර පැමිණවූවාවූ මුල මැද අග යහපත් වූ නෛර්යාණික ශ්‍රී සද්ධර්මයේ පරම ගම්භීරතම ධර්ම කොට්ඨාශය විවරණය කොට සැකසුණු ග්‍රන්ථ රත්නයක පුනර් මුද්‍රණයක් මෙලෙසින් ඔබ අතට පත් කිරීමට අවකාශ සැලසීම අප සැමගේම මහා පුණ්‍ය විපාකයක ඉස්මතු වීමයැයි සලකන්නෙමු.

ග්‍රන්ථකාරකයන් වහන්සේ වන අපවත් වී වදාළ ඡට්ඨසංගීති සංඝමහානායක, ඡට්ඨසංගීතිභාරනිත්ථාරකසංඝසභාපති ආදී පරමසම්භාවනීය ස්ථානාන්තර හෙබවූ අග්ගමහාපණ්ඩිත අභිධජ මහාරට්ඨගුරු භදන්ත සූරියාභිවංස මසෝයෙයිං සයාඩෝ මාහිමිපාණන් වහන්සේ හටද, සිංහල පරිවර්තනය සිදු කිරීමෙන් සම්මා සම්බුද්ධ ශාසනය වෙනුවෙන් අපරිමිත සේවයක් ඉටු කොට අපවත් වී වදාළ ශ්‍රී කල්‍යාණී යෝගාශ්‍රම සංස්ථාධිපති හා ප්‍රධානානුශාසක මහා කම්මට්ඨානාචාර්ය ත්‍රිපිටකවාගීශ්වරාචාර්ය ත්‍රිපිටකධරාචාර්ය නාඋයනේ සිරි අරියධම්මාභිධාන ශ්‍රී ලංකා රාමඤ්ඤ මහානිකායේ අනුනායක මාහිමියන් වහන්සේ හටද, ත්‍රිවිධශාසනයේ උද්දීප්තිය වෙනුවෙන් උත්තරීතර මෙහෙයක් ඉටු කරන ශ්‍රී කල්‍යාණී යෝගාශ්‍රම සංස්ථාව පිහිටුවා වදාළ අතිගරු පූජනීය කඩවැද්දුව ශ්‍රී ජිනවංශාභිධාන මහෝපාධ්‍යාය මාහිමියන් වහන්සේ හටද, ඒ සඳහා උන්වහන්සේට බෙහෙවින් උපකාරී වූ පරම පූජනීය මාතර සිරි ඤාණාරාම මහෝපාධ්‍යාය මාහිමිපාණන්

වහන්සේ හටද, අපගේ ධර්මාචාර්යෝත්තම පරම පූජනීය මහාචාර්ය රේරුකානේ චන්දවිමල මහානායක මාහිමිපාණන් වහන්සේ හටද වැඳ නමස්කාරයෙන් පුණ්‍යානුමෝදනා කරන්නෙමු.

කිහිප විටක් සෝදුපත් බලමින් අවැසි සංශෝධන සිදු කරමින් බොහෝ සෙයින් උපකාරීව අනුශාසනා කළ පූජ්‍ය ත්‍රිපිටකාචාර්ය අභිධර්ම විශාරද ධර්මකීර්ති ශ්‍රී දිගන සුගතවංශ ස්වාමීන් වහන්සේ හටද, අගනා පෙරවදනක් සකසා දුන් විචිත්‍ර ධර්මකථික ත්‍රිපිටකාචාර්ය ත්‍රිපිටක විශාරද, අභිධර්ම කථිකාචාර්ය ශාස්ත්‍රපති රාජකීය පණ්ඩිත අරියධම්මවංසාභිධජ සද්ධම්මකිත්තිස්සිරි විනයාලංකාර පූජනීය බළංගොඩ රාධ ස්වාමීන් වහන්සේ හටද, ග්‍රන්ථකාරක මසෝයෙයිං සයාඩෝ මාහිමිපාණන් වහන්සේ පිළිබඳව මහාර්ඝ සංක්ෂිප්ත චරිතාපදාන සටහනක් සම්පාදනය කර දුන් කරුවලගස්වැව අන්තර්ජාතික ථේරවාද ධර්මායතනයේ ආචාර්ය පූජනීය සාසනධජ ධම්මාචරිය පැල්මඩුල්ලේ විජිතානන්ධාභිවංශ ස්වාමීන් වහන්සේ හටද, නමස්කාර පූර්වකව පුණ්‍යානුමෝදනා කරමු.

නිවන් මග භාවනා මධ්‍යස්ථාන අනුශාසක, නිවන් මග දාගැබ නිර්මාතෘ, පූජනීය පැල්මඩුල්ලේ චේතියධම්ම ස්වාමීන් වහන්සේ මෙම ග්‍රන්ථරත්නයේ පිටපත් දෙකක් අධ්‍යයන කටයුතු සඳහා සොයා දෙන මෙන් අප වෙත කළ ඉල්ලීම ඉටු කර ලන්නට නොහැකි වූවද, ඒ ඉල්ලීම නොවන්නට ග්‍රන්ථයේ දුර්ලභ භාවය අවබෝධ කොටගෙන පුනර් මුද්‍රණයකට යොමු වීමක් නොවනු ඇත. මෙවන් දුර්ලභ කුසලකර්මයක් සඳහා අප යොමු කරවූ උන්වහන්සේ වෙත කෘතඥතා පූර්වකව පුණ්‍යානුමෝදනා කරන්නෙමු. ඒ සමගම නන් අයුරින් උපකාර කළ නෙළුවේ ශාන්තමාලා මෙහෙණින් වහන්සේ හට අපගේ ගෞරව පූර්වාංගම නමස්කාරය වේවා!

ඡායාරූප සපයා දීමෙන්, ග්‍රන්ථකාරක මසෝයෙයිං සයාඩෝ මාහිමිපාණන් වහන්සේ පිළිබඳව චරිතාපදාන සටහන සඳහා සම්බන්ධීකරණය සිදු කර දීමෙන් සහ පුණ්‍යානුමෝදනාව සඳහා ඇවැසි ඌන පූරණයන් සිදු කිරීමෙන් මහත්ම උපකාර වූ කථිකාචාර්ය රවීන් කෝදාගොඩ මහතාටත් අපගේ කෘතවේදීත්වය පළ කරන්නෙමු. වසර ගණනාවකට පෙර නිකුත් වුනු මෙම මහගු පුස්තක රත්නය බොහෝ

වෙහෙස දරා උත්සාහවත්ව නැවත සකසා දුන් ලිතිර ආයතනයේ කාර්ය මණ්ඩලය වෙතද අපගේ හෘදයාංගම ස්තූතිය පිරිනමන්නෙමු.

සම්මා සම්බුද්ධ ශාසනය තවත් බොහෝ කල් පැවතීමට මින් ජනිත වන්නා වූ සියලුම කුශල චිත්තපරම්පරාවෝ හේතු වාසනා වෙත්වා! අප හැමට උතුම් වූ පරම ගම්භීර ධර්මය මනා කොට වැටහීම පිණිසද, උතුම් නිර්වාණාවබෝධය පිණිසද මෙම මහානීය පුණ්‍යකර්මය හේතු වාසනා වේවා!

මෙම ග්‍රන්ථරත්නය මුද්‍රණය සඳහා දායක වූ හිතවතුන් සැම දෙනාගේම සහයෝගය මහත්ම සවියක් වූ බව මෙත් සිතින් සිහිපත් කරන්නෙමු. එම දායක පින්වතුන්ට මෙන්ම ඔවුන්ගේ පවුල් වල ජීවත්ව සිටින සියලු දෙනාහටද, මිය පරලොව ගිය සියලුම ඥාති හිතවතුන්ටද මින් ජනිත වන සියලුම කුසල සම්භාරය නොඅඩුවම අනුමෝදන් වේවා!

අතිගරු පරම පූජනීය නාඋයනේ සිරි අරියධම්මාභිධාන මාහිමිපාණන් වහන්සේ විසින් නිතර සිදු කළ පැතුමකින් අපගේ පුණ්‍යානුමෝදනාව නිමා කරන්නෙමු.

"අද අපි මේ සැනසීමෙන් යන නිවන් මගට උපකාරී වන බුද්ධශාසනය නොනැසී නොපිරිහී අඳුරු නොවී මොනම අන්‍ය ආගම් බලවේගයකින්වත් යටපත් නොවී ගගනතලයේ සඳහිරු මඬල මෙන් දිදුලමින් බබළමින් අපරාජිතව විරාජිතව තුන්ලෝකයට සඳහම් කිරණ විහිදුවමින් අවුරුදු පන්දහසකට වැඩි කලක් ශ්‍රී ලංකාද්වීප ධරණීතලයෙහි නිර්මලව පවතීවා කියා අප සැම විටම ප්‍රාර්ථනා කළ යුතු වෙනවා"

චිරං තිට්ඨතු ලොකස්මිං
සම්මාසම්බුද්ධසාසනං!

මෙයට ශාසනාලයැති

තිළිණ සේනානායක

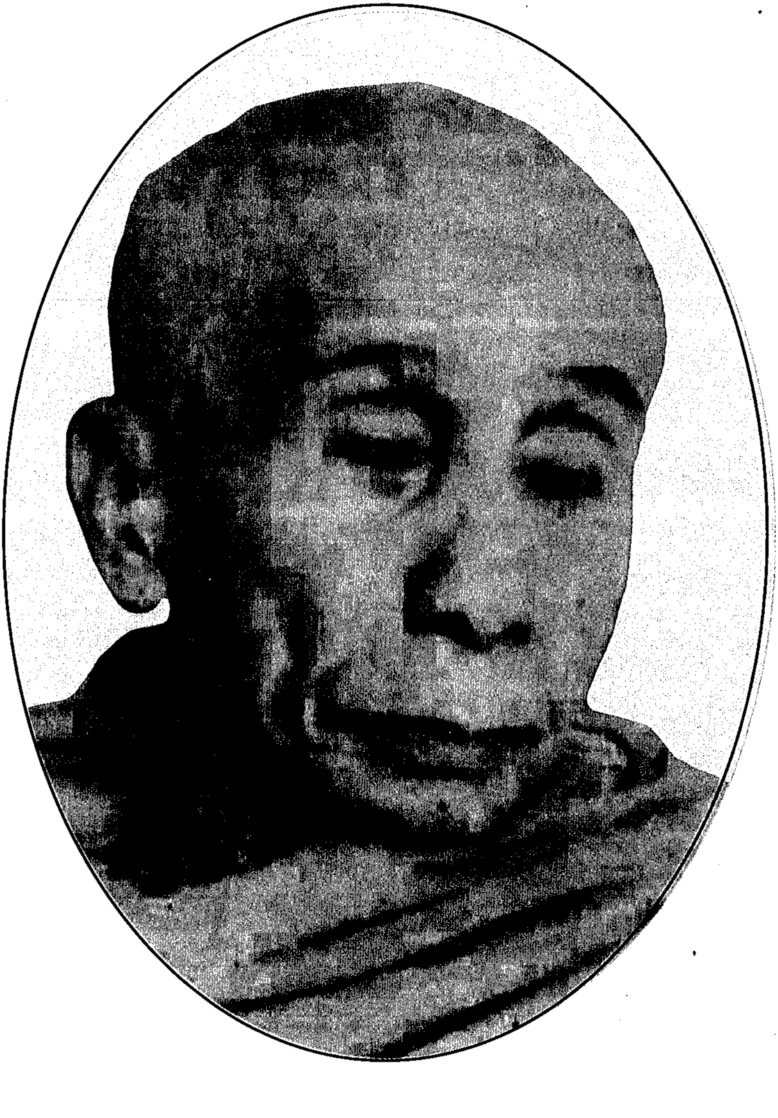

ඡට්ඨසංගීතිභාරනිත්ථාරක සංඝසභාපති ආදී පරමසම්භාවනීය
ස්ථානාන්තර හෙබවූ අග්ගමහාපණ්ඩිත අභිධජ මහාරට්ඨගුරු
භදන්ත සූරියා භිවංස මසෝයෙයිං සයාඩෝ මාහිමිපාණන් වහන්සේ

නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමබුදධසස ///

පට්ඨාන 1 ද්වි රාශියෙහි මහා 2 සහජාත සතර

(1) සහජාත - නිස්සය . අත්‍ථි . අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සතරෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ එක් අනු චිත්තය, දෙපණස් චෛතසිකය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්‍ධි නාම ස්කන්‍ධයෝ සතර දෙනය.

(2) ඔවුනොවුන්ට උපකාරවන්නා වූ මහා භූතයෝ සතර දෙනය.

(3) ඔවුනොවුන්ට උපකාරවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාම ස්කන්‍ධ සතර දෙනා සහ හෘදය වස්තු රූපයය.

(4) චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්‍ධි කර්මජ රූපයන්ට උපකාරවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි ලැබෙන්නා වූ, අරූප විපාක සිත් සතර, දෙපස් විඤ්ඤාණ දසය හා රහතුන් වහන්සේගේ චුති චිත්තය ද වර්ජිත වූ පන් සැත්තෑ චිත්තය, චෛතසික දෙපණසය, ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්‍ධි නාමස්කන්‍ධ සතර දෙනය.

(5) උපාදා රූපයන්ට උපකාරවන්නා වූ මහා භූත සතර දෙනද වෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්:

(1) ඔවුනොවුන්ගෙන් උපකාර ලබන්නා වූ එකුන් අනූ චිත්තය, චෛතසික දෙපණසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ සතර දෙනය.

(2) ඔවුනොවුන්ගේ උපකාර ලබන්නා වූ මහා භූත සතරය.

(3) ඔවුනොවුන්ගේ උපකාර ලබන්නා වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ සතර හා හෘදය වස්තු රූපයය.

(4) නාමස්කන්ධයන්ගෙන් උපකාර ලබන්නා වූ චිත්තජ රූප හා ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයෝය.

(5) මහා භූතයන්ගෙන් උපකාර ලබන්නා වූ උපාදා රූපයෝ ද යන මොවුහු වෙති.

මජ්ඣිම සහජාත (4) සතර

(1) අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (1), (2), (3), යන තැන්හි අංකිත ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති.

(2) ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: සහජාත - ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (1), (2), (3), යන වාරයන්හි ප්‍රත්‍යෝධර්මයෝම වෙති.

විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්:

(1) ඔවුනොවුන්ට උපකාරවන්නා වූ විපාක සිත් සතිසය, චෛතසික අටතිසය, යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ සතර දෙනය.

(2) විපාක චිත්තජ රූපයෝය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි ලැබෙන අරූප විපාක සිත් සතර දෙපස් විඤ්ඤාණ දශය හා රහතුන් වහන්සේගේ චුති චිත්තය ද වර්ජිත විපාක සිත් දෙවිස්සය. චෛතසික අටතිසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ සතර දෙනය.

(3) හෘදය වස්තුවට උපකාර වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ සතර දෙනාය යන මේ ධර්මයෝ ලැබෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්:

(1) ඔවුනොවුන් කෙරෙන් උපකාර ලබන්නා වූ විපාක සිත් සතිසය, චෛතසික අටතිසය, යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ සතර දෙනාය.

(2) විපාක නාමස්කන්ධයන් කෙරෙන් උපකාර ලබන්නා වූ චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයෝය.

(3) පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් කෙරෙන් උපකාර ලබන්නා වූ හෘදය වස්තුවය යන මේ ධර්මයෝ ලැබෙති. සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි දක්වන ලද (1) වෙනි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි දක්වන ලද (1) වෙනි ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝම වෙති.

විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍යධර්මයෝ නම්: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි (3), (4) යන තැන්හි අංකිත ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි දක්වන ලද (3), (4) යන තැන්හි අංකිත ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝම වෙති.

●

මහා සහජාත, මජ්ඣිම සහජාත, ප්‍රත්‍ය ඝටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර

(1) ප්‍ර: **සහජාත, නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත** (4) සතරක් වූ ප්‍රත්‍යය ශක්තීන් එකට ගැටෙන්නා වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (1), (2), (3), (4), (5) යන වාරයන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති. "**සහජාත, නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගතන්ති නව**"[4] යනු සබ්බටඨානික ඝටනා යුක්තියි.

(2) ප්‍ර: සබ්බඨානික ප්‍රත්‍ය සතර හා අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍ය ද යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති ධර්ම පස එකටෙක ගැටෙන්නා වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

(3) උ: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි (1), (2), (3), යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති. "**සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගතන්ති තීණි**"[5] යනු සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ ඝටනා යුක්තියි.

(4) ප්‍ර: සබ්බට්ඨානික සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්පයුත්තය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සය එකවර ගැටෙන්නාවූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි (1), වෙනි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම ලැබෙති. "**සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, සම්පයුත්ත අත්‍ථි, අවිගතන්ති තීණි**"[5] යනු සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්පයුත්ත ඝටනා යුක්තියි.

(5) ප්‍ර: සබ්බට්ඨානික සතරය, විප්පයුත්තය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය එකවර ගැටෙන්නා වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (3), (4) යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම ලැබෙති. "**සහජාත, නිස්සය, විප්පයුත්ත අත්‍ථි, අවිගතන්ති තීණි**"[5] යනු සබ්බට්ඨානික විප්පයුත්ත ඝටනා යුක්තියි.

(6) ප්‍ර: සබ්බට්ඨානික සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤ විපයුත්තය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සය එකට ගැටෙන්නා වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි (3) වෙනි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම ලැබෙති. **"සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, විප්පයුත්ත අත්ථි, අවිගතන්ති එකං"**[6] යනු සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ විප්පයුත්ත ඝටනා යුක්තියි.

සවිපාක වාර (5)

(1) ප්‍ර: මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය සතරය, විපාක ප්‍රත්‍ය යන පඤ්ච ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් එකවර ගැටෙමින් ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දක්වන්න.

උ: විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (1), (2), (3) යන වාරයන්හි ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති. **"සහජාත, විපාක, නිස්සය, අත්ථි, අවිගතන්ති ඒකං"**[6] යනු සබ්බට්ඨානික විපාක ඝටනා යුක්තියි.

(2) ප්‍ර: සබ්බට්ඨානික[7] ප්‍රත්‍ය පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ශක්තී ධර්ම සහ එකවර ගැටෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (1), (3) යන වාරයන්හි ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති. **"සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, විපාක අත්ථි, අවිගතන්ති එකං"**[6]යනු සබ්බට්ඨානික ඝටනා යුක්තියි.

(3) ප්‍ර: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය (5) පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුයත්තය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සත (7) එකවර ගැටෙන්නා වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: විපාක ප්‍රත්‍ය වාරයෙහි කියන ලද (1) වෙනි වාරයෙහි ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝමය **"සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, විපාක සම්පයුත්තය අත්ථි, අවිගතන්ති ඒකං"**[6] යනු සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්පයුත්ත ඝටනා යුක්තියි.

(4) ප්‍ර: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය (5) පසය, විප්පයුත්ත ප්‍රත්‍ය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ෂට්කය එකවර ගැටෙමින් ලැබෙන්නා වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (2), (3) යන ප්‍රත්‍ය වාරයන්හි ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති. "**සහජාත, නිස්සය, විපාක විප්පයුත්ත අත්‍ථි, අවිගතන්ති ඒකං**"[6] යනු සබ්බට්ඨානික විප්පයුත්ත සටනා යුක්තියි.

(5) ප්‍ර: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය ශක්ති (5) පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, විප්පයුත්තය, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සත එකවර ගැටෙමින් ලැබෙන්නා වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: විපාක ප්‍රත්‍යයෙහිදී කියන ලද (3) වෙනි ප්‍රත්‍ය වාරයෙහි ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති. "**සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, විපාක විප්පයුත්ත අත්‍ථි, අවිගතන්ති ඒකං**"[6] යනු සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ විප්පයුත්ත සටනා යුක්තියි.

සහජාත ප්‍රත්‍ය ජාතීන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් පිළිවෙළින් හඳුන්වාදී, දැන් එහි එකවර ගැටෙන ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර ක්‍රමය දක්වනු ලැබේ.

අවිපාක වාර (5) පඤ්චකය

(1) ප්‍ර: සහජාත ශක්තියෙහි කියන ලද (1-2-3-4-5) යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලැබෙත් නම් කෙතෙක් පමණ ප්‍රත්‍ය ධර්ම එකවර ගැටෙනු ලැබෙත් ද?

උ: සහජාත, නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත යන සතරක් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ එකවර ගැටෙනු ලැබෙත්. "**සහජාත, නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගතන්ති නව**"[4] යනු සබ්බට්ඨානික සටනා යුක්තියි.

(2) ප්‍ර: සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙහි කියන ලද (1-2-3) යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලැබෙත් නම් කෙතෙක් ප්‍රත්‍ය ධර්ම එකවර ගැටෙනු ලැබෙත් ද?

උ: සබ්බට්ඨානික[8] ප්‍රත්‍ය (4) සතරය අඤ්ඤමඤ්ඤ, ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (5) පස එකවර ගැටෙමින් ලැබෙත්. "**සහජාත, නිස්සය, අඤ්ඤමඤ්ඤ අත්‍ථි, අවිගතන්ති තීණි**"[5] යනු සටනා යුක්තියි.

(3) ප්‍රශ්: සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙහි කියන ලද (1) වෙනි ප්‍රත්‍ය ධර්ම වෙත් නම් ප්‍රත්‍ය ධර්ම කොපමණ එකවර ගැටෙමින් ලැබෙත්ද?

උ: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය ධර්ම (4) සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤ, සම්පයුත්තය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ෂට්කය එකවර ගැටෙමින් ලැබෙත්. "**සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, සම්පයුත්තය, අත්ථි, අවිගතන්ති තීණි**"[5] යනු සටනා යුක්තියි.

(4) ප්‍රශ්: සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙහි කියන ලද (3-4) යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම වෙත් නම් ප්‍රත්‍ය ධර්ම කොපමණ එකවර ගැටෙනු ලැබෙත් ද?

උ: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය ධර්ම (4) සතර හා විප්පයුත්ත ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම පඤ්චකය, "**සහජාත, නිස්සය, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගතන්ති තීණි**"[5] යනු සටනා යුක්තියි.

(5) ප්‍රශ්: සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙහි කියන ලද (3) වෙනි ප්‍රත්‍ය ධර්ම වෙත් නම් කොපමණ ප්‍රත්‍ය ශක්ති එකවර ලැබෙත් ද?

උ: සබ්බට්ඨානික (4) සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, විප්පයුත්තය, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සය ලැබෙති. "**සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගතන්ති එකං**"[6] යනු සටනා පාඨයි.

(6) ප්‍රශ්: විපාක ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙහි කියන ලද (1,2,3) වෙනි ප්‍රත්‍ය ශක්ති ලැබෙත් නම් ප්‍රත්‍ය ශක්ති එකවර ලැබෙත් ද?

උ: මහා සහජාත විපාක ප්‍රත්‍ය ශක්ති (4) සතරය, විපාක ප්‍රත්‍ය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ එකවර ලැබෙත්. "**සහජාත, නිස්සය, විපාක, අත්ථි, අවිගතන්ති එකං**"[6] යනු සබ්බට්ඨානික පාඨයයි.

(7) ප්‍රශ්: විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (1-3) වෙනි ප්‍රත්‍ය ධර්ම වෙත් නම් කොපමණ ප්‍රත්‍ය ශක්ති එකවර ලැබෙත් ද?

උ: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය ශක්ති (5) පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤ, ප්‍රත්‍ය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සය එකවර ලැබෙත්. "**සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ විපාක නිස්සය, අත්ථි, අවිගතන්ති එකං**"[6] යනු ප්‍රත්‍ය සටනා යුක්ති පාඨයයි.

(8) ප්‍ර: විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (1) වෙනි ප්‍රත්‍ය ධර්මවෙත් නම් කොපමණ ප්‍රත්‍ය ශක්ති එකවර ලැබෙත් ද?

උ: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය (5) පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, සම්පයුත්තය, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සත ලැබෙති. "**සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, විපාක සම්පයුත්ත, අත්‍ථි, අවිගතන්ති එකං**"[6] යනු සටනා පාඨයයි.

(9) ප්‍ර: විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (2-3) වෙනි ප්‍රත්‍ය ධර්ම වෙත් නම් කොපමණ ප්‍රත්‍ය ශක්ති එකවර ලැබෙත් ද?

උ: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය (5) විප්පයුත්ත ප්‍රත්‍යය, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සය ලැබෙත්. "**සහජාත, නිස්සය, විපාක විප්පයුත්ත, අත්‍ථි, අවිගතන්ති එකං**"[6] යනු සටනා පාඨයයි.

(10) ප්‍ර: විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (3) වෙනි ප්‍රත්‍ය ධර්මවෙත් නම් කොපමණ ප්‍රත්‍ය ශක්ති එකවර ලැබෙත් ද?

උ: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය (5) පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, විප්පයුත්තය, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සත ලැබෙති. "**සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, විපාක විප්පයුත්ත, අත්‍ථි, අවිගතන්ති එකං**"[6] යනු සටනා දෙසනා පාඨයි.

මහා සහජාත මධ්‍යම සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්ගේ සටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර මාලාව නිමි.

●

9 කුඩා සහජාත වාර (7)

(1) හේතු ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: ලෝභ, දෝස, මෝහ, අලෝභ, අදෝස, අමෝහ යන මොවුහු වෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් සහේතුක සිත් (71) එක් සැත්තෑවය, මෝහ මූල ද්වයෙහි මෝහය හැර චෛතසික (52) දෙපණසය, සහේතුක චිත්තජ රූපයෝය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයෝය යන මොවුහු වෙති.

(2) අධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: අධිපති කෘත්‍ය ඇත්තා වූ ක්‍ෂණයෙහි ඡන්ද, විරිය, චිත්ත, වීමංස යන තුනක් වූ හෝ සතරක් වූ හෝ ධර්මයන් අතුරෙන් එක එකක් වෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් අධිපති ප්‍රත්‍යයාගේ උපකාර ලබන්නා වූ, මෝහ මූල ද්වය හා හසිතෝත්පාද ජවන ද වර්ජිත වූ සාධිපති ජවන (52) දෙපණසය, අධිපති ධර්ම හා විචිකිච්ඡාව හැර චෛතසික (51) එක් පණසය, සාධිපති චිත්තජ රූපයෝය යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

(3) කර්ම ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: චේතනාව වේ. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: සිත් (89) එකුන් අනූ චිත්තය,

චේතනා වර්ජිත (51) එක්පණස් චෛතසිකයෝ, චිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයෝය යන මොවුහු වෙති.

(4) ආහාර ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ ඵස්ස, චේතනා, විඤ්ඤාණ යන මොවුහු වෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ (89) එකුන් අනූවක් චිත්තයෝය, (52) දෙපණස් චෛතසිකය, චිත්තජ රූපය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපය යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

(5) ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ ජීවිතේන්ද්‍රිය, චිත්තය, වේදනාය, ශ්‍රද්ධාය, විරිය, සතිය, එකග්ගතාය, ප්‍රඥාය යන මේ ධමයෝ වෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ (89) එකුන් අනූවක් චිත්තයෝය, (52) දෙපණස් චෛතසිකය, චිත්තජ රූපය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපය යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

(6) ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ විතක්ක, විචාර, පීති, වේදනා, එකග්ගතා යන මේ ධර්මයෝ ය.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් - දෙපස් විඤ්ඤාණ (10) දශය හැර සිත් (79) චෛතසික (52) දෙපණසය, චිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයෝ ය යන මොවුහු වෙති.

(7) මාර්ග ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් - පඤ්ඤා, විතක්ක, සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව, විරිය, සති, එකග්ගතා, දිට්ඨි යන මොවුහු වෙති.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් - සහේතුක සිත් (71) එක් සැත්තෑවය, චෛතසික (52) දෙපණසය, සහේතුක චිත්තජ රූපයෝය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයෝ ය යන මොවුහු වෙති.

කුඩා සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්හි ඝටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර මාලාව

(1) ප්‍රඃ මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය (4) සතරය, හේතු ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය එකවර ගැටෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ චිත්තජරූප හා ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ හේතුහු සය දෙන යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙති. **''හෙතු සහජාත නිස්සය අත්ථි අවිගතන්ති සත්ත''**[10]

(2) ප්‍රඃ මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය (4) සතරය, අධිපති ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය එකවර ගැටෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ ඡන්ද අධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝමය. **"අධිපති සහජාත නිස්සය අත්ථි අවිගතන්ති සත්ත''**[10]

(3) ප්‍රඃ මහා සහජාත (4) සතරය, අධිපති ඉන්ද්‍රිය මග්ග යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සත එකවර ගැටෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ විරියාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලැබේ. **"අධිපති සහජාත නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිගතන්ති සත්ත"**[10]

(4) ප්‍රඃ මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය (4) සතරය, අධිපතිය, ආහාරය, ඉන්ද්‍රිය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සත එකවර ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ චිත්තාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලැබේ.**''අධිපති සහජාත නිසසය ආහාර ඉන්ද්‍රිය මගග අත්ථි අවිගතන්ති සත්ත''**[10]

(5) ප්‍රඃ මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය (4) සතරය, හේතු, අධිපති, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති අට එකවර ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ වීමංසාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලැබේ. "**අධිපති හේතු සහජාත නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිගතන්ති චත්තාරි**"[11]

(6) ප්‍ර: මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය (4) සතරය, කර්ම ප්‍රත්‍ය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය එකවර ගැටෙමින් ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ගෙනහැර දක්වන්න.

උ: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ චෙත්තා ධර්මය ලැබේ. ''**කම්ම සහජාත නිස්සය අත්ථි අවිගතන්ති සත්ත.**''[10]

(7) ප්‍ර: මහා සහජාත (4) සතරය, ආහාර ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (5) පස එකවර ගැටෙමින් ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලියා දක්වන්න.

උ: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට, චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන ඵස්ස, චෙතනා, විඤ්ඤාණ යන ධර්මයෝ වෙති. "**ආහාර සහජාත නිස්සය අත්ථි අවිගතන්ති සත්ත.**"[10]

(8) ප්‍ර: මහා සහජාත (4) සතරය, ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය එකවර ගැටෙනු ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා පෙන්වන්න.

උ: -සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ටද, චිත්තජ රූපයන්ටද, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ටද උපකාර වන්නා වූ නාම ඉන්ද්‍රිය ධර්ම අට දෙන ලැබෙති. "**ඉන්ද්‍රිය සහජාත නිස්සය අත්ථි අවිගතන්ති සත්ත.**"[10]

(9) ප්‍ර: මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය (4) සතරය, ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය එකවර ගැටෙනු ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා පෙන්වනු.

උ: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන මොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ ධ්‍යානාංග පඤ්චකය වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ වෙති. "**ඣාන සහජාත නිස්සය අත්ථි අවිගතන්ති සත්ත.**"[10]

(10) ප්‍රඃ මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය (4) සතරය, මාර්ග ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වනු.

උඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ සහේතුක චිත්තජ රූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන මොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ මාර්ගාංග ධර්ම (9) නවදෙන යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලැබෙති. **"මග්ග සහජාත නිස්සය අත්‍ථි අවිගතන්ති සත්ත."**[10] යනු ඝටනා පාඨයි.

කුඩා සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය ඝටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර මාලාව සමාප්තයි.

●

(1) ප්‍රඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ, සහේතුක චිත්තජ රූප, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන මොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ හේතු සය දෙන යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ වෙත් නම් කොපමණ ප්‍රත්‍ය ශක්ති ධර්ම ලැබෙත්ද?

උඃ මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය (4) සතරය හේතු ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය ලැබෙති. **''හෙතු සහජාත නිස්සය අත්‍ථි අවිගතන්ති සත්ත.''**[10] යනු දෙසනා යුක්තියි.

(2) ප්‍රඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ, සහේතුක චිත්තජ රූප, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන මොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ මාර්ගාංග ධර්ම (9) නවය නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ වෙත් නම් කොපමණ ප්‍රත්‍ය ශක්ති එකවර ගැටෙනු ලැබෙත්ද? .

උඃ මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය (4) සතරය, මාර්ග ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය එකවර ගැටෙනු ලැබෙති. **''මග්ග සහජාත නිස්සය අත්‍ථි අවිගතන්ති සත්ත.''**[10] යනු ඝටනා දෙසනා යුක්තියි.

(මේ නය ක්‍රමයට අනුව ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ජාති ආදියෙහි ද ප්‍රත්‍ය ශක්ති පිළිවෙළ දැන ප්‍රත්‍ය ඝටනාව පිළිබඳ ප්‍රශ්න මතු කොට පිළිතුරු සැපයිය යුතුයි.)

ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ජාති (8) හෝ (11)

(1) ආරම්මණ ශක්තියෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් - ආරම්මණ සය දෙන වෙති. නොහොත් ප්‍රත්‍යුත්පන්න අතීත අනාගත වශයෙන් ලැබෙන (89) එකුන් අනූ චිත්තය, චෛතසික (52) දෙපණසය, රූප (28) අටවිස්සය, කාල විමුක්ත වූ නිර්වාණය හා ප්‍රඥප්තීහු වෙති. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් - (89) එකුන් අනූ චිත්තය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන ධර්මයෝ වෙති.

(2) ආරම්මණාධිපති, ආරම්මණූපනිස් සය ශක්තීන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් ගරු ලෙස අරමුණු වන්නා වූ අතීත අනාගත වර්තමාන වූ ඉෂ්ට වූ නිෂ්පන්න රූප අටළොසය,[12] දෝස මූල දෙසිත, මෝහ මූල දෙසිත හා දුක්ඛ සහගත කාය විඤ්ඤාණය ද, වර්ජිත සිත් (85) පස් අසූවය, දෝස ඉස්සා මච්ඡරිය කුක්කුච්ච විචිකිච්ඡා වර්ජිත චෛතසික (47) සත් සාළිසය, කාල විමුක්තවූ නිර්වාණය ද යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

ප්‍රත්‍යයොත්පන්න ධර්මයෝ නම් - ගරුකොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් (8) අටය, මහා කුශල සිත් (8) අටය, මහා ක්‍රියා ඤාණ සම්ප්‍රයුක්ත සිත් (4) සතරය, ලෝකෝත්තර සිත් (8) අටය, දෝස ඉස්සා මච්ඡරිය කුක්කුච්ච විචිකිච්ඡා අප්පමඤ්ඤා වර්ජිත චෛතසික (45) පන්සාළිසය යන මේ ධර්මයෝ වෙත්.

(3) වත්ථාරම්මණ පුරේජාත නිස්සය, වත්ථාරම්මණ පුරේජාත, වත්ථාරම්මණ පුරේජාත විප්‍රයුක්ත, වත්ථාරම්මණ පුරේජාත අවිගත ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් - මරණාසන්න කාලයෙහි වූ චුති චිත්තයට පූර්වයෙහි සතළොස්වන චිත්තක්ෂණය හා සමඟ එකට උපදනාවූ හෘදයවත්ථු රූපය වේ.

ප්‍රත්‍යයොත්පන්න ධර්මයෝ නම් -පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි වත්ථාරම්මණ පුරේජාත නිස්සය ප්‍රත්‍යය ලැබෙන කාලයෙහි වූ මනෝද්වාරාවර්ජනය, කාමජවන (29) එකුන්තිස, තදාරම්මණ (11) එකොළස, අභිඤ්ඤා යුගලය, ඉස්සා මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච විරති

අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික (44) සිවුසාළිස යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

(4) ආරම්මණ පුරේජාත, ආරම්මණ පුරේජාත අත්ථි, ආරම්මණ පුරේජාත අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ශකතීන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්- වර්තමාන නිෂ්පන්න රූප අටළොස වෙති. ප්‍රත්‍යයොත්පන්න ධර්මයෝ නම් -පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි ආරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍යය ලැබෙන ක්ෂණයෙහි වූ කාම සිත් සිවුපණසය, අභිඤ්ඤා යුගලය, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික සමපණස ද යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

●

ආරම්මණ ජාතින්හි ප්‍රත්‍ය ඝටනාව පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර

(1) ප්‍රඃ ආරම්මණ, ආරම්මාණාධිපති, ආරමමණූප නිසසය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (3) තුන එකවර ගැටෙමින් ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලියා දක්වන්න.

උඃ ආරමමණාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ වෙති. "ආරමමණ අධිපති උපනිස්සයනති සත්ත"[13] යනු ඝටනා පාඨයි.

(2) ප්‍රඃ ආරම්මණ, ආරම්මණ පුරේජාත, ආරම්මණ පුරේජාත අත්ථි, ආරම්මණ පුරේජාත අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (4) සතර එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ගෙන හැර දක්වන්න.

උඃ වර්තමාන නිෂ්පන්න රූප අටළොස වෙති. "ආරමමණ පුරෙජාත අත්ථි අවිගතනත්ති තීණ"[14] යනු ඝටනා පාඨයි.

(3) ප්‍රඃ ආරම්මණ, වත්ථාරම්මණ පූරේජාත නිසසය, වත්ථාරමමණ පුරෙජාත, වත්ථාරමමණ පුරෙජාත විපපයුතත, වත්ථාරමමණ පුරෙජාත අත්ථි, වත්ථාරමමණ පුරෙජාත අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: මරණාසන්න කාලයෙහි -පෙ- හෘදයවත්‍ථු රූපයයි. **"ආරම්මණ නිස්සය පුරෙජාති විප්පයුත්ත අත්‍ථි අවිගතන්ති තීණි"**[14] යනු සටනා පාඨයි.

(4) පः ආරම්මණ, ආරම්මණාධිපති, ආරම්මණූප නිස්සය, ආරම්මණ පුරේජාත, ආරම්මණ පුරේජාත අත්ථි, ආරම්මණ පුරේජාත අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලියා දක්වන්න.

උ: ගරුකොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූලික සිත් (8) අටට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ගරු වශයෙන් අරමුණු වන්නා වූ වර්තමාන නිෂ්පන්න රූප අටළොස වෙති. **''ආරම්මණ අධිපති උපනිස්සය පුරෙජාත අත්‍ථි අවිගතන්ති ඒකං''**[15] යනු සටනා පාඨයි.

(5) පः- ආරම්මණ, ආරම්මණාධිපති, වත්ථාරම්මණ පුරේජාත නිස්සය, ආරම්මණූප නිස්සය, වත්ථාරම්මණ පුරේජාත, වත්‍ථාරම්මණ පුරේජාත විප්පයුත්ත, වත්ථාරම්මණ පුරේජාත අත්ථි, වත්ථාරම්මණ පුරේජාත අවිගත යන ශක්ති (8) අට එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලියා දක්වන්න.

උ: ගරුකොට අරමුණු ගන්නා වූ මරණාසන්න ලෝභමූල ජවන් (5) පසට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ගරු වශයෙන් අරමුණු වන්නා වූ මරණාසන්න කාලයෙහි .-පෙ.- හෘදය වත්‍ථු රූපයයි, **"ආරම්මණ අධිපති නිස්සය පුරෙජාත විප්පයුත්ත අත්‍ථි අවිගතන්ති ඒකං"**[15] යනු සටනා පාඨයි.

(ආරම්මණ ජාතියෙහි ප්‍රත්‍ය සටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර මාලාව නිමි.)

●

අනන්තර ජාති (7) සත

(1) අනන්තර, සමනන්තර, අනන්තරූප නිස්සය, නත්ථි, විගත යන ශක්තීන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් -රහතන් වහන්සේගේ චුති චිත්තය හැර පූර්ව පූර්ව සිත් (89) එකුන් අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් -අරහනත චුතියද සහිත පසු පසු සිත් (89) එකුන් අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණස ද වෙති.

(2) ආසේවන ශක්තියෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් -අන්තිම ජවන වර්ජිත පූර්ව පූර්ව වූ ලෞකික ජවන් සිත් (47) සත් සාළිසය,16 චෛතසික (52) දෙපණසය යන ධර්මයෝ වෙති.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් - ප්‍රථම ජවන හා ඵල ජවන වර්ජිත වූ පසු පසුව හටගන්නා වූ ජවන් (51) එක්පණසය, චෛතසික(52) දෙපණසය යන ධර්මයෝ වෙති.

(3) අනන්තර ප්‍රත්‍ය ජාති කර්ම ශක්තියෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් -සතර මාර්ගයේ ඇත්තා වූ චේතනාවයි. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් මග්ගානන්තර -ඵල සතරය, චෛතසික (36) සතිසය යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

අනන්තර ජාතියෙහි ප්‍රත්‍ය ඝටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර මාලාව

(1) ප්‍රඃ අනන්තර සමනන්තර අනන්ත රූප නිස්සය නත්ථි විගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලියා. දක්වන්න.

උඃ අනන්තර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති. "**අනන්තර සමනන්තර උපනිස්සය නත්ථි, විගතන්ති සත්ත.**"17

(2) ප්‍රඃ අනන්තර සමනන්තර අනන්ත රූප නිස්සය ආසේවන, නත්ථි, විගත, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලියා දක්වන්න.

උ: ආසේවන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝමය. "**අනන්තර සමනන්තර උපනිස්සය ආසෙවන නත්‍ථි, විගතන්ති තීණි**"[5] යන ප්‍රත්‍ය සටනා දෙස්නා පාඨයි.

(3) ප්‍ර: අනන්තර සමනන්තර අනන්ත රූප නිස්සය, කම්ම, නත්ථි, විගත, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: මාර්ගානන්තර සතර ඵලයට උපකාර වන්නා වූ සතර මාර්ග යෙහි ඇත්තා වූ චේතනා ධර්මයයි. "**අනන්තර සමනන්තර උපනිස්සය කම්ම නත්ථි, විගතන්ති එකං.**"[18] යනු සටනා දෙසනා පාඨයි.

●

වස්තු ජාති (6) සය

(1) වත්ථු පුරේජාත නිස්සය, වත්ථු පුරේජාත, වත්ථු පුරේජාත විප්පයුත්ත, වත්ථු පුරේජාත අත්ථි, වත්ථු පුරේජාත අවිගත යන ශක්තීන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් - ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි ලැබෙන ෂට් වස්තු ධර්මයෝය,

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් - පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කාලයෙහි අරූප විපාක සතර හැර (85) පස් අසූ චිත්තය, චෛතසික දෙපණස යන ධර්මයෝය.

(2) වත්ථු පුරේජාත ඉන්ද්‍රිය ශක්තියෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් - පූර්ව වූ අතීත භවංගය සමඟ ඒක ක්ෂණයෙහි උපදනා වූ මජ්ඣිමායුෂ්ක චක්ඛු වස්තුවය, -පෙ- පූර්ව වූ අතීත භවාංගය සමඟ ඒක ක්ෂණයෙහි උපදනා වූ මජ්ඣිමායුෂ්ක කාය වත්ථුවය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් - දෙපස් විඤ්ඤාණ (10) දශයය, සර්ව චිත්ත සාධාරණ චෛතසික (7) සතය යන ධර්මයෝ වෙත්.

වස්තු ජාතියෙහි ප්‍රත්‍ය ඝටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර

(1) ප්‍ර: වත්ථු පුරේජාත නිස්සය, වත්ථු පුරේජාත, වත්ථු පුරේජාත විප්පයුත්ත, වත්ථු පුරේජාත අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති (5) පඤ්චකය එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: පවත්ති කාලයෙහි වස්තු සය[19] වෙති. "**නිස්සය පුරෙජාත විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති තීණි**"[14] යනු ප්‍රත්‍ය ඝටනා දෙසනා යුක්ති පාඨයි.

(2) ප්‍ර: වත්ථු පුරේජාත නිස්සය, වත්ථු පුරේජාත, වත්ථු පුරේජාත ඉන්ද්‍රිය, වත්ථු පුරේජාත විප්පයුත්ත, වත්ථු පුරේජාත අත්ථි, වත්ථු පුරේජාත අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: වත්ථු පුරේජාත ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝමය. "**නිස්සය පුරෙජාත ඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එකං**"

●

පච්ඡා ජාත වර්ග (4) සතර

(1) පච්ඡාජාත, පච්ඡාජාත විප්පයුත්ත, පච්ඡාජාත නත්ථි, පච්ඡාජාත අවිගත යන ශක්තීන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් - පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදිනා කල්හි අරූප විපාක සතර වර්ජිත ප්‍රථම භවංගය ආදි කොට පසු පසුව උපදනා වූ සිත් (85) පස් අසූවය, චෛතසික (52) දෙපණස ය යන ධර්මයෝ වෙති.

ප්‍රත්‍යයොත්පන්න ධර්මයෝ නම් -ප්‍රතිසන්ධිය ආදි කොට ඇත්තා වූ පූර්ව පූර්ව සිත් සමඟ එකට ඉපිද රූපයාගේ ඨිතියට පැමිණියා වූ එකජකාය, ද්විජකාය, තිජකාය, චතුජකාය[20] යන මොහු වෙති.

පච්ඡා ජාත වර්ගයෙහි ප්‍රත්‍ය ඝටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර

(1) ප්‍රඃ පච්ඡාජාත, පච්ඡාජාත විප්පයුත්ත, පච්ඡාජාතත්‍ථි, පච්ඡාජාත අවිගත යන ශක්ති (4) සතර එකවර ගැටෙන ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උඃ පච්ඡාජාත ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝමය. **"පච්ඡාජාත විප්පයුත්ත අත්‍ථි අවිගතන්ති තීණි"**21 යනු දෙසනා පාඨයි.

නානා ක්‍ෂණික කර්ම ජාති (6) සය

(1) නානක්‍ෂණික කර්මයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් - අතීත වූ කුසල කර්ම (21) එක්විස් සය, අකුසල කර්ම (12) දොළසය, යන ධර්මයෝ වෙති.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් - විපාක සිත් (36) සතිසය, චෛතසික (38) අටතිසය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප, අසඤ්ඤසත්ත කර්මජ රූප, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ රූප, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

(2) නානා ක්‍ෂණික කර්ම ජාතියෙහි අනන්තර, සමනන්තර, නත්‍ථි, විගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්-සතර මාර්ග චිත්තයෙහි ඇත්තා වූ චේතනා චෛතසික වේ.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්-මාර්ගානන්තර ඵල ධර්ම (4) සතර හා චෛතසික (36) සතිසද වෙති.

නානා ක්‍ෂණික කර්ම ජාතියෙහි ප්‍රත්‍ය ඝටනා ප්‍රශ්නෝත්තර

(1) ප්‍රඃ නානා ක්‍ෂණික කර්ම, ප්‍රකෘතෝපනිස්සය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති දෙක එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උඃ විපාක නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන්නාවූ කුසලකර්ම (21) එක්විස්සය, අකුසල කර්ම (12) දොළස වෙති. **"කම්ම උපනිස්සයන්ති ද්වෙ"** යනු ප්‍රත්‍ය ඝටනා දෙසනා පාඨයි.

(2) ප්‍රඃ කම්ම, අනන්තර, සමනන්තර, නත්‍ථි, විගත, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: මාර්ගානන්තර ඵල සතරට උපකාර වන්නාවූ මාර්ග සිත් සතරෙහි ඇත්තා වූ චේතනා ධර්මයයි. "**කම්ම අනන්තර සමනන්තර උපනිස්සය නත්ථි විගතන්ති එකං**"[18] යනු ඝටනා දෙසනා පාඨයි.

●

රූපාහාර ජාති (3) තුන

(1) රූපාහාර, රූපාහාර අත්ථි, රූපාහාර අවිගත, යන ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් චතු සමුට්ඨානික ඕජා රූපයය.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් - කලාපයන් අතුරෙන් ඔජාරූපය හැර නානා කලාප වශයෙන් උපදනා වූ චතු සමුට්ඨානික රූපයෝය.

රූපාහාර ජාතියෙහි ප්‍රත්‍ය ඝටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර

(1) ප්‍ර: රූපාහාර, රූපාහාර අත්ථි, රූපාහාර අවිගත යන ශක්ති (3) තුන එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලියා දක්වන්න.

උ: චතු සමුට්ඨානික ඕජා රූපයයි. "**ආහාර අත්ථි අවිගතන්ති එකං**"[6]

●

රූප ජීවිතින්ද්‍රිය ජාති 3

(1) රූප ජීවිතින්ද්‍රිය, රූප ජීවිතින්ද්‍රිය අත්ථි, රූප ජීවිතින්ද්‍රිය අවිගත යනු ප්‍රත්‍ය ශක්ති තුනෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: රූප ජීවිතින්ද්‍රියයි. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: රූප ජීවිතින්ද්‍රිය 'වර්ජිත, කලාපාන්තර්ගත කර්මජ රූප (9) නවය හා (8) අටද වෙති.

රූප ජීවිතින්ද්‍රිය ජාතියෙහි ප්‍රත්‍ය ඝටනා ප්‍රශ්නෝත්තර

(1) ප්‍ර: රූප ජීවිතින්ද්‍රිය, රූප ජීවිතින්ද්‍රිය අත්ථි, රූප ජීවිතින්ද්‍රිය අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති තුන එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: රූප ජීවිතින්ද්‍රියයි. "**ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනන්ති එකං**"[6] යනු ප්‍රත්‍ය සටනා දෙසනා පාඨයි.

ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: බලවත් වූ සිත් (89) එකුන් අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය, රූප (28) අටවිස්සය, (ප්‍රත්‍ය බවට පත්වන්නා වූ) ඇතැම් ප්‍රඥප්තීහු ද වෙති.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: සිත් (89) එකුන් අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

පට්ඨාන ද්විරාශිය සහිත ප්‍රත්‍ය සටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර සමාප්තය.

●

කුඩා සහජාතයෙහි ප්‍රත්‍ය පිළිවෙළින් වදාළ ඝටනා නය ක්‍රමය

[චිත්ත, අන්‍යසමාන චෛතසික වේ නම් සත්‍ත, තීණි, එකං කියාද; අකුශල චෛතසික වේ නම් තීණි, එකං, කියා ද; සෝභන චෛතසික වේ නම්; චත්‍තාරි, ද්‍වෙ, එකං, කියා ද; සංග්‍රහ කොට කිය යුතු බව සිහි කටයුතු.]

(චිත්ත - අධිපති - ආහාර - ඉන්‍ද්‍රිය) චිත්තය වේ නම් - අධිපතියෙහි චිත්තාධිපතිය සමඟ ඝටනා සයකි. ආහාරයෙහි විඤ්ඤාණාහාර (89) එකූන් අනූව සමඟ ඝටනා නවයකි. අධිපති කෘත්‍ය ඇති කෙණෙහි විඤ්ඤාණාහාර (52) දෙපණස සමඟ ඝටනා සයකි. ඉන්‍ද්‍රියෙහි මනින්‍ද්‍රිය (89) එකූන් අනූව සමඟ ඝටනා නවයකි. අධිපති කෘත්‍ය ඇති කල්හි මනින්‍ද්‍රිය (52) දෙපණස සමඟ ඝටනා සයකි. සියල්ල (36) සතිසක් කොට වදාළ සේක.

කෙසේ වදාළ සේක්ද යත්: චිතතාධිපතියෙහි ඝටනාව අවිපාක ඝටනාය - සවිපාක ඝටනාය කියා දෙපරිදි කොට වදාරා ඇත. ඒ

දෙක අතුරෙන් අවිපාක සටනාව වනාහි, සබබටඨානික සටනාය, සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනාය, සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුත්ත සටනාය කියා තෙවදෑරුම් කොට වදාරා ඇත.

ඒ සටනා තුන අතුරෙන්;

(1) සබ්බට්ඨානික සටනාවෙහි සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්හට ද සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ද උපකාර වන්නා වූ චිත්තාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්යෝ, මහා සහජාත (4) සතරය. අධිපති, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සත ලැබෙන බැවින්, ඕ ප්‍රත්‍ය ශක්ති ධර්මයන්, **"අධිපති සහජාත නිසසය, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, අත්‍ථි, අවිගතනති සත්‍ත"** යයි සංග්‍රහ කොට වදාරා ඇත්තාහ.

(2) සබබට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට උපකාර වන්නා වූ චිත්තාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (7) සතය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, සම්ප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම නවයක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් **"අධිපති සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, සමපයුතත අත්‍ථි, අවිගතනති නීණි"** යයි සංග්‍රහ කොට දක්වා වදාරා ඇත්තාහ.

(3) සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි, සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ චිත්තාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (7) සතය, විප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (8) අටක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් **"අධිපති සහජාත නිසසය, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, විපපයුතත අත්‍ථි, අවිගතනති නීණි"**යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලද්දාහ. (අවිපාක සටනා රාශී (3) තුනයි)

සවිපාක සටනාව වනාහි සබ්බට්ඨානික සටනාය, සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනාය, සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනා යයි තුන් වැදෑරුම් කොට දක්වා තිබේ.

(1) ඒ තුන් වැදෑරුම් සටනා අතුරෙන් සබ්බට්ඨානික සටනාවෙහි සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ (ලොකොත්තර) ඵල සතර යයි කියන ලද චිත්තාධිපති

ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, මහා සහජාත (4) සතරය, විපාක, අධිපති, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (8) අටක් වන බැවින් ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් **"අධිපති සහජාත නිස්සය, විපාක ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, අත්‍ථි, අවිගතන්ති එකං"**යි කියා සංග්‍රහ කොට දක්වන ලදහ.

(2) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ සතර එලයයි කියන ලද චිත්තාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (8) අටය, අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (10) දශයක් වන බැවින් ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් **"අධිපති සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, විපාක ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය සම්පයුත්ත, අත්‍ථි, අවිගතන්ති එකං"**යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

(3) සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි, සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ සතර එලයයි කියන ලද චිත්තාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (8) අටය, විප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (9) නවයක් වන බැවින් ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයො **"අධිපති සහජාත නිස්සය, විපාක ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය විප්පයුත්ත, අත්‍ථි, අවිගතන්ති එකං"**යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ. (සවිපාක රාශි තුනය)

විඤ්ඤාණාහාර (89) එකුන් අනූවෙහි සටනාව වනාහි අවිපාක සටනාය - සවිපාක සටනායයි දෙවැදෑරුම් වේ. ඒ සවිපාක අවිපාක සටනා දෙක අතුරෙන් අවිපාක සටනාව සබ්බට්ඨානික සටනාවය, සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාය, සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනාවය, සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනාය කියා සිවු වැදෑරුම් වේ.

ඒ සතර අතුරෙන්,

(1) සබ්බට්ඨානික සටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ, චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විඤ්ඤාණාහාර (89) එකුන් අනූවක් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, මහා සහජාත (4) සතරය, ආහාරය, ඉන්‍ද්‍රිය, යන ප්‍රත්‍ය සයක් වන බැවින් ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "ආහාර

සහජාත නිස්සය, ඉන්‍ද්‍රිය, අත්‍ථි, අවිගතන්ති සත්‍ත" යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

(2) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයනට හා හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විඤ්ඤාණාහාර (89) එකුන් අනූවක් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (6) සයය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, සම්ප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (8) අටක් වන බැවින් ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "**ආහාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, ඉන්‍ද්‍රිය, සම්පයුත්ත අත්‍ථි, අවිගතන්ති තීණි**" යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

(3) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්පයුක්ත සටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ (89) එකුන් අනූවක් වූ විඤ්ඤාණාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (6) සයය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, සම්ප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (8) අටක් වන බැවින් ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "**ආහාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, ඉන්‍ද්‍රිය, සම්පයුත්ත අත්‍ථි, අවිගතන්ති තීණි**" යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

(4) සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි, චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, අරූප විපාක (4) සතර - දෙපස් විඤ්ඤාණ(10) දශය, අරහන්ත චුති චිත්තය යන මොවුන් හැර (75) පන්සැත්තෑ චිත්තය යයි කියන ලද විඤ්ඤාණාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (6) සයය, විප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (7) සතක් වන බැවින් ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "**ආහාර සහජාත නිස්සය, ඉන්‍ද්‍රිය විප්පයුත්ත අත්‍ථි, අවිගතන්ති තීණි**" යි කියා සංග්‍රහ කොට දක්වන ලදහ. (අවිපාක රාශි (4) සතරය)

●

සවිපාක සටනාව වනාහි, සබ්බට්ඨානික සටනාය, සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාය, සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනාය, සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනාය, සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ විප්‍රයුක්ත සටනාය, කියා පස් වැදෑරුම් වේ.

ඒ පස්වැදෑරුම් ඝටනා අතුරෙන්,

(1) සබ්බට්ඨානික ඝටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, විපාක සිත් (36) සතිසය යි කියන ලද විඤ්ඤාණාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, මහාසහජාත (4) සතරය, විපාකය, ආහාරය, ඉන්ද්‍රිය, යන ප්‍රත්‍ය (7) සතක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "**ආහාර සහජාත නිස්සය, විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි, අවිගතන්ති එකං**" යි කියා සංග්‍රහ කොට දක්වන ලදහ.

(2) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ ඝටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයනට හා හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, විපාක සිත් (36) සතිසය යි කියන ලද විඤ්ඤාණාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (7) සතය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, යන ප්‍රත්‍ය (8) අටක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "**ආහාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි, අවිගතන්ති එකං**" යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

(3) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත ඝටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්හට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, විපාක සිත් (36) සතිසය යි කියන ලද විඤ්ඤාණාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (7) සතය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, සම්ප්‍රයුක්තය, යන ප්‍රත්‍ය (9) නවයක් වන හෙයින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "**ආහාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, විපාක ඉන්ද්‍රිය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එකං**" යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

(4) සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත ඝටනාවෙහි, චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස විඤ්ඤාණ (10) ය, රහතුන්ගේ චුති චිත්තය හැර දෙවිසි විපාක සිත් (22) යයි කියන ලද විඤ්ඤාණාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (7) සතය, විප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (8) අටක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "**ආහාර සහජාත නිස්සය, විපාක ඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එකං**" යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

(5 සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ විප්පයුත්ත ඝටනාවෙහි හෘදය වස්තුවට උපකාර වන්නා වූ, පඤ්චවොකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස යයි කියන ලද විඤ්ඤාණාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්‍මයෝ, සබ්බට්ඨානික (7) සතය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, විප්පයුත්තය යන ප්‍රත්‍ය (9) නවයක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්‍මයෝ "**ආහාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, විපාක ඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්ත අත්‍ථි අවිගතන්ති එකං**" යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ. (සවිපාක (5) රාශි පසයි)

අධිපති කෘත්‍ය ඇති කෙණෙහි විඤ්ඤාණාහාර (52) දෙපණසෙහි ඝටනා (6) සයය, ඉන්ද්‍රියෙහි අධිපති කෘත්‍ය ඇති කෙණෙහි මනින්ද්‍රිය (52) දෙපණසෙහි ඝටනා සය වනාහි අධිපතියෙහි චිත්තාධිපති ඝටනා සයට සමාන වෙති. ඉන්ද්‍රියයෙහි මනින්ද්‍රිය (89) එකුන් අනූවෙහි ඝටනා 69) නවය වනාහි ආහාරයෙහි විඤ්ඤාණාහාර ඝටනා හා සමාන වෙත්. (ආහාර ඝටනාව කියන කල ආහාරය ආදිකොට ද කීමම විශේෂය)

●

අඤ්ඤසමාන චෛතසික (13) තෙළෙසෙහි ප්‍රත්‍ය ඝටනා නය ක්‍රමය

(ඵස්ස-ආහාර) ඵස්සය පිළිබඳ ආහාර ප්‍රත්‍යයෙහි ඝටනා 9 වැදෑරුම් කොට වදාරණ ලදී. වදාළ ක්‍රමය=ඵස්සයෙහි ඝටනාව අවිපාක ඝටනාය-සවිපාක ඝටනා යයි දෙකක් ඇත. ඒ දෙක අතුරෙන් අවිපාක ඝටනාව සබ්බට්ඨානික ඝටනාය, සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ ඝටනා යනාදි වශයෙන් සිව්වැදෑරුම් වේ.

ඒ සතර අතුරෙන්,

(1) සබ්බට්ඨානික ඝටනාවෙහි සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ, චිත්තජරූප හා ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ඵස්ස ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, මහා සහජාත (4) සතරය, ආහාරය යන ප්‍රත්‍ය (5) පසක් ලැබෙන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "**ආහාර සහජාත නිස්සය අත්ථි අවිගතන්ති සත්ත**"[10] යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

(2) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ ඝටනාවෙහි සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ, හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍ය වන්නාවූ ඵස්ස ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (5) පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤය යන ප්‍රත්‍ය (6) සයක් වන බැවින්, එ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "**ආහාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ**

නිස්සය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති තීණි"[5] යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

(3) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ඵස්ස ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (5) පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤය - සම්ප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (7) සතක් ලැබෙන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "**ආහාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති තීණි**"[5] යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

(4 සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි චිත්තජරූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ඵස්ස ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (5) පසය, විප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (6) සයක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "**ආහාර සහජාත නිස්සය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති තීණි**"[5] යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ. (අවිපාක සටනා (4) සතරය)

සවිපාක සටනාව, (1) සබ්බට්ඨානික සටනාවය, (2) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාය, (3) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනාය, (4) සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනාය, (5) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ විප්‍රයුක්ත සටනාය, කියා (5) පසක් ඇත.

ඒ පස අතුරෙන්,

(1) සබ්බට්ඨානික සටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ, චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනට උපකාර වන්නා වූ විපාකයෙහි ඇත්තා වූ ඵස්ස ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, මහා සහජාත (4) සතරය, විපාකය ආහාරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (6) සයක් ලැබෙන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "**ආහාර සහජාත නිස්සය විපාක අත්ථි අවිගතන්ති එකං**"[6] යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

(2) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ, හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විපාකයෙහි ඇත්තා වූ ඵස්ස ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (6) සයය, අඤ්ඤමඤ්ඤ යන ප්‍රත්‍ය (7) සතක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "**ආහාර සහජාත**

අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය විපාක අත්ථි අවිගතන්ති එකං"6 යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

(3) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත ඝටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයනට, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විපාකයෙහි ඇත්තා වූ ඵස්ස ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (6) සයය, අඤ්ඤමඤ්ඤය සම්ප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (8) අටක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "**ආහාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය විපාක සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එකං**"[6] යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

(4) සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත ඝටනාවෙහි චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විපාකයෙහි ඇත්තා වූ ඵස්ස ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (6) සයය, විප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (7) සතක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "**ආහාර සහජාත නිස්සය විපාක විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එකං**"[6] යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

(5) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ විප්‍රයුක්ත ඝටනාවෙහ හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ පසළොසෙහි ඇත්තා වූ ඵස්ස ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (6) සයය, අඤ්ඤමඤ්ඤය - විප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (8) අටක් ලැබෙන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "**ආහාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය විපාක විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එකං**"[6] යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ. (සවිපාක (5) පසය)

(වේදනා - ඉන්ද්‍රිය, ධ්‍යාන) වේදනාව වේ නම් - ඉන්ද්‍රියයෙහි ඝටනා (9) නවයෙකි. ධ්‍යානයෙහි ඝටනා (9) නවයෙකි. සියල්ල (18) අටළොසක් වෙති.

සඤ්ඤාව වේ නම් - ඝටනා (9) නවයෙකි. (චේතනා - කම්ම, ආහාර) චේතනාව වේ නම් කර්මයෙහි ඝටනා (9) නවයෙකි. ආහාරයෙහි ඝටනා (9) නවයෙකි. සියල්ල (18) අටළොසකි.
(එකග්ගතා - ඉන්ද්‍රිය, ඣාන-මග්ග) එකග්ගතාව වේ නම් - ඉන්ද්‍රියයෙහි ඝටනා (9) නවයෙකි.

ධ්‍යානයෙහි ඝටනා (9) නවයෙකි. මාර්ගයෙහි ඝටනා (9) නවයෙකි. සියල්ල (27) සත්විස්සකි.

(ජීවිතේන්‍ද්‍රිය - ඉන්‍ද්‍රිය) ජීවිතෙන්‍ද්‍රිය වේ නම් - ඉන්‍ද්‍රියයෙහි ඝටනා (9) නව වාරයෙකි. මනසිකාරය වේ නම් ඝටනා (9) නව වාරයකි. (විතර්ක-ධ්‍යාන, මාර්ග) විතර්කය වේ නම් - ධ්‍යානයෙහි ඝටනා (9) නව වාරයෙකි. මාර්ගයෙහි ඝටනා (9) නව වාරයෙකි. සියල්ල (18) අටළොසකි. (විචාර-ධ්‍යාන) විචාරය වේ නම්-ධ්‍යානයෙහි ඝටනා (9) නව වාරයෙකි. අධිමොක්ඛය වේ නම් ඝටනා (9) නවයෙකි. (විරිය - අධිපති, ඉන්‍ද්‍රිය, මග්ග) විරිය වේ නම් අධිපතියෙහි විරියාධිපති (52) දෙපණසෙහි ඝටනා (6) සයෙකි. ඉන්‍ද්‍රියෙහි විරියින්‍ද්‍රිය (73) තෙසැත්තෑව ගැන ඝටනා (6) සයෙකි. මාර්ගයෙහි සහේතුක වීර්යය (71) එක්සැත්තෑව ගැන ඝටනා (9) නව වරෙකි. විරියාධිපති (52) දෙපණසෙහි ඝටනා (6) සයෙකි. සියල්ල (36) සතිස් වැදෑරුම් වේ. (පීති - ධ්‍යාන) ප්‍රීතිය වේ නම් - ධ්‍යානයෙහි ඝටනා (9) වැදෑරුම්. (ඡන්‍ද - අධිපති) ඡන්‍දය වේ නම් - අධිපතියෙහි ඡන්‍දාධිපති (52) දෙපණසෙහි ඝටනා (6) සයෙකි.

●

අකුශල චෛතසික 14 හි ඝටනා නය

(ලෝභ-හේතු) ලෝභය වේ නම් - හේතු ප්‍රත්‍යයෙහි ඝටනා (3) තුන් වැදෑරුම් කොට වදාර ඇත. වදාළ ආකාරයඃ ලෝභයෙහි ඝටනාව (1) සබ්බට්ඨානික ඝටනාය, (2) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත ඝටනාය, (3) සබ්බට්ඨානික විප්‍රපයුක්ත ඝටනාය, කියා තෙවැදෑරුම් වේ. ඒ තුන අතුරෙන්,

(1) සබ්බට්ඨානික ඝටනාවෙහි සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ-ලෝභ මූල චිත්තජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ලෝභ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, මහා සහජාත (4) සතරය, හේතුය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (5) පසක් වන බැවින්, එ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් "**හෙතු සහජාත නිස්සය අත්‍ථි අවිගතන්ති තීණි**"ය කියා සංග්‍රහ කොට වදාළහ. තීණි'යි කියන ලද්දේ **අකුසලො අකුසලස්ස, අකුසලො අව්‍යාකතස්ස, අකුසලො අකුසලව්‍යාකතස්ස** යන්නය.

(2) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්පයුක්ත ඝටනා වෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ලෝභ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (5) පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤය සම්ප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සතක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් "**හෙතු සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එකං**"යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාළහ. **එකං** වනාහි **අකුසලො අකුසලස්ස**, යන්නය

(3) සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත ඝටනාවෙහි ලෝභ මූල චිත්තජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ලෝභ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (5) පසය, විප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (6) සයක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් " **හෙතු සහජාත නිස්සය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එකං**"යි වදාළහ. එකං'යි කියනුයේ ලද්දේ **අකුසලො අව්‍යාකතස්ස**, යන්නය.

(දෝස-හේතු) දොසය වේ නම් හේතුවෙහි ඝටනා (3) තුනකි. (මෝහ-හේතු) මෝහය නම්-හේතුවෙහි ඝටනා (3) තුනකි. (දිට්ඨි-මග්ග) දිට්ඨිය නම්-මග්ගයෙහි ඝටනා (3) තුනකි. සංග්‍රහ ක්‍රමය ලෝභ ප්‍රත්‍යය සංග්‍රහ කළ ක්‍රමයට කරනු.

සෝභන චෛතසික (25) පස්විස්සෙහි ඝටනා නය ක්‍රමය

(ශ්‍රද්ධා-ඉන්ද්‍රිය) ශ්‍රද්ධාව වේ නම් - ඉන්ද්‍රියෙහි ඝටනා නවය නව වැදෑරුම් කොට වදාළහ. වදාළ ආකාරය; ශ්‍රද්ධාවෙහි ඝටනාව අවිපාක ඝටනාය - සවිපාක ඝටනා යයි දෙපරිදි වේ. ඒ දෙක අතුරෙන් අවිපාක ඝටනාව සබ්බට්ඨානික ඝටනා ආදී වශයෙන් (3) තුන් වැදෑරුම් වේ. ඒ තුන අතුරෙන්;

(1) සබ්බට්ඨානික ඝටනාවෙහි සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ සහේතුක චිත්තජ රූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනට උපකාර වන්නා වූ ශ්‍රද්ධා ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, මහා සහජාත (4) සතරය, ඉන්ද්‍රිය යන ප්‍රත්‍ය (5) පසක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් "**ඉන්ද්‍රිය සහජාත නිස්සය අත්‍ථි අවිගතන්ති චත්තාරි**"යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාළහ. **චත්තාරි**'යි කියන තැන "**කුසලො කුසලස්ස, කුසලො අව්‍යාකතස්ස, කුසලො කුසලව්‍යාකතස්ස අව්‍යාකතො අව්‍යාකතස්ස** යන සතරයි.

(2) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ ඝටනාවෙහි සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ, හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ශ්‍රද්ධා ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (5) පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (6) සයක් වන බැවින්,

ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් "**ඉන්‍ද්‍රිය සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති ද්වෙ**"යි වදාළහ. ද්වෙ'යි කියනුයේ කුසලො කුසලස්ස, අව්‍යාකතො අව්‍යාකතස්ස යන දෙකයි.

(3) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත ඝටනාවෙහි සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ශ්‍රද්ධා ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (5) පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (7) සතක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "**ඉන්‍ද්‍රිය සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති ද්වෙ**"ය වදාළහ. ද්වෙ යනු කුසලො කුසලස්ස, අව්‍යාකතො අව්‍යාකතස්ස යන දෙකයි.

(4) සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත ඝටනාවෙහි සහේතුක චිත්තජ රූප, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනට උපකාර වන්නා වූ ශ්‍රද්ධා ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (5) පසය, විප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (6) සයක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "**ඉන්‍ද්‍රිය සහජාත නිස්සය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති ද්වෙ**"ය වදාළහ. ද්වෙ යනු කුසලො කුසලස්ස, අව්‍යාකතො අව්‍යාකතස්ස යන දෙකය. (අවිපාක ඝටනා (3) තුනයි.)

සවිපාක ඝටනා වාර පසෙහි නය, අවිපාක ඝටනා නයානුකූල කොට කියනු. (විපාකයෙහි ඇත්තා වූ ශ්‍රද්ධා ප්‍රත්‍ය ධර්මය) යි කීම ම විශේෂයි.

සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ විප්‍රයුක්ත ඝටනාවෙහි, හෘදය වස්තුවට උපකාර වන්නා වූ සහේතුක පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ තෙළෙසෙහි ඇත්තා වූ ශ්‍රද්ධා ප්‍රත්‍ය ධර්මය කියනු. ප්‍රස්ථාරයෙහි **එකං**'යි කියනු. **එකං**'යනු අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතස්ස යන එකයි.

(සති-ඉන්‍ද්‍රිය, මග්ග) සතිය වේ නම් - ඉන්‍ද්‍රියෙහි ඝටනා (9) නවයකි. මාර්ගයෙහි ඝටනා (9) නවයෙකි. සියල්ල (18) අටළොසෙකි.

(අලෝභ-හේතු) අලෝභය වේ නම් - හේතුවෙහි ඝටනා 69) නවයෙකි.

(අදෝස - හේතු) අදෝසය වේ නම් හේතුවෙහි සටනා (9) නවයෙකි.

(සම්මා වාචා - මග්ග) සම්මා වාචා වේ නම් - සටනා (6) සයෙකි.

(සම්මා කම්මන්ත - මග්ග) සම්මා කම්මන්ත නම් සටනා (6) සයයි.

(සම්මා ආජීව - මගග) සමමා ආජීව වේ නම් - සටනා (6) සයෙකි.

(පඤ්ඤින්ද්‍රිය - හේතු, අධිපති, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග) පඤ්ඤින්ද්‍රිය වේ නම් - හෙතුවෙහි අධිපති කෘත්‍යය නොලැබෙන - නොකිය යුතු කාලයෙහි අමෝහ (47) සත්සාළිසයෙහි සටනා (9) නවයකි. අධිපති කෘත්‍ය ලැබෙන කළ අමෝහ (34) සූතිස ගැන සටනා (6) සයෙකි.

අධිපතියෙහි වීමංසාධිපතිය සම්බන්ධව සටනා (6) සයෙකි. ඉන්ද්‍රියෙහි අධිපති කෘත්‍යය නොලැබෙන - නොකිය යුතු කාලයෙහි පඤ්ඤින්ද්‍රිය (47) සත්සාළිසය පිළිබඳ සටනා (9) නවයෙකි. අධිපති කෘත්‍යය ලැබෙන කළ පඤ්ඤින්ද්‍රිය (34) සූතිස පිළිබඳ සටනා (6) සයයෙකි.

මාර්ගයෙහි අධිපති කෘත්‍යය නොලැබෙන - නොකිය යුතු කාලයෙහි පඤ්ඤා (47) සත්සාළිසය පිළිබඳ සටනා (9) නවයෙකි. අධිපති කෘත්‍යය ලැබෙන කළ පඤ්ඤා (34) සූතිස පිළිබඳ සටනා (6) සයයෙකි. සියල්ල (51) එක් පනස් වැදෑරුම් වේ. විස්තර කරන ක්‍රමය විඤ්ඤාණාහාර, ඵස්ස, නයානුකුලව විස්තර කරනු. ඉතිරි සෝභන චෛතසිකයන්හි සටනා (9) නවය ද මේ අනුව විස්තර කරනු.

කුඩා සහජාතයෙහි ප්‍රත්‍ය පිළිවෙළින් සටනා දෙසනා ක්‍රමය නිමි.

***පට්ඨාන ද්විරාශිය සහ ප්‍රත්‍ය පිළිබඳ සටනා ප්‍රශ්නෝත්තර සමාප්තයි.*

සංක්‍ෂෙප

පට්ඨාන ස්වරූප නිදර්ශනය
පච්චය නිද්දෙස

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස ///

හෙතු ප්‍රත්‍යය

ප්‍රත්‍ය උද්දේශය වදාරා තදනන්තරව ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය වදාළ සේක. ඒ ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි ද හේතු ප්‍රත්‍යාගේ ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය ආරම්මණ ප්‍රත්‍යාගේ ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය යනාදී වශයෙන් සූවිසි වැදෑරුම් වේ. ඒ සූවිසි ආකාරයන් අතුරෙන් හේතු ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය පළමු කොට වදාළ සේක. ඒ හේතු ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහිද නිර්දිසිතව්‍ය - නිදර්ශනාකාර වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. ඒ දෙයාකාරයන් අතුරෙන් නිර්දිසිතව්‍ය ධර්මයන් පළමුකොට වදාළසේක.

කෙසේ වදාළ සේක් ද යත්?

හේතු පච්චයො යනුවෙනි. තදනන්තරව නිදර්ශනාකාරය වදාළ සේක. කෙසේ වදාළ සේක්ද යත් "**හෙතු හෙතු සම්පයුත්තකානං ධම්මානං තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො** යනුවෙනි.

ප්‍රත්‍ය උද්දෙශයෙහි ප්‍රත්‍යයන් සංක්‍ෂෙපයෙන් දැක්වීමේදී, **යො යාදිසො**- යම් බඳු සවභාව ඇත්තාවූ; **පච්චයො**- ප්‍රත්‍යයක්; **හෙතු පච්චයොති**- හෙතු ප්‍රත්‍යයයි කියා; **භගවතා**- බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින්; **උද්දිට්ඨො**- සංක්‍ෂෙපයෙන් දක්වන ලදද; **සො තාදිසො**- ඒ එබඳු සවභාව ඇත්තා වූ; **පච්චයො** - ප්‍රත්‍යය; ප්‍රත්‍ය නිදේශයෙහි; ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් නාති විසතාර නාති සංක්‍ෂෙප වශයෙන් දැක්වීමේදී; **හෙතු හෙතු සම්පයුත්තකානං ධම්මානං තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං හෙතු පච්චයෙන පච්චයෙන පච්චයොති, හෙතු -පෙ- පච්චයො** යි කියා; **භගවතා** - භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින්; **නිද්දිට්ඨො නාති විසතාර** නාති සංක්‍ෂෙප වශයෙන් වදාරණ ලදී.

හෙතු - හෙතු සය නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ; **හෙතු සම්පයුත්තකානං** - හේතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; **ධම්මානඤ්ච** - සහේතුක සිත් එක් සැත්තෑවය, මෝහ මූල ද්වයෙහි මෝහය හැර චෛතසික දෙපණසට ද; **තං සමුට්ඨානානං**, ඒ හේතුන් හා හේතු සම්ප්‍රයුක්ත චිත්ත චෛතසිකයන් කරණ කොට ගෙන උපදනා වූ; **රූපානඤ්ච** - සහේතුක චිත්තජ රූප, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ද; **හෙතු පච්චයෙන** - හෙතු ශක්තියෙන්; **පච්චයො උපකාරකො** - ප්‍රත්‍යය උපකාරක; **හොති**- වෙයි.

ඒ පාඨ සමූහයෙන් **හෙතු පච්චයො** යන පාඨයෙන් නිද්දිසිතව්‍ය ධර්මය දැක්වූහ. **හෙතු හෙතු සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං හෙතු පච්චයෙන පච්චයො** යන පාඨයෙන් නිදර්ශනාකාරය වදාළහ. ඒ නිදර්ශනාකාර පාඨ සමූහය අතුරෙන් **හේතු** යයි කියන ලද කතෘ පාඨයෙන් හෙතු (6) සය නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් වදාළහ. **හෙතු සම්පයුත්තකානං ධම්මානං - තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං** යි කියන ලද සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සහේතුක සිත් එක් සැත්තෑවය මෝහමූල ද්වයෙහි මෝහය හැර චෛතසික දෙපණසය, සහේතුක චිත්තජ රූප, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ. **හෙතු පච්චයෙන**, යන කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ (8) අටය, හේතු අධිපති ඉන්ද්‍රිය මග්ග යන මේ (12) දොළොසක් ශකතීන් අතුරෙන් හේතු ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්, උපකාර වන බව දැක්වූහ.

ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය

හේතු ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය වදාරා එයට අනතුරුව ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය වදාළ සේක. -පෙ- කෙසේ වදාළ සේක්ද යත්: **ආරම්මණ පච්චයොති රූපායතනං චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, සද්දායතනං සොත විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්මණ පච්චයො, ගන්ධායතනං ඝානවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, රසායතනං ජිව්හා විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, ඵොට්ඨබ්බායතනං කාය විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, රූපායතනං, සද්දායතනං, ගන්ධායතනං, රසායතනං, ඵොට්ඨබ්බායතනං, මනොධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, සබ්බෙ ධම්මා මනොවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, යං යං ධම්මං ආරබ්භ යෙ යෙ ධම්මා උප්පජ්ජන්ති චිත්ත චෙතසික ධම්මා, තෙ තෙ ධම්මා තෙසං තෙසං ධම්මානං ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො.**

රූපායතනං - වර්තමාන රූපාරම්මණය; **චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතුයාච** - චක්‍ෂුර්විඥාන ධාතුවට ද; **තං සම්පයුත්තානං** - ඒ චක්‍ෂුර්විඥාන ධාතුව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; **ධම්මානඤ්ච** - සර්වචිත්ත සාධාරණ චෛතසික (7) සතට ද; **ආරම්මණ පච්චයෙන** - ආරම්මණ ශක්තියෙන්; **පච්චයො උපකාරකො**-ප්‍රත්‍යය උපකාරක; **හොති** - වේ. -පෙ- **ඵොට්ඨබ්බායතනං** - වර්තමාන ඵොට්ඨබ්බාරම්මණය; **කායවිඤ්ඤාණ ධාතුයාච** - කායවිඥාන ධාතුවට ද; **තං සම්පයුත්තකානං** - ඒ කායවිඥාන ධාතුව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; **ධම්මානඤ්ච** - සර්වචිත්ත සාධාරණ චෛතසික (7) සතට ද; **ආරම්මණ පච්චයෙන** - ආරම්මණ ශක්තියෙන්; **පච්චයො උපකාරකො** - ප්‍රත්‍යය උපකාරක; **හොති** - වේ. **රූපායතනං** - වර්තමාන රූපාරම්මණය; -පෙ- **ඵොට්ඨබ්බායතනං** - වර්තමාන ඵොට්ඨබ්බාරම්මණය; **මනො ධාතුයාච** - මනෝ ධාතු ත්‍රිකයට ද; **තං**

සම්පයුත්තකානං - ඒ මනෝධාතු ත්‍රිකය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; **ධම්මානඤ්ච** - ඡන්ද, පීති, විරිය, වර්ජිත අන්‍යසමාන චෛතසික (10) දශයට ද; **ආරම්මණ පච්චයෙන**- ආරම්මණ ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාරක; **හොති** - වේ.

සබ්බෙ - සියලු; **ධම්මා** - ෂඩාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ; **මනො විඤ්ඤාණ ධාතුයාච** - මනෝ විඥ්ඥාණ ධාතු (76) සසැත්තෑවට ද; -**තං සම්පයුත්තකානං** - ඒ මනෝ විඥ්ඥාණ ධාතුව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; **ධම්මානඤ්ච** - චෛතසික (52) දෙපණසයට ද; **ආරම්මණ පච්චයෙන** - ආරම්මණ ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාරක; **හොති**- වේ.

යං යං ධම්මං - යම්බඳු යම්බඳු ස්වභාව ඇත්තා වූ ෂඩාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්; **ආරබ්භ**- අරමුණු කොට; **යෙ යෙ ධම්මා** - යම්බඳු යම්බඳු ස්වභාව ඇත්තා වූ; ආරම්මණික ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ; **උප්පජ්ජන්ති**- උපදිත් ද; **චිත්තචෙතසිකා**- චිත්තචෛතසික වූ; **ධම්මා**- ආරම්මණික ප්‍රත්‍යෝත්පනන ධර්මයෝ; **උප්පජ්ජන්ති**- උපදිත් ද; **තෙ තෙ ධම්මා**- ඒ ඒ ස්වභාව ඇත්තා වූ ආරම්මණ (6) සයයයි කියන ලද ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ; **තෙසං තෙසං ධම්මානං** - ඒ ඒ ස්වභාව ඇත්තා වූ ආරම්මණික ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයනට; **ආරම්මණ පච්චයෙන** - ආරම්මණ ශක්තියෙන්; **පච්චයො** - උපකාරක; **හොති** - වේ.

ඒ පාඨ සමූහය අතුරෙන්, **ආරම්මණ පච්චයො** යයි කියන ලද පාඨයෙන් - පෙ - **රූපායතනං** - පෙ - **ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො** යි කියන ලද පාඨයෙන් -පෙ-

ඒ නිදර්ශනාකාර පාඨ සමූහය අතුරෙන් **රූපායතනං** යන කර්තෘ පාඨයෙන් වර්තමාන රූපාරම්මණ ධර්මය දක්වන ලදී. **චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං** යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, චක්ඛු විඥ්ඥාණ යුගලය, සබ්බචිත්ත සාධාරණ චෛතසික (7) සතය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ. **ආරම්මණ පච්චයෙන** යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ආරම්මණ, පුරේජාත, අත්ථි, අවිගත යන මේ (4) ප්‍රත්‍ය ශක්ති

සතර අතුරෙන් ආරම්මණ ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්, උපකාර වීම වදාළහ. -පෙ- **ඵොට්ඨබ්බායතනං** යන කත්‍ෘ පාඨයෙන් වර්තමාන ඵොට්ඨබ්බාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දැක්වූහ. **කාය විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං** යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, කායවිඤ්ඤාණ යුගලය, සබ්බචිත්ත සාධාරණ චෛතසික (7) සතය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මය දැක්වූහ.

ආරම්මණ පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ආරම්මණ, පුරේජාත, අත්ථි, අවිගත යන මේ (4) ප්‍රත්‍ය ශක්ති සතරින් ආරම්මණ ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්, ප්‍රත්‍යවීම දැක්වූහ.

රූපායතනං, සද්දායතනං, ගන්ධායතනං, රසායතනං, ඵොට්ඨබ්බායතනං යන කත්‍ෘ පාඨයෙන් වර්තමාන පඤ්චාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මන් දැක්වූහ. **මනොධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං** යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, මනෝ ධාතු ත්‍රිකය, ඡන්ද, පීති, විරිය, වර්ජිත අන්‍යසමාන චෛතසික (10) දශය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දැක්වූහ. **ආරම්මණ පච්චයෙන** යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ආරම්මණ, පුරේජාත, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (4) සතරින් ආරම්මණ ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්, ප්‍රත්‍යවීම කීය.

සබ්බෙ ධම්ම යන කත්‍ෘ පාඨයෙන්, සිත් (98) එකුන් අනූව, චෛතසික (52) දෙපණසය, රූප (28) අට විස්ස, නිර්වාණ ප්‍රඥප්ති යයි කියන ලද ෂඩාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

මනො විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, මනොවිඤ්ඤාණ ධාතු (76) සසැත්තෑවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ.

ආරම්මණ පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන්, සුදුසු පරිදි එක්වර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති නිස්සය, උපනිස්සය, පුරේජාත, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (8) අට අතුරෙන්

ආරම්මණ ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්, උපකාර වීම දක්වන ලදී.

යං යං ධම්මං යයි කියන ලද අනියම් පාඨයෙන් ෂඩාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දැක්වූහ. **යෙ යෙ ධම්මා** යන අනියම් පාඨයෙන් ආරම්මණික ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ. **චිත්ත චෙතසිකා ධම්මා** යන පාඨයෙන් ප්‍රත්‍යාත්පන්න නාමස්කන්ධ ස්වරූප දැක්වූහ. **තෙ තෙ ධම්මා** යන නියම පාඨයෙන්, **යං යං ධම්මං** කී පාඨයෙන් සලකන ලද ෂඩාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ. **තෙසං තෙසං ධම්මානං** යන නියම පාඨයෙන්, **යෙ යෙ ධම්මා** යයි කී පාඨයෙන් සලකන ලද ආරම්මණික ප්‍රත්‍යාත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ.

ආරමමණ පචචයෙන යන පාඨයෙන්, සුදුසු පරිද එකවර ප්‍රත්‍ය වන ආරම්මණ, අධිපති නිස්සය, උපනිස්සය, පූරේජාත, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (8) අට අතුරෙන් ආරම්මණ ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්, ප්‍රත්‍ය වීම දැක්වූහ.

ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

●

අධිපති ප්‍රත්‍ය 2
සහජාතාධිපති, ආරම්මණාධිපති

අධිපති ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -පෙර සේ කියනු-

අධිපති පච්චයොති ඡන්දාධිපති ඡන්ද සම්පයුත්තකානං ධම්මානං තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අධිපති පච්චයෙන පච්චයො, -පෙ- විමංසාධිපති විරියසම්පයුත්තකානං ධම්මානං තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අධිපති පච්චයෙන පච්චයො. (මේ පාඨයෙන් සහජාතාධිපතිය දැක්වූහ.) **යං යං ධම්මං ගරුං කත්වා යෙ යෙ ධම්මා උප්පජ්ජන්ති චිත්ත චෙතසිකා ධම්මා, තෙ තෙ ධම්මා තෙසං තෙසං ධම්මානං අධිපති පච්චයෙන පච්චයො.** (මේ පාඨයෙන් ආරමමණාධිපතිය වදාළහ.)

ඡන්දාධිපති-ඡන්දයයි කියන ලද අධිපති ධර්මය; **ඡන්දසම්පයුත්තකානං**- ඡන්දය හා සම්පයුක්ත වූ; **ධම්මානඤ්ච** - සාධිපති ජවන (52) දෙපණසටද, ඡන්ද විචිකිච්ඡා වර්ජිත චෛතසික (50) සමපණසට ද; **තංසමුට්ඨානානං**- ඒ ඡන්දය හා ඡන්ද සම්ප්‍රයුක්ත චිත්ත චෛතසික ධර්මයන් කරණ කොට උපදනා වූ; **රූපානඤ්ච**- සාධිපති චිත්තජ රූපයනට ද; **අධිපති පච්චයෙන**- සහජාතාධිපති ශකතියෙන්; **පච්චයො**- ප්‍රත්‍ය වේ.

විරියාධිපති - විරිය යැයි කියන ලද අධිපති ධර්මය; **විරිය සම්පයුත්තකානං**- විරිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; **ධම්මානඤ්ච** - සාධිපති ජවන (52) දෙපණසය, විරිය විචිකිච්ඡා වර්ජිත චෛතසික (50) සමපණසය යන මොවුන්ට ද; **තං සමුට්ඨානානං**- ඒ විරිය- විරිය හා සම්ප්‍රයුක්ත චිත්ත චෛතසිකයන් කරණ කොට ගෙන උපදනා වූ; **රූපානඤ්ච**- සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ද; **අධිපති පච්චයෙන**-සහජාතාධිපති ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- ප්‍රත්‍ය; **හොති** වෙයි.

චිත්තාධිපති- චිත්තයයි කියන ලද අධිපති ධර්මය **චිත්ත සම්පයුත්තකානං**- චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; **ධම්මානඤ්ච**- විචිකිච්ඡා වර්ජිත චෛතසික (51) එක්පණසය යන මොවුන්ට ද; **තං සමුට්ඨානානං**- ඒ චිත්ත- චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත චිත්ත චෛතසික ධර්මයන් කරණ

කොට ගෙන උපදනා වූ; **රූපානඤ්ච**- සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ද; **අධිපති පච්චයෙන**-සහජාතාධිපති ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාරක; **හොති**- වෙති.

වීමංසාධිපති- වීමංසාව යයි කියන ලද අධිපති ධර්මය; **වීමංසාසම්පයුත්තකානං**- වීමංසාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; **ධම්මානඤ්ච**- සාධිපති ත්‍රිහේතුක ජවන (34) සූතිසය, වීමංසාව හැර චෛතසික (37) සත්තිසය යන මොවුන්ට ද; **තං සමුට්ඨානානං**- ඒ වීමංසා- වීමංසා හා සම්ප්‍රයුක්ත චිත්ත චෛතසිකයන් කරණ කොට ගෙන උපදනා වූ; **රූපානඤ්ච**- සාධිපති ත්‍රිහේතුක චිත්තජ රූපයන්ට ද; **අධිපති පච්චයෙන**- සහජාතාධිපති ශකතියෙන්; **පච්චයො**- උපකාරක; **හොති**- වේ.

යං යං ධම්මං- යම් යම්බඳු ස්වභාව ඇති ෂඩාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මය; **ගරුංකත්වා**- ගරු වශයෙන් අරමුණු කොට; **යෙ යෙ ධම්මා**-යම් යම්බඳු ස්වභාව ඇති ආරම්මණික; ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ; **උප්පජ්ජන්ති**- උපදිත් ද; **චිත්ත චෛතසිකා**- චිත්ත චෛතසික වූ; **ධම්මා**- ධර්මයෝ; **හොන්ති**- වෙත්; **තෙ තෙ ධම්මා**- ඒ ඒ සවභාව ඇති ෂඩාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ; **තෙසං තෙසං ධම්මානං**- ඒ ඒ ස්වභාව ඇති ආරම්මණික ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයනට; **අධිපති පච්චයෙන**- ආරම්මණාධිපති ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාරක; **හොති**- වෙයි.

ඒ පාඨ සමූහයා අතුරින් **අධිපති පච්චයොති** යන පාඨයෙන් නිර්දේශිතව්‍ය ධර්මය දැක්වූහ. **ඡන්දාධිපති -පෙ- පච්චයො** යන පාඨයෙන් නිදර්ශනාකාරය දැක්වූහ. ඒ නිර්දේශිතව්‍ය නිදර්ශනාකාරයන් අතුරෙන් **ඡන්දාධිපති** යන කතෘ පාඨයෙන් සාධිපති ජවන (52) දෙපණසෙහි ඇත්තාවූ ඡන්දාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මය වදාළහ. **ඡන්දසම්පයුත්තකානං ධම්මානං තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං** යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සාධිපති ජවන (52) දෙපණස, ඡන්ද, විචිකිච්ඡා, වර්ජිත, චෛතසික (50) පණස, සාධිපති චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ.

අධිපති පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන්නා වූ (8) අටය, අධිපති යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (9) නවය අතුරින් ඡන්දාධිපති ශක්තිය යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම වදාරණ ලදී.

විරියාධිපති යන කතෘ පාඨයෙන් විරියාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මය දැක්වූහ. **විරියසම්පයුත්තකානං -පෙ- රූපානං** යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සාධිපති ජවන (52) දෙපණසය, විරිය විචිකිච්ඡා හැර චෛතසික (50) පණසය, සාධිපති චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ. **අධිපති පච්චයෙන** යන කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන්නා වූ (8) අටය, අධිපති ඉන්‍ද්‍රිය, මග්ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (11) එකොළස අතුරෙන් විරියාධිපති ශක්තිය දැක්වූහ.

චිත්තාධිපති යන පාඨයෙන් සාධිපති ජවන (52) දෙපණස යයි කියන ලද චිත්තාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මය දැක්වූහ. **චිත්ත සම්පයුත්තකානං -පෙ- රූපානං** යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් විචිකිච්ඡා තොර චෛතසික (51) එක්පණසය, සාධිපති චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ. **අධිපති පච්චයෙන** යන කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ (8) අටය, අධිපති, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, යන මේ ප්‍රත්‍යශක්ති (11) එකොළස අතුරෙන් චිත්තාධිපති ශක්තිය දැක්වූහ.

වීමංසාධිපති යන කතෘ පාඨයෙන් වීමංසාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මය දැක්වූහ. **වීමංසා සම්පයුත්තකානං -පෙ- රූපානං** යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සාධිපති ත්‍රිහේතුක ජවන (34) සූතිසය, වීමංසා තොර චෛතසික (37) සත්තිසය, සාධිපති චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ. **අධිපති පච්චයෙන** යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ (8) අටය, හෙතු, අධිපති ඉන්‍ද්‍රිය, මග්ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (12) දොළස අතුරෙන් වීමංසාධිපති ශක්තිය යි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක්වූහ.

යං යං ධම්මං යන අනියම් පාඨයෙන් ගරු වශයෙන් අරමුණු කරනු ලබන්නා වූ, අතීත අනාගත වර්තමාන ඉෂ්ට නිෂ්පන්න රූප (18) අටළොස දෝස මූල (2) දෙකය, මෝහ මූල (2) දෙකය, දුක්ඛ සහගත කායවිඤ්ඤාණ යන සිත් හැර (84) සූ අසූ චිත්තය, දෝස, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා තොර චෛතසික (47) සත් සාලිසය, හා නිර්වාණය යි කියන ලද ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

යෙ යෙ ධම්මා යන අනියම් පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ, ලෝභමූල සිත් (8) අටය, මහා කුශල් (8) අටය, මහා ක්‍රියා ඤාණ සම්ප්‍රයුක්ත සිත් (4) සතරය, ලෝකෝත්තර සිත් (8) අටය, දෝස, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා, අප්පමඤ්ඤා තොර චෛතසික (45) පන්සාළිසය, යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් වදාළහ.

චිත්ත චෛතසිකා ධම්මා යන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ආරම්මණික නාමස්කන්ධ ස්වරූපය දැක්වූහ. **තෙ තෙ ධම්මා** යන නියම පාඨයෙන්, **යං යං ධම්මං** යන පාඨයෙන් සලකන ලද ගරුකොට අරමුණු කරනු ලබන ෂඩාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මය වදාළහ. **තෙසං තෙසං ධම්මානං** යන නියම පාඨයෙන් **යෙ යෙ ධම්මා** යන පාඨයෙන් සලකන ලද ආරම්මණික ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් වදාළහ. **අධිපති පච්චයෙන** යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරේජාත, විප්‍රයුක්ත, අත්‍ථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (8) අට අතුරෙන් ආරම්මණාධිපති ශක්තිය යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යවීම වදාරණ ලදී.

අධිපති ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමිය.

●

අනන්තර ප්‍රත්‍යය

අනන්තර ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -පෙ- (පෙර මෙන් කියන්න) **අනන්තර පච්චයොති චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතු තං සම්පයුත්තකාච ධම්මා මනොධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො, මනොධාතු තං සම්පයුත්තකාච ධම්මා මනො විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො,**

සොත විඤ්ඤාණ ධාතු තං සම්පයුත්තකාච ධම්මා මනොධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො, මනොධාතු තං සම්පයුත්තකාච ධම්මා මනො විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො,

ඝාන විඤ්ඤාණ ධාතු තං සම්පයුත්තකාච ධම්මා මනොධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං අනනතර පච්චයෙන පච්චයො, මනොධාතු තං සම්පයුත්තකාච ධම්මා මනො විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං අනනතර පච්චයෙන පච්චයො,

ජිව්හාවිඤ්ඤාණ ධාතු තං සම්පයුත්තකාච ධම්මා මනොධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො, මනොධාතු තං සම්පයුත්තකාච ධම්මා මනො විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො,

කාය විඤ්ඤාණ ධාතු තං සම්පයුත්තකාච ධම්මා මනොධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං අනවන්තර පච්චයෙන පච්චයො, මනොධාතු තං සම්පයුත්තකාච ධම්මා මනො විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො,,

1. **පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.**

2. **පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.**

3. **පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං අනනතර පච්චයෙන පච්චයො.**

4. පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

5. පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

6. පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

7. පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

යෙසං යෙසං ධම්මානං අනන්තරා යෙ යෙ ධම්මා උප්පජ්ජන්ති චිත්ත චෙතසික ධම්මා, තෙ තෙ ධම්මා, තෙසං තෙසං ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතු- චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතුව ද; තං සම්පයුත්තකා- ඒ චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතුව හා සමඟ සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මා ච- සබ්බ චිත්ත සාධාරණ චෛතසික (7) සත ද; මනො ධාතුයා ච- සම්පටිච්ඡන (2) දෙක යයි කියන ලද මනෝ ධාතුවට ද; තං සම්පයුත්තකානං- ඒ මනො ධාතුව හා සමඟ සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මානඤ්ච- ඡන්ද, පීති, විරිය තොර අන්‍යසමාන චෛතසික (10) දශයට ද; අනන්තර පච්චයෙන- අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන්; පච්චයො හොති- උපකාරක වේ.

මනො ධාතුව- සම්පටිච්ඡන දෙක යයි කියන ලද මනෝ ධාතුව ද; තං සම්පයුත්තකා- ඒ මනෝ ධාතුව හා එකට යෙදුනා වූ; ධම්මා ච- ඡන්ද, පීති, විරිය තොර අන්‍යසමාන චෛතසික (10) දශය ද; මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුයා ච- සන්තීරණ (3) තුන යයි කියන ලද මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුවට ද; තං සම්පයුත්තකානං- ඒ මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුව හා එකට යෙදුනා වූ; ධම්මානඤ්ච- ඡන්ද, විරිය තොර අන්‍යසමාන චෛතසික (11) එකොළසට ද; අනන්තර පච්චයෙන- අනන්තර ප්‍රත්‍යයයි කියන ලද ශකති විශේෂයෙන්; පච්චයො හොති- උපකාරක වේ. -පෙ-

1. පුරිමා පුරිමා- පූර්ව පූර්වයෙහි උපන්නා වූ; කුසලා- කුසල වූ; ධම්මා- ලෞකික කුසල් (17) සතළොස යන නාමස්කන්ධයෝ;

පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං- පසු පසුව උපදනා වූ; **කුසලානං**- කුසල් වූ; **ධම්මානං**- ප්‍රථම ජවනය හැර කුශල් සිත් (21) එක්විස්ස යන නාමස්කන්ධයනට; **අනන්තර පච්චයෙන**- අනන්තර ප්‍රත්‍යයයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්; **පච්චයො හොති**- උපකාරක වේ.

2. **පුරිමා පුරිමා**- පූර් පූර්වයෙහි උපන්නා වූ; **කුසලා**- කුසල වූ; **ධම්මා**- ලෞකික කුසල අවසාන ජවනය, මාර්ග (4) සතරය යන නාමස්කන්ධයෝ; **පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං**- පසු පසුව උපදනා වූ; **අව්‍යාකතානං** - අව්‍යාකෘත වූ; **ධම්මානං**- සන්තීරණ (3) තුනය, මහා විපාක සිත් (8) අටය, මහග්ගත විපාක සිත් (9) නවයය, ඵල සිත් (4) සතරය යන නාමස්කන්ධයනට; **අනන්තර පච්චයෙන** යයි කියන ලද ශක්ත විශේෂයෙන්; **පච්චයො හොති**- උපකාරක වේ.

3. **පුරිමා පුරිමා**- පූර්ව පූර්වයෙහි උපන්නා වූ; **අකුසලා**-අකුසල වූ; **ධම්මා**- අන්තිම ජවනය හැර අකුසල නාමසකන්ධ (12) දොළස; **පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං**-පසු පසු වූ; **අකුසලානං**-අකුසල වූ; **ධම්මානං**-ප්‍රථම ජවනය හැර අකුසල නාමස්කන්ධ (12) දොළසට; **අනන්තර පච්චයෙන**- අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්; **පච්චයො හොති** - උපකාරක වේ.

4. **පුරිමා පුරිමා**- පළමු පළමුව උපදනා වූ; **අකුසලා**- අකුසල වූ; **ධම්මා**- අකුසල අන්තිම ජවන නාමස්කන්ධයෝ; **පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං**-පසු පසුව උපදනා වූ; **අව්‍යාකතානං**-අව්‍යාකෘත වූ; **ධම්මානං**- සන්තීරණ (3) තුනය, මහා විපාක සිත් (8) අටය, මහග්ගත විපාක සිත් (9) නවයය, යන නාමස්කන්ධයනට; **අනන්තර පච්චයෙන**- අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්ති යයි කියන ලද ශකති විශේෂයෙන්; **පච්චයො හොති**- උපකාරක වේ.

5. **පුරිමා පුරිමා**- පළමු පළමුව උපන්නා වූ; **අබ්‍යාකතා**- අව්‍යාකෘත වූ; **ධම්මා**- රහතුන් වහන්සේගේ චුතිය හැර විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, යන නාමස්කන්ධයෝ; **පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං**- පසු පසුව උපදනා වූ; **අබ්‍යාකතානං** - අව්‍යාකෘත වූ; **ධම්මානං**- රහතුන් වහන්සේගේ චුති චිත්තය සමඟ විපාක

සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, යන නාමස්කන්‍ධයනට; **අනන්‍තර පච්චයෙන**- අන්නතර ප්‍රත්‍ය ශක්ති යයි කියන ලද ශකති විශේෂයෙන්; **පච්චයො** - උපකාරක වේ.

6. **පුරිමා පුරිමා**- පළමු පළමුව උපදනා වූ; **අබ්‍යාකතා**- අව්‍යාකෘත වූ; **ධම්මා**- වොත්ථපනය, මනෝද්වාරාවර්ජනය යන නාමස්කන්ධයෝ; **පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං**-පසු පසුව උපදනා වූ; **කුසලානං**-කුසල වූ; **ධම්මානං**- මහා කුසල ප්‍රථම ජවන නාමස්කන්ධයනට; **අනන්‍තර පච්චයෙන** - අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්ති විශේෂයෙන්; **පච්චයො**- උපකාරක වේ.

7. **පුරිමා පුරිමා**- පළමු පළමුව උපදනා වූ; **අබ්‍යාකතා**- අව්‍යකෘත වූ; **ධම්මා**- වොත්ථපන මනොද්වාරාවර්ජන යන නාමසකන්‍ධයෝ; **පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං**- පසු පසුව උපදනා වූ; **අකුසලානං** - අකුසල වූ; **ධම්මානං**- අකුසල ප්‍රථම ජවන නාමස්කන්‍ධයනට; **අනන්‍තර පච්චයෙන**- අනනතර ප්‍රත්‍ය ශකති යයි කියන ලද ශකති විශේෂයෙන්; **පච්චයො**- උපකාරක වේ.

යෙසං යෙසං- යම් යම්බඳු ස්වභාව ඇත්තා වූ; **ධම්මානං**- අරහන්ත චුතිය හැර පූර්ව පූර්ව වු නාමස්කන්‍ධ ධර්මයන්ට; **අනන්තරා** - අනතුරුව; **යෙ යෙ ධම්මා** - යම් යම්බඳු ස්වභාව ඇත්තා වූ, අරහන්ත චුතිය ද සහිත පසු පසුව වූ නාමස්කන්ධයෝ; **උප්පජ්ජන්ති**- උපදිත් ද; **තෙ තෙ ධම්මා**- ඒ ඒ ස්වභාව ඇත්තා වූ අරහන්ත චුතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ නාමස්කන්ධයෝ; **තෙසං තෙසං ධම්මානං**- ඒ ඒ ස්වභාව ඇත්තා වූ අරහන්ත චුතියද ඇතුළත් වූ පසු පසු නාමස්කන්ධයනට; **අනන්‍තර පච්චයෙන**- අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්; **පච්චයො හොති**- උපකාරක වේ.

චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතු තං සම්පයුත්තකාච ධම්මා යන කතෘ පාඨයෙන් චක්ඛු විඤ්ඤාණ යුගලය සබ්බ චිත්ත සාධාරණ චෛතසික (7) සතය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

මනොධාතුයා ච තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සම්පටිච්ඡන දෙක යයි කියන ලද මනෝධාතුව ද, ඡන්ද,

වීරිය, පීති තොර කොට ඇති අන්‍යසමාන චෛතසික (10) දශය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නාමස්කන්ධයන් දැක්වූහ.

අනන්තර පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්ථි, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (5) පස අතුරින් අනන්තර ශක්ති යයි කිය ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරක වීම දැක්වූහ.

මනොධාතු තං සම්පයුත්තකාච ධම්මා- යන කතෘ පාඨයෙන්; සම්පටිච්ඡන දෙක යයි කියන ලද මනෝ ධාතුවය, ඡන්ද, වීරිය, පීති හැර අන්‍යසමාන චෛතසික (10) දශය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය වදාළහ.

මනොවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සන්තීරණ තුන යයි කියන ලද මනොවිඤ්ඤාණධාතුය, ඡන්ද, වීරිය, තොර අන්‍යසමාන චෛතසික (11) එකොළසය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධයන් දැක්වූහ.

අනන්තර පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්ථි, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (5) පස අතුරෙන් අනන්තර ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක්වූහ.

1. **පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා-** යන කතෘ පාඨයෙන් අවසාන ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ලෞකික කුසල (17) සතළොස යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ප්‍රථම ජවනය හැර පසු පසුව වූ කුසල ජවන (21) එක්විස්ස යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධයන් දැක්වූහ.

අනන්තර පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබිය යුතු වූ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, ආසේවන, නත්ථි, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

2. **පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා-** යන කතෘ පාඨයෙන් ලෞකික කුසල අවසාන ජවනය, මාර්ග ජවන් (4) සතරය යන ප්‍රත්‍ය නාමස්කන්ධ ධර්මයන් දැක්වූහ.

පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සන්තීරණ (3) තුනය, මහා විපාක (8) අටය, මහග්ගත විපාක සිත් (9) නවය, ඵලසිත් සතරය (4) සතරය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

අනන්තර පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබිය යුතු වූ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, කම්ම, නත්ථි, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

3. **පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා-** යන කතෘ පාඨයෙන් අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ අකුශල (12) දොළොසය යන, නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ප්‍රථම ජවනය හැර පසු පසුව වූ අකුසල (12) දොළසය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මයන් දැක්වූහ.

අනන්තර පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එකවර ලැබිය යුතු වූ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, ආසේවන, නත්ථි, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශකති (6) සය අතුරෙන් අනන්තර ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

4. **පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා-** යන කතෘ පාඨයෙන් අකුසල අවසාන ජවනය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සන්තීරණ (3) තුනය, මහා විපාක (8) අටය, මහග්ගත විපාක සිත් (9) නවය, යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නාමස්කන්ධ දැක්වූහ.

අනන්තර පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබිය යුතු වූ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්ථි, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති

(5) පස අතුරෙන් අනන්තර ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

5. **පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා**- යන කතෘ පාඨයෙන රහතුන්ගේ චුතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මයන් දැක්වූහ.

පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් රහතුන් වහන්සේගේ චුතිචිත්තයද ඇතුළත් කොට පසු පසුව වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මයන් දැක්වූහ.

අනන්තර පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබිය යුතු වූ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, ආසෙවන, නත්ථි, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශකති (6) සය අතුරෙන් අනන්තර ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

6. **පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා**- යන කතෘ පාඨයෙන් වොත්ථපනය, මනෝද්වාරාවර්ජනය යන ප්‍රත්‍ය නාමස්කන්ධ ධර්මයන් දැක්වූහ.

පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් මහා කුසල ප්‍රථම ජවනය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මය දැක්වූහ.

අනන්තර පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්ථි, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (5) පස අතුරෙන් අනන්තර ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

7. **පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා**- යන කතෘ පාඨයෙන් වොත්ථපනය මනෝද්වාරාවර්ජනය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් අකුශල ප්‍රථම ජවන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධයන් දැක්වූහ.

අනන්තර පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්ථි, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (5) පස අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

යෙසං යෙසං ධම්මානං- යන අනියම පාඨයෙන් රහතුන් වහන්සේගේ චුතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ සිත් (89) එකුන් අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් වදාළහ. **යෙ යෙ ධම්මා** - යන අනියම පාඨයෙන් රහතුන් වහන්සේගේ චුති චිත්තය ද ඇතුළත් කොට පසු පසුව වූ සිත් (89) එකුන් අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධයන් වදාළහ. **චිත්ත චෛතසිකා ධම්මා**- යන පාඨයෙන් අනන්තර ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ස්වරූපයන් වදාළහ. **තෙ තෙ ධම්මා**- යන නියම පාඨයෙන් **යෙසං යෙසං ධම්මා** - යන පාඨයෙන් සලකන ලද රහතුන් වහන්සේගේ චුතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ සිත් (89) එකුන් අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් වදාළහ.

තෙසං තෙසං ධම්මානං- යන නියම පාඨයෙන්, **යෙ යෙ ධම්මා**- යන පාඨයෙන් සලකන ලද රහතුන් වහන්සේගේ චුති චිත්තය ද සමග පසු පසුව වූ සිත් (89) එකුන් අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධයන් වදාළහ. **අනන්තර පච්චයෙන**- යන කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන්නා වූ අනන්තර, සමන්නතර, උපනිස්සය, ආසේවන, කම්ම, නත්ථි, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සත අතුරින් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම වදාළහ.

අනන්තර ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

(සමනන්තර ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය වනාහි අනන්තර ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයට සමාන වේ.)

●

සහජාත ප්‍රත්‍යය

සහජාත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -පෙ- (කියන්න).

සහජාත පච්චයොති චත්තාරො ඛන්ධා අරූපිනො අඤ්ඤමඤ්ඤං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, චත්තාරො මහාභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, ඔක්කන්තික්ඛණෙ නාමරූපං අඤ්ඤමඤ්ඤං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, චිත්ත චෙතසිකා ධම්මා චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං අඤ්ඤමඤ්ඤං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, මහාභූතා උපාදාන රූපානං අඤ්ඤමඤ්ඤං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, රූපිනො ධම්මා අරූපීනං ධම්මානං කිඤ්චිකාලෙ සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, කිඤ්චිකාලෙ න සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

චත්තාරො- සතරක් වූ; **අරූපිනො**- නාම වූ; **ඛන්ධා**- ස්කන්ධයෝ; **අඤ්ඤමඤ්ඤං**- ඔවුනොවුන්ට; **වා**- නොහොත්; එකක් අනිකට **සහජාත පච්චයෙන**- සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති**- වෙයි.

චත්තාරො- සතරක් වූ; **මහාභූතා**- මහා භූතයෝ; **අඤ්ඤමඤ්ඤං**- ඔවුනොවුන්ට; නොහොත් එකක් අනිකට **සහජාත පච්චයෙන**- සහජාත ප්‍රත්‍ය ශකතියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති**- වෙයි.

ඔක්කන්තික්ඛණෙ - පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි ක්ෂණයෙහි; **නාමරූපං**- පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ හා හෘදය වස්තුව; **අඤ්ඤමඤ්ඤං**- ඔවුනොවුන්ට නොහොත් එකක් අනිකට; **සහජාත පච්චයෙන**- සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති**- වේ.

චිත්ත චෙතසිකා - චිත්ත චෛතසික නම් වූ; **ධම්මා**- පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ලැබෙන කල්හි අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඤ්ඤාණය (10) දශය, රහතුන් වහන්සේගේ චුති චිත්තය හැර (75) පන්සැත්තෑ චිත්තය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන නාම ස්කන්ධයෝ; **චිත්තසමුට්ඨානානං**- සිත කරණ කොට ගෙන උපදනා වූ නොහොත් සිත නිසා උපදනා වූ; **රූපානං**- චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි

කර්මජ රූප යන මොවුන්ට; **සහජාත පච්චයෙන** - සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන්; **පච්චයො** - උපකාර; **හොති** - වෙයි.

මහාභූතා- මහා භූතයෝ; **උපාදාරූපානං**- උපාදාන රූපයනට; **සහජාත පච්චයෙන**- සහජාත ශක්තියෙන්; **පච්චයො** - ප්‍රත්‍ය; **හොති** - වේ.

රූපිනො- රූපී වූ; **ධම්මා**- හෘදය වස්තුරූපය; **අරූපීනං**- නාම වූ; **ධම්මානං**- පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාම ස්කන්ධයනට; **කිඤ්චිකාලෙ** - ඇතැම් ප්‍රතිසන්ධි කාලයකදී; **සහජාත පච්චයෙන** - සහජාත ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර වේ. **කිඤ්චිකාලෙ**- ඇතැම් ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි දී; **සහජාත පච්චයෙන**- සහජාත ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **න හොති**- නොවෙයි.

චත්තාරො ඛන්ධා අරූපිනො - යන කත්‍රෘ පාඨයෙන්, ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ සිත් (89) එකුන් අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ (4) සතර යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

අඤ්ඤමඤ්ඤං - යන සම්ප්‍රදාය පාඨයෙන්, ඔවුනොවුන් කෙරෙන් උපකාර ලබන්නා වූ සිත් (89) එකුන් අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රවෘත්ති පටිසන්ධි නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ.

සහජාත පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නාවූ මහා සහජාත (4) සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, විපාකය, සම්ප්‍රයුක්තය යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සත අතුරෙන් සහජාත ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

චත්තාරො මහා භූතා - යන කත්‍රෘ පාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ මහාභූත (4) සතරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මය දැක්වූහ.

අඤ්ඤමඤ්ඤං - යන සම්ප්‍රදාය පාඨයෙන්, ඔවුනොවුන්ගේ උපකාර ලබන්නා වූ මහාභූත (4) සතර යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ.

සහජාත පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන්නාවූ මහා සහජාත (4) සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (5) පස අතුරෙන් සහජාත ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

ඔක්කන්තික්ඛණෙ නාමරූපං - යන කතෘ පාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට උපකාරවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ (4) සතර සහ හෘදය වස්තුව යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ. **අඤ්ඤමඤ්ඤං** - යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ඔවුනොවුන් කෙරෙන් උපකාර ලබන්නා වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ (4) සතර සහ හෘදය වස්තුව යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

සහජාත පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නාවූ මහා සහජාත (4) සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤ, විපාක, විප්‍රයුක්ත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සත අතුරෙන් සහජාත ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

චිත්ත චෙතසිකා ධම්මා - යන කතෘ පාඨයෙන් පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි, අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඤ්ඤාණය (10) දශය, රහතුන් වහන්සේගේ චුති චිත්තය යන මොවුන් හැර (75) පන්සැත්තෑ චිත්තය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාම සකන්ධ (4) සතර නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් උපකාර ලබන්නා වූ චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ.

සහජාත පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නාවූ මහා සහජාත (4) සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤ, විපාක, විප්‍රයුක්ත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සත අතුරෙන් සහජාත ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

මහාභූතා - යන කතෘ පාඨයෙන් මහා භූත (4) සතර යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ. **උපාදාරූපානං** - යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් උපාදාන

රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ. **සහජාත පච්චයෙන-** යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (4) සතර අතුරෙන් සහජාත ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

රූපිනො ධම්මා- යන කර්තෘ පාඨයෙන් හෘදය වස්තුව යන ප්‍රත්‍ය ධර්මය දැක්වූහ. **අරූපීනං ධම්මානං** - යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ. **කිඤ්චිකාලෙ සහජාත පච්චයෙන** - යන කරණ පාඨයෙන් ඇතැම් විට ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහිදී සහජාත ශක්තියෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ. **කිඤ්චිකාලෙ න සහජාත පච්චයෙන** යන කරණ පාඨයෙන් ඇතැම් විට ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහිදී සහජාත ශක්තියෙන් උපකාර නොවීම දැක්වූහ.

සහජාත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍යය

අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -පෙ- (කියන්න).

අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයොති චත්තාරො ඛන්ධා අරූපිනො අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, චත්තාරො මහාභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, ඔක්කන්තික්ඛණෙ නාමරූපං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො,

චත්තාරො- සතරක් වූ; **අරූපිනො**- අරූපී වූ; **ඛන්ධා** - ස්කන්ධයෝ; **අඤ්ඤමඤ්ඤං**- ඔවුනොවුන්ට නොහොත් එකක් අනිකට; **අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන**- අඤ්ඤමඤ්ඤ ශක්ති විශේෂයෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති** - වෙයි.

චත්තාරො - සතරක් වූ; **මහාභූතා** - මහා භූතයෝ; **අඤ්ඤමඤ්ඤං**- ඔවුනොවුන්ට නොහොත් එකක් අනිකට; **අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන**- අඤ්ඤමඤ්ඤ ශක්තියෙන්; **පච්චයො** - උපකාර; **හොති** - වේ. **ඔක්කන්තික්ඛණෙ** - පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි ක්‍ෂණයෙහි; **නාමරූපං** - පඤ්ච වො කාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් හා හෘදය වස්තුව; **අඤ්ඤමඤ්ඤං** - ඔවුනොවුන්ට නොහොත් එකක් අනෙකට; **අඤ්ඤමඤ්ඤං පච්චයෙන**- අඤ්ඤමඤ්ඤ ශක්ති විශේෂයෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති**- වෙයි. (ස්වරූප සහජාතයට සමානය.)

අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමි.

●

නිස්සය ප්‍රත්‍යය 3

((1) සහජාත නිස්සය, (2) වත්‍ථුපුරෙජාත නිස්සය,
(3) වත්‍ථාරම්මණ පුරෙජාත නිස්සය)

නිස්සය ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -පෙ- (කියන්න)

නිස්සය පච්චයොති චත්තාරො ඛන්‍ධා අරූපිනො නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, චත්තාරො මහාභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ඔක්කන්තික්ඛණෙ නාමරූපං අඤ්ඤමඤ්ඤං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, චිත්ත චෙතසිකා ධම්මා චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, මහාභූතා උපාදා රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් සහජාත නිශ්‍රයය දැක්වූහ).

චක්ඛායතනං චක්ඛුවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, සොතායතනං සොත විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ඝානායතනං ඝානවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ජිව්හායතනං ජිව්හාවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, කායායතනං කාය විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයන්ගෙන් වස්තු පූර්‍වේජාත නිශ්‍රයය දැක්වූහ).

යං රූපං නිස්සාය මනො ධාතු ච මනො විඤ්ඤාණ ධාතු ච වත්තන්ති තං රූපං මනො ධාතුයාච මනො විඤ්ඤාණ ධාතුයා ච තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් වස්තු පූර්‍වේජාත නිශ්‍රයය, වස්තාවාරම්මණ පූර්‍වේජාත නිශ්‍රයයන් දැක්වූහ).

සහජාත නිශ්‍රය වනාහි සහජාතයට සමානය.

චක්ඛායතනං- පූර්ව ප්‍රථම අතීත භවාංගය හා එකවර උපන් මජ්ඣිමායුෂ්ක වූ චක්ඛායකාතනය; චක්ඛුවිඤ්ඤාණ ධාතුයා ච- චක්‍ෂූර්

විඥාන ධාතුවට ද; **තංසම්පයුත්තකානං**- ඒ චක්‍ෂූර් විඥාන ධාතුව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; **ධම්මානඤ්ච** - සර්ව චිත්ත සාධාරණ චෛතසික් (7) සතටද; **නිස්සය පච්චයෙන** - වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාරක; **හොති** - වේ. -පෙ- **යං රූපං**- යම් හෘදය වස්තු රූපයක් **නිස්සාය** - ඇසුරු කොට; **මනො ධාතුච**- මානෝ ධාතුව ද; **මනොවිඤ්ඤාණ ධාතුච**- අරූප විපාක (4) සතර හැර මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු (72) දෙසැත්තෑව ද; **ඉමෙ** - මේ මනෝ ධාතු මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුහු; **වත්තන්ති** - පවතිද්ද; **තං රූපං** - ඒ හෘදය වස්තු රූපය; **මානොධාතුයාච** - මනෝ ධාතුවට ද; **තං සම්පයුත්තකානං**- ඒ මනෝ ධාතුව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; **ධම්මානඤ්ච**- ඡන්ද, පීති, විරිය තොර කොට ඇති අන්‍යසමාන චෛතසික (10) දශයට ද; **මනො විඤ්ඤාණ ධාතුයාච**- අරූප විපාක (4) සතර හැර මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු (72) දෙසැත්තෑවට ද; **තං සම්පයුත්තකානං** - ඒ මනෝ ධාතුව හා සමප්‍රයුක්ත වූ; **ධම්මානඤ්ච** - චෛතසික (52) දෙපණසටද; **නිස්සය පච්චයෙන**- නිස්සය ප්‍රත්‍ය ශක්ති විශේෂයෙන්; **පච්චයො**- උපකාරක; **හොති** - වේ. (සහජාත නිශ්‍රයෙහි සහජාත අයුරින් කියවන්න.)

චක්ඛායතනං- යන කර්තෘ පාඨයෙන් පූර්ව වූ අතීත භවාංගය සමඟ එකවර උපන්නා වූ මජ්ඣිමායුෂ්ක චක්‍ෂූර් වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය වදාළහ. **චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං** - යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් චක්‍ෂූර් විඤ්ඤාන යුගලය, සර්ව චිත්ත සාධාරණ චෛතසික (7) සතය, යන ප්‍රත්‍යොත්පන්න නාම ස්කන්ධයන් වදාළහ.

නිස්සය පච්චයෙන - යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන නිස්සය, පුරේජාත, ඉන්‍ද්‍රිය, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය, අතුරෙන් වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

යං රූපං - යන අනියම පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධිය ආදී කොට පූර්ව පූර්ය වූ සිත හා එක්වර උපදනා වූ හෘදය වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය වදාළහ. **නිස්සාය මනො ධාතුච -පෙ- වත්තන්ති** - යන පාඨයෙන් මනෝ ධාතු (3)

ත්‍රිකය, අරූප විපාක තොර මනෝ විඥ්ඥාන ධාතු (72) දෙසැත්තෑවය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධයන් වදාළහ.

තං රූපං- යන නියම පාඨයෙන්, **යං රූපං** - යන පාඨයෙන්, සළකන ලද හෘදය වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය වදාළහ. **මනො ධාතුයාච -පෙ- ධම්මානං**- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් මනෝ ධාතු (3) ත්‍රිකය, අරූප විපාක හැර මනෝ විඥ්ඥාණ ධාතු (72) දෙසැත්තෑවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මයන් දැක්වූහ.

නිසසය පචචයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරේජාත, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (8) අට අතුරෙන් වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රය, වස්තාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය 3

(1) ආරම්මණෝපනිශ්‍රය, (2) අනන්තරොපනිශ්‍රය, (3) ප්‍රකෘතොපනිශ්‍රය

උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි - (පෙර සේ කියන්න.)

උපනිස්සය පච්චයොති පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං කෙසඤ්චි උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං කෙසඤ්චි උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො,

පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො,

උතු භොජනම්පි උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, පුග්ගලොපි උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, සෙනාසනම්පි උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො,

පුරිමා පුරිමා- පූර්ව පූර්ව වූ; කුසලා - කුසල වූ; ධම්මා - අර්හත් මාර්ග සිත හැර කුසල නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය (20) විස්ස; පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං- පසු පසු වූ; කුසලානං - කුසල් වූ; ධම්මානං- කුසල නාමස්කන්ධ (21) එක්විස්සට; උපනිස්සය පච්චයෙන- ආරම්මණෝපනිශ්‍රය,

අනන්රෝපනිශ්‍රය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති** - වේ.

පුරිමා පුරිමා - පූර්ව පූර්ව වූ; **කුසලා** - කුසල වූ; **ධම්මා**- ලෞකික කුසල් (17) සතලොස යන නාමස්කන්ධයෝ; **පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං**- පසු පසු වූ; **අකුසලානං** - අකුසල් වූ; **ධම්මානං** - (12) දොළසක් වූ අකුසල නාමස්කන්ධයනට; **කෙසඤ්චි** - කිසියම් අකුසලයකට; **උපනිස්සය පච්චයෙන** - ආරම්මණෝපනිශ්‍රය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශකතියෙන්; **පච්චයො** - ප්‍රත්‍යය; **හොති** - වෙයි. (කේසඤ්චි පාඨයෙන් අනන්තර උපනිශ්‍රය බැහැර කරනු ලැබේ.)

පුරිමා පුරිමා - පළමු පළමු වූ; **කුසලා** - කුසල් වූ; **ධම්මා**- (21) එක්විසි කුසල නාම සකන්ධයෝ; **පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං** - පසු පසු වූ; **අබ්‍යාකතානං** - අව්‍යාකෘත වූ; **ධම්මානං** - (36) සතිස් විපාකයෝය, (20) ක්‍රියාවෝය යන නාම ස්කන්ධයනට; **උපනිස්සය පච්චයෙන**- ආරම්මණෝපනිශ්‍රය, අනන්තරෝපනිශ්‍රය, ප්‍රකෘතොපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති** - වෙයි.

පුරිමා පුරිමා - පළමු පළමු වූ; **අකුසලා** - අකුසල් වූ; **ධම්මා**-(12) දොළසක් වූ අකුසල නාම ස්කන්ධයෝ; **පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං**- පසු පසු වූ; **අකුසලානං**- අකුසල් වූ; **ධම්මානං** - (12) දොළසක් වූ අකුසල නාම ස්කන්ධයනට; **උපනිස්සය පච්චයෙන** - ආරම්මණෝපනිශ්‍රය, අනන්තරෝපනිශ්‍රය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති**-වෙයි.

පුරිමා පුරිමා - පළමු පළමු වූ; **අකුසලා** - අකුසල් .වූ; **ධම්මා**- (12) දොළසක් වු අකුසල නාමසකන්ධයෝ; **පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං**- පසු පසුවූ; **කුසලානං** - කුසල් වූ; **ධම්මානං** -(21) එක්විසි කුසල නාමස්කන්ධයනට; **කෙසඤ්චි**- ඇතැම් කුසලයකට; **උපනිස්සය පච්චයෙන**- ප්‍රකෘත උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; **පච්චයො**-උපකාර; **හොති**- වෙයි. (කෙසඤ්චි යන පාඨයෙන් මෙහි දී ආරම්මණෝපනිශ්‍රය, අනන්තරෝපනිශ්‍රය බැහැර කළහ.)

පුරිමා පුරිමා - පළමු පළමු වූ; **අකුසලා**- අකුසල් වූ; **ධම්මා**- (12) දොළසක් වූ අකුසල නාම ස්කන්ධයෝ; **පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං**- පසු පසුවූ; **අබ්‍යාකතානං** - අව්‍යාකෘත වූ; **ධම්මානං** - විපාක (36) සතිසය, ක්‍රියා (20) විස්සය යන නාම ස්කන්ධයනට; **කෙසඤ්චි**- ඇතැම් අව්‍යාකෘතයන්ට; **උපනිස්සය පච්චයෙන**- අනන්තර උපනිශ්‍රය, ප්‍රකෘත උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති**- වෙයි. (මෙහි කේසඤ්චි යන පාඨයෙන් මෙහි දී ආරම්මණෝපනිශ්‍රයන් බැහැර කෙරිණි.)

පුරිමා පුරිමා - පළමු පළමු වූ; **අබ්‍යාකතා**- අව්‍යාකෘත වූ; **ධම්මා**- විපාක (36) සතිසය, ක්‍රියා (20) විස්සය, රූප (28) අටවිස්සය, නිර්වාණය යන මේ ධර්මයෝ; **පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං**- පසු පසු වූ; **අබ්‍යාකතානං**- අව්‍යාකෘත වූ; **ධම්මානං** - විපාක (36) සතිසය, ක්‍රියා (20) විස්සය යන නාම ස්කන්ධයනට; **උපනිස්සය පච්චයෙන**- ආරම්මණෝපනිශ්‍රය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති**- වෙයි.

පුරිමා පුරිමා - පළමු පළමු වූ; **අබ්‍යාකතා**- අව්‍යාකෘත වූ; **ධම්මා**- අර්හත් ඵලය හැර විපාක සිත් (35) පන්තිසය, ක්‍රියා (20) විස්සය, රූප (28) අටවිස්සය, නිර්වාණය යන ධර්මයෝ; **පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං**- පසු පසු වූ; **කුසලානං** - කුසල් වූ; **ධම්මානං** - (21) එක්විසි කුසල නාම ස්කන්ධයනට; **උපනිස්සය පච්චයෙන**- ආරම්මණෝපනිශ්‍රය, අනන්තරෝපනිශ්‍රය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; **පච්චයො** - උපකාර; **හොති** - වේ.

පුරිමා පුරිමා- පළමු පළමු වූ; **අබ්‍යාකතා**- අව්‍යාකෘත වූ; **ධම්මා**- ලෞකික කුසල (32) දෙතිසය, ක්‍රියා (20) විස්සය, රූප (28) අටවිස්සය, යන ධර්මයෝ; **පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං**- පසු පසු වූ; **අකුසලානං** - අකුසල් වූ; **ධම්මානං**- (12) දොළොස් අකුසල නාම ස්කන්ධයනට; **උපනිස්සය පච්චයෙන** - ආරම්මණෝපනිශ්‍රය, අනන්තරෝපනිශ්‍රය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; **පච්චයො** - උපකාර; **හොති**- වෙයි. **උතුපි** - ශීතොෂ්ණ යයි කියන ලද ඍතුවද; **භොජනම්පි** - භොජනයද; **පුග්ගලොපි** - කල්‍යාණ මිත්‍ර ආදී පුද්ගලයාද; **සෙනාසනම්පි** - විහාරාදී

සයනාසනයද; **උපනිස්සය පච්චයෙන** - ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; **පච්චයො** - උපකාර; **හොති** - වෙයි.

පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං - යන්නෙහි, ආරම්මණෝපනිශ්‍රය වේ නම්, **පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා** - යන කර්තෘ පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුසල ඥාණ විප්‍රයුක්ත සිත් (4) සතරට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන ලෞකික කුසල් (17) සතළොසය, ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුසල ඥාණ සම්ප්‍රයුක්ත සිත් (4) සතරට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන අර්හත් මාර්ග වර්ජිත (20) සමවිසි කුසල නාම සකන්ධයෝය යන මේ ධර්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්ම වදාළහ.

පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං - යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහා කුසල (8) අටය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මයන් වදාළහ. **උපනිස්සය පච්චයෙන**- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන්නා වූ උපනිස්සය, ආරම්මණ, අධිපති යන මේ ප්‍රත්‍ය ශකති (3) තුන අතුරෙන් ආරම්මණ උපනිශ්‍රය ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්, උපකාරවීම දැක්වූහ. (අනන්තර උපනිශ්‍රය වේ නම්: අනන්තර ප්‍රත්‍යයට කී ආකාරයෙන් කියන්න.) ප්‍රකෘත උපනිශ්‍රය වේ නම්: **පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා**- යන කර්තෘ පාඨයෙන් බලවත් වූ අර්හත් මාර්ග වර්ජිත කුසල් සිත් (20) සමවිස්සය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් පසු පසු වූ කුසල් (21) එක්විස්ස යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මයන් දැක්වූහ. **උපනිස්සය පච්චයෙන** - යන කරණ පාඨයෙන් ප්‍රකෘත උපනිශ්‍රය ශක්ති යයි කියන ලද ශකති විශේෂයෙන්, ප්‍රත්‍යවීම දක්වන ලදී.

පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං - යන්නෙහි, ආරම්මණ උපනිශ්‍රය වේ නම්, කර්තෘ පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභ මූල සිත් (8) අටට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ

ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන ලෞකික කුසල් (17) සතළොසය, යන නාමස්කන්ධ ධර්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දක්වන ලදී.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් (8) අටය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන උපනිස්සය, ආරම්මණ, අධිපති යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (3) තුන අතුරෙන් ආරම්මණෝපනිශ්‍රය ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්, උපකාරවීම දක්වන ලදී.

ප්‍රකෘත උපනිශ්‍රය වේ නම්, කර්තෘ පාඨයෙන් බලවත් වූ ලෞකික කුසල් (17) සතළොසය යන නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් පසු පසු (12) දොළොස් අකුශල් යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාම සකන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං- යන්නෙහි, ඉදින් ආරම්මණෝපනිශ්‍රය වේ නම්, කර්තෘ පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ඥාණ සම්ප්‍රයුක්ත මහා ක්‍රියා සිත් (4) සතරට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන අර්හත් මාර්ග නම් වූ නාම ස්කන්ධ ධර්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහාක්‍රියා ඥාණ සම්ප්‍රයුක්ත සිත් (4) සතරය යන ප්‍රත්‍යයෝතපන්න නාම ස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී.

කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන උපනිස්සය, ආරම්මණ, අධිපති යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (3) තුන අතුරෙන් ආරම්මණෝපනිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්, උපකාරවීම දක්වන ලදී. (අනන්තර උපනිශ්‍රය වේ නම්: අනන්තරයට කී පරිදි කියනු.)

ප්‍රකෘත උපනිශ්‍රය වේ නම්: කර්තෘ පාඨයෙන් බලවත් වූ (21) එක්විසි කුසල නාමසකන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්- පසු පසු විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන්-

එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන උපනිස්සය, අනන්තර, සමනන්තර, කම්ම, නත්ථි, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය අතුරෙන් ප්‍රකෘත උපනිශ්‍රයයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං - යන්නෙහි ආරම්මණ උපනිශ්‍රය වේ නම්ඃ කතෘ පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභමූල සිත් (8) අටය ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන ලෝභ මූල සිත් (8) අටය යන නාමස්කන්ධ ධර්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් (8) අටය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාම ස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී.

කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන්නා වූ උපනිස්සය, ආරම්මණ, අධිපති යන මේ ප්‍රත්‍ය ශකති (3) තුන අතුරෙන් ආරම්මණෝපනිශ්‍රය ශකතියයි කියන ලද ශකති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී. (අනනතරෝපනිශ්‍රය වේ නම්-අනනතර ප්‍රත්‍ය ලෙස කියනු.)

ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය වේ නම්-කතෘ පාඨයෙන් බලවත් වූ (12) දොළොස් අකුශල නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් - පසු පසු (12) අකුශල නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදි. කරණ පාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං යන තන්හි කතෘ පාඨයෙන් බලවත් වූ (12) දොළොස් අකුශල නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් පසු පසුව ලැබෙන (21) එක්විසි කුශල නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී.

කරණ පාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශකතියෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී. (අකුසලය කුසලයට ප්‍රත්‍ය වීමේදී එකම ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය පමණක් ලැබේ.)

පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං යන තන්හි අනන්තරෝපනිශ්‍රය වේ නම්ඃ අනන්තර ප්‍රත්‍යයට අනුව කියනු.

ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය වේ නම්; කර්තෘ පාඨයෙන් බලවත් වූ (12) දොළොස් අකුසල නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් පසු පසු වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා (20) විසසය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නාම ස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ උපනිස්සය, කම්ම යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (2) දෙක අතුරෙන් ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං - යන තන්හි ආරම්මණෝපනිශ්‍රය වේ නම්ඃ කර්තෘ පාඨයෙන් ගරු කොට ගන්නා වූ ඥාණසම්ප්‍රයුක්ත මහා ක්‍රියා සිත් (4) සතරට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන අර්හත් ඵල සිත හා නිර්වාණය ද, ඵල සිත් (4) සතරට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ නිර්වාණය ද යන ධම්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා ක්‍රියා ඥාණසම්ප්‍රයුක්ත සිත් (4) සතර සහ ඵල සිත් (4) සතර යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාම ස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන්- එක්වර ලැබෙන උපනිසසය, ආරම්මණ, අධිපති යන මේ ප්‍රත්‍ය ශකති (3) තුන අතුරෙන් ආරම්මණෝපනිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී. (අනන්තරෝපනිශ්‍රය වේ නම්- අනන්තර ප්‍රත්‍යයට අනුව කියනු.)

ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය වේ නම්ඃ කර්තෘ පාඨයෙන් බලවත් වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, රූප (28) අටවිස්සය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ පසු පසු වූ විපාක සිත්

(36) සතිසය, ක්‍රියා (20) විස්සය යන නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදි.

පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං - යන තන්හි ආරම්මණෝපනිශ්‍රය වේ නම්; කර්තෘ පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුසල ඤාණසම්ප්‍රයුක්ත සිත් (4) සතරට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන යට ඵල (3) තුන සහ නිර්වාණය ද සතර මාර්ගයට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ නිර්වාණයද, යන ධම්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදි. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුනු ගන්නා වූ මහා කුසල ඤාණසම්ප්‍රයුක්ත සිත් (4) සතරය, මාර්ග සිත් (4) සතරය යන ප්‍රත්‍යොත්පන්න නාම ස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන උපනිස්සය. ආරම්මණ, අධිපති යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (3) තුන අතුරෙන් ආරම්මණෝපනිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී. (අනන්තරෝපනිශ්‍රය වේ නම් අනන්තරප්‍රත්‍ය ආකාරයෙන් කියනු)

ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය වේ නම් කර්තෘ පාඨයෙන් බලවත් වූ අර්හත් ඵලය හැර විපාක සිත් (35) පන්තිසය, ක්‍රියා (20) විස්සය, රූප (28) අටවිස්සය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් -(21) එක්විසි කුසල නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදීත කරණ පාඨයෙන්, ප්‍රබෘතෝපනිශ්‍රය හක්තියෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං - යන තන්හි ආරම්මණෝපනිශ්‍රය වේ නම්; කර්තෘ පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් (8) අටට ප්‍රත්‍ය වන, ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන අතීත අනාගත වර්තමාන ඉෂ්ට නිෂ්පන්න රූප (18) අටළොස, දුක්ඛ සහගත කාය විඤ්ඤාණය හැර ලෞකික විපාක (31) එක්තිසය, ක්‍රියා (20) විස්සය යන ෂඩාරම්මණ නාම නාම සකන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් (8) අටය යන නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන් - එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ අධිපති, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරේජාත, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (8) අට අතුරෙන් ආරම්මණෝපනිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දක්වන ලදී.

ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය වේ නම්; කර්තෘ පාඨයෙන් බලවත් වූ අභිඥ එලය හැර විපාක සිත් (35) පන්තිසය, ක්‍රියා (20) විසසය, රූප (28) අටවිසසය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සමප්‍රදාන පාඨයෙන්- (21) එක්විසි කුසල නාමසකන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදි. කරණ පාඨයෙන්- ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශකතියෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

(ආනන්තරෝපනිශ්‍රය වේ නම්- අනනතර ප්‍රත්‍යයට අනුව කියනු.)

ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය වේ නම්- කර්තෘ පාඨයෙන් බලවත් වූ ලෞකික විපාක සිත් (32) දෙතිසය, ක්‍රියා (20) විසසය, රූප (28) අටවිසසය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සමප්‍රදාන පාඨයෙන්- අකුසල (12) දොළොසය යන නාමසකන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදි. කරණ පාඨයෙන් - ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශකතියෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

පුරේජාත ප්‍රත්‍ය 3

(1) වස්තුපුරෙජාත, (2) ආරම්මණපුරෙජාත,
(3) වස්ත්‍වාරම්මණපුරෙජාත,

පුරෙජාත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි - (පෙර සේ කියන්න.)

චක්ඛායතනං චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානංච ධම්මානං පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො, සොතායතනං සොතවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානංච ධම්මානං පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො, ඝානායතනං ඝානවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානංච ධම්මානං පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො, ජිව්හායතනං ජිව්හාවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානංච ධම්මානං පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො, කායායතනං කායවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානංච ධම්මානං පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො,

(මේ පාඨයන්ගෙන් වස්තුපුරොජාතය දක්වන ලදී. සවරූප වස්තුපුරොජාත නිශ්‍රය හා සමානය.)

රූපායතනං චක්ඛුවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානංච ධම්මානං පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො, සද්දායතනං සොත විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානංච ධම්මානං පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො, ගන්ධායතනං ඝානවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානංච ධම්මානං පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො, රසායතනං ජිව්හාවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානංච ධම්මානං පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො, ඵොට්ඨබ්බායතනං කාය විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානංච ධම්මානං පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො, රූපායතනං, සද්දායතනං, ගන්ධායතනං, රසායතනං, ඵොට්ඨබ්බායතනං, මනොධාතුයා තං සම්පයුත්තකානංච ධම්මානං පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො,

(මේ පාඨයන්ගෙන් වස්තුපුරොජාතය දක්වන ලදී. ස්වරූප වස්තුපුරේජාත නිශ්‍රය හා සමානය.)

යං රූපං නිස්සාය මනොධාතු ච මනොවිඤ්ඤාණ ධාතු ච වත්තන්ති තං රූපං මනොධාතුයා තං සම්පයුත්තකානංඤ්ච ධම්මානං පුරෙජාත

පච්චයෙන පච්චයො, මනොවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං කිඤ්චිකාලෙ පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො, කිඤ්චිකාලෙ න පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො. (මේ පාඨයෙන් - වස්තු පුරේජාත, ආරම්මණපුරේජාත, වස්ත්වාම්මණ පුරේජාතයද දක්වන ලදී.)

යං රූපං - යම්බඳු හෘදය වස්තු රූපයක්; **නිස්සාය** - ඇසුරු කොට; **මනොධාතු ච** - මනෝධාතුව ද; **මනො විඤ්ඤාණ ධාතු ච** - අරූප විපාක (4) සතර හැර මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු (72) දෙසැත්තෑව ද යන මේ මනෝ ධාතු, මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුහු; **වත්තන්ති**- පවතිත්ද; **තං රූපං** - ඒ හෘදය වස්තු රූපය; **මනො ධාතුයා ච** - මනෝ ධාතු ත්‍රිකයට ද; **තං සම්පයුත්තකානං** - ඒ මනෝ ධාතුව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; **ධම්මානඤ්ච** - ඡන්ද, පීති, විරිය හැර අන්‍යසමාන චෛතසික (10) දශයට ද; **පුරෙජාත පච්චයෙන** - වස්තු පුරේජාත ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති** - වෙයි.

මනො විඤ්ඤාණ ධාතුයා ච - අරූප විපාක (4) සතර හැර මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු (72) දෙසැත්තෑවද; **තං සම්පයුත්තකානං**- ඒ මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුව හා සම්ප්‍රයුක්තවූ; **ධම්මානඤ්ච**- චෛතසික (52) දෙපණසටද; **කිඤ්චිකාලෙ** - ඇතැම් විට ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි; **පුරෙජාත පච්චයෙන** - පුරේජාත ශක්තියෙන්; **පච්චයො** - උපකාර; **හොති** - වෙයි. **කිඤ්චිකාලෙ** - ඇතැම් විට ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි; **පුරෙජාත පච්චයෙන** - පුරේජාත ශක්තියෙන්; **පච්චයො** - උපකාර; **න හොති** - නොවෙයි.

යං රූපං - යන පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධිය ආදි කොට ඇති පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමග එකට උපදනා වූ හෘදය වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය අනියමෙන් දක්වන ලදී. **නිස්සාය -පෙ- වත්තන්ති** - යන පාඨයෙන් මනෝ ධාතු ත්‍රිකය මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු (72) දෙසැත්තෑවය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධය දක්වන ලදී.

තං රූපං- යන පාඨයෙන් යං රූපං යන්නෙන් සලකන ලද ප්‍රතිසන්ධිය ආදි කොට ඇති පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමග එකට උපදනා වූ හෘදය වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය නියම වශයෙන් දක්වන ලදී.

මනො ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං - යන පාඨයෙන්, මනෝ ධාතු (3) ත්‍රිකය, ඡන්‍ද, පීති, විරිය හැර අන්‍යසමාන චෛතසික (10) දශය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී. **පුරෙජාත පච්චයෙන** - යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර ලැබෙන නිස්සය, පුරේජාත, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (5) පස අතුරෙන් වස්තු පුරේජාත ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

මනොවිඤ්ඤාණ ධාතුයා -පෙ- ධම්මානං - යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, අරූප විපාක (4) සතර හැර මනෝ විඥ්ඤාණ ධාතු (72) දෙසැත්තෑවය; චෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රත්‍යෝත්තපන්න නාමස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී. **කිඤ්චිකාලෙ පුරෙජාත පච්චයෙන**- යන කරණ පාඨයෙන් ඇතැම් විට, ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි වස්තු පුරේජාත ශක්තියෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී. **කිඤ්චිකාලෙ -පෙ- පච්චයො**- යන පාඨයෙන් ඇතැම් විට, ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහිදී වස්තු පුරේජාත, ආරම්මණ පුරේජාත, වස්ත්වාරම්මණ පුරේජාත ශක්තියෙන් උපකාර නොවීම දක්වන ලදී.

(පුරේජාත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමි.)

පච්ඡා ජාත ප්‍රත්‍යය

පච්ඡා ජාත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි - පෙර මෙන් කියවන්න.

පච්ඡාජාත පච්චයොති පච්ඡාජාතා චිත්ත චෙතසික ධම්මා පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස පච්ඡාජාත පච්චයෙන පච්චයො.

පච්ඡා- පසුව; **ජාතා**- උපන්නා වූ; **චිත්ත චෙතසිකා** - චිත්ත චෛතසික වූ; **ධම්මා**- පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතර හැර සිත් (85) අසූපසය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධයෝ; **පුරෙ**- ප්‍රත්‍ය ධර්මය ඉපදීමට පූර්වයේ දී; **ජාතස්ස**- උපන්නා වූ; **ඉමස්ස**- මේ සවභාව ධර්ම වූ; **කායස්ස**- එකජකාය, ද්විජකාය, ත්‍රිජකාය, චතුජකායයනට; පච්ඡාජාත **පච්චයෙන**- පච්ඡාජාත ශකතිතයෙන්; **පච්චයො**- උපකාරක; **හොති**- වෙයි.

පච්ඡාජාතා චිත්ත චෙතසික ධම්මා- යන කර්තෘ පාඨයෙන්, පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කාලයෙහි වූ අරූප විපාක (4) සතර හැර ප්‍රථම භවංගය ආදිකොට ඇති පසු පසු වූ සිත් (85) පස්අසූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී.

පච්ඡාජාතා චිත්ත චෙතසිකා ධම්මා - යන කර්තෘ පාඨයෙන්, පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කාලයෙහි වූ අරූප විපාක (4) සතර හැර ප්‍රථම භවංගය ආදිකොට ඇති පසු පසු වූ සිත් (85) පස්අසූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී.

පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස - යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, ප්‍රතිසන්ධිය ආදි කොට පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමග එකට ඉපදී රූපයාගේ ස්ථිතියට පැමිණියා වූ එකජකාය, ද්විජකාය, ත්‍රිජකාය, චතුජකාය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දැක්වූහ.

පච්ඡාජාත පච්චයෙන - යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර ලැබෙන්නා වූ පච්ඡාජාත, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (4) සතර අතුරෙන් පච්ඡාජාත ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වන ලදී.

පච්ඡාජාත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමි.

ආසේවන ප්‍රත්‍යය

ආසේවන ප්‍රත්‍යය නිර්දේශයෙහි -(කියවන්න)

ආසෙවන පච්චයොති පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො, පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො, පුරිමා පුරිමා කිරියාබ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කිරියාබ්‍යාකතානං ධම්මානං ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො,

පුරිමා පුරිමා- පූර්ව පූර්ව වූ; **කිරියාබ්‍යාකතා**- ක්‍රියාව්‍යකෘත වූ; **ධම්මා**- අවසාන ජවනය හැර ක්‍රියා ජවන (18) අටළොසක් වූ නමස්කන්ධයෝ; **පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං** - පසු පසු වූ; **කිරියාබ්‍යාකතානං**- ක්‍රියාව්‍යාකෘත වූ; **ධම්මානං**- ප්‍රථම ජවනය හැර ක්‍රියා ජවන් (18) අටළොසක් වූ නාමස්කන්ධයනට; **ආසෙවන පච්චයෙන**- ආසේවන ශක්තියෙන්; **පච්චයො,**- උපකාරක; **හොති**- වෙයි.

පුරිමා පුරිමා කිරියාබ්‍යාකතා ධම්මා - යන කර්තෘ පාඨයෙන්, අවසාන ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ක්‍රියා ජවන් (18) අටළොසක් වූ නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. **පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කිරියාබ්‍යාකතානං ධම්මානං** - යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, හසිතෝද්පාදය හා මහාක්‍රියා දුතියාදී ජවනය, මහග්ගත ක්‍රියා (9) නවය යන ප්‍රත්‍යොත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී.

ආසෙවන පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර ලැබෙන්නා වූ ආසේවන, අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්ථි, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශකති (5) පස අතුරෙන් ආසේවන ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී. (සෙස්ස අනන්තර ප්‍රත්‍යය හා සමානය.)

ආසේවන ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

●

කර්ම ප්‍රත්‍ය 2

(1) නානා ක්‍ෂණික කර්මය. (2) සහජාත කර්මය.

කර්ම ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි - (කියන්න)

කම්ම පච්චයොති කුසලා කුසලං කම්මං විපාකානං ඛන්ධානං කටත්තා ච රූපානං කම්ම පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් නානා ක්‍ෂණික කර්මය දක්වන ලදී.)

චෙතනා සම්පයුත්තකානං ධම්මානං තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං කම්ම පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් සහජාත කර්මය දක්වන ලදී.)

කුසලා කුසලං - කුසල වූද, අකුසල වූද; **කම්මං**- නානාක්‍ෂණික චේතනාව; **විපාකානං**- විපාක වූ; **ඛන්ධානඤ්ච**- විපාක සිත් (36) සතිසය, චෛතසික (38) අටතිසය යන නාමස්කන්ධයනටද; **කටත්තාරූපානඤ්ච**- ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප, අසංඥසත්ත්ව කර්මජ රූප, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ රූපයනටද; **කම්ම පච්චයෙන**- නානා ක්‍ෂණික කර්ම ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති** - වෙයි.

චෙතනා - සිත් (89) එකුන් අනූවෙහි වූ චේතනාව; **සම්පයුත්තකානං**- සම්ප්‍රයුක්ත වූ; **ධම්මානඤ්ච**- සිත් (89) එකුන් අනූවය, චේතනා වර්ජිත චෛතසික (51) එක්පණසය යන මොවුන්ටද; **තං සමුට්ඨානානං**- ඒ චේතනා, සම්ප්‍රයුක්ත චිත්ත චෛතසිකයන් නිසා උපදනාවූ; **රූපානඤ්ච**- චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනටද; **කම්ම පච්චයෙන**- සහජාත කර්ම ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති**- වෙයි.

කුසලා කුසලං කම්මං - යන කර්තෘ පාඨයෙන්, අතීත වූ කුශල කර්ම (21) එක්විස්සය, අකුසල කර්ම (12) දොළස යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම දක්වන ලදී. **විපාකානං ඛන්ධානං කටත්තා ච රූපානං**- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, විපාක සිත් (36) සතිසය, චෛතසික (38) අටතිසය යන නාමස්කන්ධයද, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප, අසංඥසත්ත්ව කර්මජ රූප, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ රූප ද යන ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී.

කම්ම පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි එකට ලැබෙන්නා වූ, කම්ම, අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්‍ථි, විගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය අතුරෙන් නා නා ක්‍ෂණික කර්ම ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

චෙතනා- යන කර්තෘ පාඨයෙන්, සිත් (89) එකුන් අනූවෙහි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. **සම්පයුත්තකානං ධම්මානං තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං**- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, සිත් (89) අසූනවය, චේතනා හැර චෛතසික (51) එක්පණස යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයෝ්ය, චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන මේ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී.

කම්ම පච්චයෙන - යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ (8) අටය, කම්ම ආහාර යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (10) දශය අතුරෙන් සහජාත කර්ම ශක්තියෙන් උපකාර වීම දක්වන ලදී.

කර්ම ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

විපාක ප්‍රත්‍යය

විපාක ප්‍රත්‍ය නිදේශයෙහි - (කියන්න)

විපාක පච්චයොති විපාකා චත්තාරො ඛන්ධා අරූපිනො අඤ්ඤමඤ්ඤං විපාක පච්චයෙන පච්චයො,

විපාකා - විපාක වූ; **චත්තාරො**- සතරක් වූ; **අරූපිනො**- නාම ධර්ම වූ; **ඛන්ධා**- ස්කන්ධයෝ; **අඤ්ඤමඤ්ඤං**- ඔවුනොවුන්ට, නොහොත් එකක් අනිකට; **විපාක පච්චයෙන** - විපාක ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති**- වෙයි.

විපාකා චත්තාරො ඛන්ධා අරූපිනො- යන කර්තෘ පාඨයෙන්, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, චෛතසික (38) අටතිසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ (4) සතර යන ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. **අඤ්ඤමඤ්ඤං** - යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්,

ඔවුනොවුන්ගෙන් උපකාර ලබන්නා වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, චෛතසික (38) අටතිසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ (4) සතර යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී. **විපාක පච්චයෙන-** යන කරණ පාඨයෙන්, එකවර එකට ලැබෙන්නා වූ මහාසහජාත (4) සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤ, විපාක, සම්ප්‍රයුක්ත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශකති (7) සත අතුරෙන් විපාක ශකතියයි කියන ලද ශකති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

විපාක ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

ආහාර ප්‍රත්‍යය 2

(1) රූපාහාර (2) නාම ආහාර

ආහාර ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -(කියන්න)

ආහාර පච්චයොති කබලීකාරො ආහාරො ඉමස්ස කායස්ස ආහාර පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් රූප ආහාරය දක්වන ලදී.)

අරූපිනො ආහාරා සම්පයුත්තකානං ධම්මානං තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො. (මේ පාඨයෙන් නාම ආහාරය දක්වන ලදී.)

කබලීකාරො- පිඬු පිඬු කොට අනුභව කරනු ලබන; **ආහාරො-** ආහාරය; **ඉමස්ස-** මේ සවභාව ධර්ම වූ; **කායස්ස-** රූප කලාපයන්ගේ ඕජා රූපය හැර සෙසු රූප කලාපයෝය, අන්‍ය ක්ලාපික වූ චතුසමුට්ඨානික කාය යන මොවුන්ට; **ආහාර පච්චයෙන-** රූපාහාර ශකතියෙන්; **පච්චයො-** උපකාර; **හොති-** වෙයි.

අරූපිනො- නාම ධර්ම වූ; **ආහාරා** - ඵස්ස, චේතනා, විඤ්ඤාණ යයි කියන ලද ආහාරයෝ; **සම්පයුත්තකානං-** සම්ප්‍රයුක්ත වූ; **ධම්මානඤ්ච-** සිත් (89) එකුන් අනූවය, චෛතසික දෙපණසය යන මේ ධර්මයන්ටද; **තං සමුට්ඨානානං-** ඒ ආහාර, ආහාර හා සමප්‍රයුකත වූ චිත්ත

චෛතසිකයන් නිසා උපදනා වූ; **රූපානඤ්ච** - චිත්තජරූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ටද; **ආහාර පච්චයෙන**- නාම ආහාර ශකතියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති**- වෙයි.

කබලීකාරො ආහාරො - යන කර්තෘ පාඨයෙන්, චතුසමුට්ඨානික ඕජා රූප ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. **ඉමස්ස කායස්ස**- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, ඕජා රූපය හැර සවකීය කලාපයන්හි අන්‍ය චතුසමුට්ඨානික රූපකාය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී. **ආහාර පච්චයෙන**- යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර එකට ලැබෙන ආහාර, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (3) තුන අතුරෙන් රූපාහාර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

අරූපිනො ආහාරා- යන කර්තෘ පාඨයෙන්, ඵස්ස, චේතනා, විඤ්ඤාණ යයි කියන ලද නාම ආහාර (3) තුන වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. **සම්පයුත්තකානං -පෙ- රූපානං**- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, සිත් (89) එකුන් අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය, චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී. **ආහාර පච්චයෙන**- යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර සුදුසු පරිදි එකට ලැබෙන්නා වූ (8) අටය, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (12) දොළොස අතුරෙන් නාම ආහාර ශකතියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

ආහාර ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය 3

(1) පුරෙජාතින්ද්‍රිය (2) රූපජීවිතින්ද්‍රිය (3) සහජාතින්ද්‍රිය

ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය නර්දේශයෙහි -(කියන්න)

ඉන්ද්‍රිය පච්චයොති චක්ඛුඉන්ද්‍රියං චක්ඛුවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො, සොතින්ද්‍රියං සොතවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො, ඝානින්ද්‍රියං කායවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො, ජිව්හින්ද්‍රියං ජිව්හාවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො, කායින්ද්‍රියං කායවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො, (මෙයින් පුරෙජාතින්ද්‍රිය දක්වන ලදී.) **රූපජීවිතිඉන්ද්‍රියං කටත්තාරූපානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො,** (මේ පාඨයෙන් රූප ජීවිතින්ද්‍රිය දක්වන ලදී.) **අරූපිනො ඉන්ද්‍රියා සම්පයුත්තකානං ධම්මානං තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො,** (මේ පාඨයෙන් සහජාතින්ද්‍රිය දක්වන ලදී.)

චක්ඛුඉන්ද්‍රියං- පූර්ව වූ ප්‍රථම අතීත භවංගය හා සමග එකට උපදනා වූ මජ්ඣිමායුෂ්ක චක්ඛු ඉන්ද්‍රියය; **චක්ඛුවිඤ්ඤාණ ධාතුයා**- චක්‍ෂූර්විඥාන ධාතුවටද; **තං සම්පයුත්තකානං** - ඒ චක්‍ෂූර්විඥ්ඤාණ ධාතුව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; **ධම්මානඤ්ච**- සර්ව චිත්ත සාධාරණ චෛතසික (7) සතටද; **ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන**- පුරේජාතින්ද්‍රිය ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති**- වෙයි; -පෙ-

රූපජීවිතිඉන්ද්‍රියං- රූපජීවිතෙන්ද්‍රියය; **කටත්තා රූපානං**- රූපජීවිතෙන්ද්‍රිය හැර කර්මජ කලාපයන්හි වූ ඉතිරි රූප (9) නවය සහ (8) අට යන මොවුන්ට; **ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන**- රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාරක; **හොති** - වෙයි;

අරූපිනො - නාම ධර්ම වූ; **ඉන්ද්‍රියා** - ඉන්ද්‍රියයෝ; **සම්පයුත්තකානං**- සම්ප්‍රයුක්ත වූ; **ධම්මානඤ්ච**- සිත් (89) එකුන් අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන මේ ධර්මයන්ටද; **තං සමුට්ඨානානං**- ඒ ඉන්ද්‍රිය, ඉන්ද්‍රිය හා මිශ්‍ර වූ චිත්ත චෛතසිකයන් නිසා උපදනා වූ; **රූපානඤ්ච**- චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ටද; **ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන**- සහජාත ඉන්ද්‍රිය ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති**- වෙයි.

චක්ඛුඉන්‍ද්‍රියං- යන කර්‍තෘ පාඨයෙන්, පූර්ව වූ ප්‍රථම අතීත භවංගය හා එකට උපදනා වූ මධ්‍යමායුෂ්ක වූ චක්‍ෂුරෙන්‍ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. **චක්ඛුවිඤ්ඤාණ ධාතුයාච -පෙ- ධම්මානං**- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, චක්‍ෂුර්විඥාන ධාතු යුගලය, සර්ව චිත්ත සාධාරණ චෛතසික (7) සතය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී.

ඉන්‍ද්‍රිය පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර එකට ලැබෙන්නා වූ නිස්සය, පුරේජාත, ඉන්‍ද්‍රිය, විප්‍රයුක්ත, අත්‍ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය අතුරෙන් පුරේජාතින්‍ද්‍රිය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

රූප **ජීවිතිඉන්‍ද්‍රියං**- යන කර්‍තෘ පාඨයෙන් රූප ජීවිතින්‍ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. **කටත්තාරූපානං**- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, රූපජීවිතින්‍ද්‍රිය හැර කර්මජ කලාපයන්හි ඇති කර්මජ රූප (9) නවය (8) අට යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී. **ඉන්‍ද්‍රිය පච්චයෙන**- යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර එකට ලැබෙන්නා වූ ඉන්‍ද්‍රිය, අත්‍ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (3) තුන අතුරෙන් රූපජීවිතින්‍ද්‍රිය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

අරූපිනො ඉන්‍ද්‍රියා- යන කර්‍තෘ පාඨයෙන්, ජීවිත, චිත්ත, වේදනා, සද්ධා, විරිය, සති, එකග්ගතා, පඤ්ඤා යයි කියන ලද (8) අටක් වූ නාමේන්‍ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. **සම්පයුත්තකානං -පෙ-රූපානං**- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, සිත් (89) එකුන් අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය, චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී.

ඉන්‍ද්‍රිය පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර සුදුසු පරිදි එකට ලැබෙන්නා වූ, (8) අටය, හේතු, අධිපති, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, ධ්‍යාන, මග්ග යන මේ ප්‍රත්‍ය ශකති (14) තුදුස අතුරෙන් සහජාතින්‍ද්‍රිය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

ඉන්‍ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි - (කියනු)

ඣාන පච්චයොති ඣානඞ්ගානි ඣානසම්පයුත්තකානං ධම්මානං තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ඣාන පච්චයෙන පච්චයො,

ඣානඞ්ගානි- ධ්‍යානාංගයෝ; **ඣානසම්පයුත්තකානං**- ධ්‍යානය හා සමග සම්ප්‍රයුකත වූ; **ධම්මානඤ්ච**- දෙපස් විඤ්ඤාණ (10) දශය හැර සිත් (79) එකුන් අසූවය හා චෛතසික (52) දෙපණසටද; **තං සමුට්ඨානානං**- ඒ ධ්‍යානාංග, ධ්‍යානාංග හා මිශ්‍රවූ චිත්ත චෛතසිකයන් නිසා හටගන්නාවූ; **රූපානඤ්ච**- චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනටද; **ඣාන පච්චයෙන**- ධ්‍යාන ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති**- වෙයි.

ඣානඞ්ගානි- යන කර්තෘ පාඨයෙන්, විතක්ක, විචාර, පීති, වේදනා, එකග්ගතා යන (5) පසක් වූ ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී.

ඣානසම්පයුත්තකානං -පෙ- **රූපානං** යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, ද්විපඤ්ච විඤ්ඤාණ (10) දශය හැර සිත් (79) සැත්තෑනවය, චෛතසික (52) දෙපණසය, චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී. **ඣාන පච්චයෙන**- යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර සුදුසු පරිදි එකට ලැබෙන්නාවූ (8) අටය, ධ්‍යාන, ඉන්‍ද්‍රිය, මග්ග යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (11) එකොළස අතුරෙන් ධ්‍යාන ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමි

මාර්ග ප්‍රත්‍යය

මාර්ග ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -(කියනු)

මග්ග පච්චයොති මග්ගඞ්ගානි මග්ගසම්පයුත්තකානං ධම්මානං තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං මග්ග පච්චයෙන පච්චයො,

මග්ගඞ්ගානි- මාර්ගාංගයෝ; **මග්ගසම්පයුත්තකානං**- මාර්ගය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; **ධම්මානඤ්ච**- සහේතුක සිත් (71) එක්සැත්තෑවට හා චෛතසික (52) දෙපණසටද; **තං සමුට්ඨානානඤ්ච**- ඒ මාර්ගාංග, මාර්ගාංග හා මිශ්‍ර වූ චිත්ත චෛතසිකයන් නිසා හටගන්නා වූ; **රූපානඤ්ච**- සහේතුක චිත්තජ රූප, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනට ද; **මග්ග පච්චයෙන**- මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති**- වෙයි.

මග්ගඞ්ගානි- යන තඣ්‍ය පාඨයෙන්, පඤ්ඤා, විතක්ක, සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව, විරිය, සති, එකග්ගතා, දිට්ඨි යයි කියන ලද (9) නවයක් වූ මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. **මග්ගසම්පයුත්තකානං** -පෙ- **රූපානං**- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, සහේතුක සිත් (71) එක්සැත්තෑවය, චෛතසික (52) දෙපණසය, සහේතුක චිත්තජ රූපය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී.

මග්ග පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර සුදුසු පරිදි එකට ලැබෙන්නා වූ (8) අටය, හේතු, අධිපති, ඉන්ද්‍රිය, ධ්‍යාන, මග්ග යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (13) තෙළෙස අතුරෙන් මාර්ග ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

මාර්ග ප්‍රත්‍යය නිර්දේශය නිමියේය.

සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය
සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -(කියනු)

සම්පයුත්ත පච්චයොති චත්තාරො ඛන්ධා අරූපිනො අඤ්ඤමඤ්ඤං සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො,

චත්තාරො- සතරක් වූ; **අරූපිනො**- නාමධර්ම වූ; **අඤ්ඤමඤ්ඤං**- ඔවුනොවුන්ට, නොහොත් එකක් අනිකට; **සම්පයුත්ත පච්චයෙන**- සම්ප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාර; **හොති**- වෙයි;

චත්තාරො ඛන්ධා අරූපිනො- යන කර්තෘ පාඨයෙන්, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ සිත් (89) එකුන් අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රවෘතති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ සතරක් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. **අඤ්ඤමඤ්ඤං**- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, ඔවුනොවුන්ගේ උපකාර ලබන සිත් (89) එකුන් අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ (4) සතරක් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී.

සම්පයුත්ත පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන්, එකවර සුදුසු පරිදි එකට ලැබෙන මහා සහජාත (4) සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤ විපාක, සම්ප්‍රයුක්ත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සත අතුරෙන් සම්ප්‍රයුක්ත ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දක්වන ලදී.

සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

●

විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය 3

(1) සහජාත විප්පයුත්ත (2) පුරෙජාත විප්පයුත්ත (3) පච්ඡාජාත විප්පයුත්ත.

විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -(කියනු)

විප්පයුත්ත පච්චයොති රූපිනො ධම්මා අරූපිනං ධම්මානං විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො,

(මේ පාඨයෙන් සහජාත විප්‍රයුක්ත, පුරෝජාත විප්‍රයුක්ත දක්වන ලදී.)

අරූපිනො ධම්මා රූපිනං ධම්මානං විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් සහජාත විප්‍රයුක්ත, පච්ඡාජාත විප්‍රයුක්ත දක්වන ලදී.)

රූපිනො- රූපී වූ; **ධම්මා-** වසතු (6) සය නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ; **අරූපීනං-** නාමස්කන්ධ වූ; **ධම්මානං-** අරූප විපාක (4) සතර හැර ඉතිරි සප්ත විඥාන ධාතූන්ට; **විප්පයුත්ත පච්චයෙන-** සහජාත විප්‍රයුක්ත, පුරේජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන්; **පච්චයො-** උපකාරක; **හොති-** වෙයි.

අරූපිනො- නාමස්කන්ධ වූ; **ධම්මා-** අරූප විපාක (4) සතර හැර ඉතිරි සිත් (85) පස්අසූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධ ධර්මයෝ; **රූපිනං-** රූපී වූ; **ධම්මානං-** චතුසමුට්ඨානික රූපයන්ට; **විප්පයුත්ත පච්චයෙන-** සහජාත විප්පයුත්ත පච්ඡාජාත විප්පයුත්ත ශක්තියෙන්; **පච්චයො-** උපකාර; **හොති-** වෙයි.

සහජාත විප්‍රයුක්තය වේ නම්- **රූපිනො ධම්මා** යන පාඨයෙන්- ප්‍රතිසන්ධි චිත්තය හා සමග උපන් හෘදය වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. **අරූපිනං ධම්මානං** යන පාඨයෙන් - පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී.

විප්පයුත්ත පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර එකට ලැබෙන්නාවූ මහා සහජාත (4) සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤ විප්පයුත්ත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය අතුරෙන් සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

පුරේජාත විප්‍රයුක්තය වේ නම්- **රූපිනො ධම්මා** යන පාඨයෙන්- ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි ෂඩ් වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. **අරූපිනං ධම්මානං** යන පාඨයෙන් පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතර හැර සප්ත විඥාන ධාතු නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී.

විප්පයුත්ත පච්චයෙන යන පාඨයෙන් - එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරේජාත, විප්‍රයුක්ත, අත්‍ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (8) අට අතුරෙන් පුරෙජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දක්වන ලදී.

සහජාත විප්‍රයුක්තය වේ නම්; **අරූපිනො ධම්මා** යන කර්‍තෘ පාඨයෙන් - පඤ්ච වොකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක සිත් (4) සතරය, දෙපස්විඤ්ඤාණ සිත් (10) දශය, රහතුන් වහන්සේගේ චුති සිත යන මොවුන් හැර ඉතිරි සිත් (75) පන්සැත්තෑවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ සතරක් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. **රූපිනං ධම්මානං** යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් - චිත්තජරූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී.

විප්පයුත්ත පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ, මහාසහජාත (4) සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, විපාකය, විප්‍රයුක්තය යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සත අතුරෙන් සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දක්වන ලදී.

පච්ඡාජාත විප්‍රයුක්තය වේ නම්- **අරූපිනො ධම්මා** යන කර්‍තෘ පාඨයෙන්- පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතර හැර ප්‍රථම භවාංගය ආදිකොට පසු පසුව ලැබෙන්නා වූ සිත් (85) පස් අසූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්ය දක්වන ලදී.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් - ප්‍රතිසන්ධියේ පටන් පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමග එකට ඉපදි රූපයාගේ ඨිතියට පැමිණියා වූ ඒකජ කාය, ද්විජ

කාය, ත්‍රිජ කාය, චතුජ කාය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී. **විප්පයුත්ත පච්චයෙන** යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන පච්ඡාජාත, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (4) සතර අතුරෙන් පච්ඡාජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

විප්‍රයුකත ප්‍රත්‍ය නිදේශය නිමියේය.

●

අත්ථි ප්‍රත්‍ය 4

(1) සහජාතත්ථි, (2) වත්ථුපුරෙජාතත්ථි, (3) ආරම්මණ පුරෙජාතත්ථි, (4) වත්ථාරම්මණ පුරෙජාතත්ථි.

අසථි ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -(කියනු)

චත්තාරො ඛන්ධා අරූපිනො අඤ්ඤමඤ්ඤං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො -පෙ- මහාභූතා උපාදාරූපං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් සහජාතාත්ථිය දක්වන ලදී ස්වරූප සහජාතප්‍රත්‍යය හා සමානය)

චක්ඛායතනං චක්ඛුවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො -පෙ- කායායතනං කාය විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් වත්ථු පුරේජාතාත්ථිය දක්වන ලදී. ස්වරූප වත්ථුපුරේජාත ප්‍රත්‍ය හා සමානය.)

රූපායතනං චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං කාය විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකනඤ්ච ධම්මානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, රූපායතනං, සද්දායතනං, ගන්ධායතනං, රසායතනං, ඵොට්ඨබ්බායතනං, මනො ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් ආරම්මණ පුරේජාතත්ථි දක්වන ලදී. ස්වරූප ආරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍ය හා සමානය.)

යං රූපං නිස්සාය මනොධාතුච මනොවිඤ්ඤාණධාතු ච වත්තන්ති තං රූපං මනොධාතුයා ච මනොවිඤ්ඤාණ ධාතුයා ච තං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් වත්ථු පුරේජාතාත්ථිය, ආරම්මණ පුරේජාතත්ථිය, වත්ථාරම්මණ පුරේජාතත්ථිය යන තුන දක්වන ලදී. ස්වරූප වත්ථුපුරේජාත නිශ්‍රය හා සමානය.)

අත්ථි ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

●

නත්ථි ප්‍රත්‍යය

නත්ථි ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -(කියනු)

නත්ථි පච්චයොති සමනන්තර නිරුද්ධා චිත්ත චෙතසිකා ධම්මා පටුප්පන්නානං චිත්ත චෙතසිකානං ධම්මානං නත්ථි පච්චයෙන පච්චයො,

සමනන්තර නිරුද්ධා- අන්‍ය චිත්තෝත්පාදයකින් අතරක් නොවී තම තමාට මුලින් නිරුද්ධ වන්නාවූ; **චිත්ත චෙතසිකා-** චිත්ත, චෛතසිකවූ; **ධම්මා-** රහතුන් වහන්සේගේ චුතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ සිත් (89) එකුන් අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධයෝ; **පටුප්පන්නානං-** තම තමන්ට අනතුරුව ළඟින් උපදනා වූ; **චිත්ත චෙතසිකානං-** චිත්ත චෛතසික වූ; **ධම්මානං-** අරහන්ත චුතියද ඇතුළත් කොට පසු පසු වූ සිත් (89) එකුන් අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධයන්ට; **නත්ථි පච්චයෙන-** නාස්ථි ශක්තියෙන්; **පච්චයො-** උපකාරක; **හොති-** වෙයි.

සමනන්තර නිරුද්ධා චිත්ත චෙතසිකා ධම්මා යන කථා පාඨයෙන්, අරහන්ත චුතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ සිත් (89) එකුන්අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී.

පටුප්පන්නානං චිත්ත චෙතසිකානං ධම්මානං යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, අරහන්ත චුතියද ඇතුළත් කොට පසු පසු වූ සිත් (89) එකුන්අනූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රත්‍යොත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී.

නත්ථි පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ, නත්ථි, අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, ආසේවන, කම්ම, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සත අතුරෙන් නත්ථි ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

නත්ථි ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

●

විගත ප්‍රත්‍යය

විගත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -(කියනු)

විගත පච්චයොති සමනන්තර විගතා චිත්ත චෙතසිකා ධම්මා පටුප්පන්නානං චිත්ත චෙතසිකානං ධම්මානං විගත පච්චයෙන පච්චයො,

සමනන්තර විගතා- තම මාගේ ඉපදීමට අනතුරුව නිරුද්ධවීමෙන් පහව ගියාවූ; **චිත්ත චෙතසිකා**- චිත්ත චෛතසික වූ; **ධම්මා**- නාමස්කන්ධ ධර්මයෝ; **පටුප්පන්නානං**- වර්තමානවූ; **චිත්ත චෙතසිකානං**- චිත්ත චෛතසික වූ; **ධම්මානං**- නාමස්කන්ධ ධර්මයන්ට; **විගත පච්චයෙන**- විගත ශක්තියෙන්; **පච්චයො**- උපකාරක; **හොති** - වෙයි; (ස්වරූපය නත්ථි ප්‍රත්‍යය හා සමානය)

විගත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

(අවිගත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය අත්ථි ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය හා සමානය)

ප්‍රත්‍ය නිර්දේශ ස්වරූපය නිමි.

පටිච්ච විභංගවාර සංක්ෂේප ස්වරූප

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස ///

සහජාත ප්‍රත්‍ය ජාති 15

කුසලපද කුසලපදාවසාන ප්‍රත්‍ය 13

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති 6 (සය), හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ගපච්චයා -වීථි-

කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා -අනුවාද-

(6) සය වේ නම්- වීථියෙහි කුසලෝ ධම්මෝ යන කතෘ පාඨයාගේ සවරූපයෝ - කුසල් සිත්(21) එක් විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධය නිසා උපදනා වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤං නිස්සය, සම්ප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත, පච්චයා යයි කියන ලද හේතු පාඨයාගේ ස්වරූප; ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්ස, චෛතසික (38) අටතිසය

යන අවයව නාමස්කන්‍ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, සම්පයුක්ත, අත්ථි, අවිගත ශක්ති ලැබෙත්.

හේතු ශකතිය වේ නම්- විධියෙහි කත්‍රෘ පාඨය සහජාත ප්‍රත්‍ය සේ කියනු.

හේතු පච්චයා - යන හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ- සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්‍ධයන්ට උපකාර වන්නා වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්ස, චෛතසික (38) අටතිස යන එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ ද්විහේතුක වේ නම්- අලෝභ, අදෝස ද, ත්‍රිහේතුක වේ නම්- අලෝභ, අදෝස, අමෝහ යන මේ හේතු (2) දෙක හෝ (3) තුන යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ.

අධිපති වේ නම්- කත්‍රෘ පාඨයේ ස්වරූපයෝ- අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ මහා කුසල සිත් (8) අටය, ඒකාන්තයෙන් අධිපති ලැබෙන්නා වූ මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්ග කුසල් (4) සතරය, චෛතසික (38) අටතිස යන අවයව නාමස්කන්ධ නිසා උපදනා වූ, අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ මහාකුසල් සිත් (8) අටය, ඒකාන්ත මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්ග කුසල් (4) සතරය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අධිපති ධර්ම හැර අවයව නාමස්කන්‍ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

අධිපති පච්චයා- යන හේතු පාඨයේ සවරූපයෝ- සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට උපකාර වන්නා වූ අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ මහා කුසල් සිත් (8) අටය, ඒකාන්ත මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්ග කුසල් (4) සතරය, චෛතසික (38) අටතිස යන එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ අධිපති ධර්ම (3) තුන හෝ (4) හතර අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයකගේ සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

කර්මය වේ නම් - විධියෙහි කත්‍රෘ පාඨයාගේ ස්වරූප - කුසල්සිත්(21) එක් විස්සය, චෛතසික (38) අටතිස්ය යන අවයව නාමස්කන්‍ධය නිසා උපදනා වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්ස, චේතනාව හැර චෛතසික (37) සත්තිස යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

කම්ම පච්චයා- යයි කියන ලද හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ නම්- සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට උපකාර වන්නා වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, චෛතසික (38) අටතිස යන එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත කර්මශක්තිය ලැබේ.

ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග වේ නම් - විධියෙහි කුසලො ධම්මා යන කතෘ පාඨයේ ස්වරූප- සහජාත අයුරින් කියනු.

ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග පච්චයා - යයි කියන ලද හේතු පාඨයාගේ ස්වරූපයෝ නම් - සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට උපකාර වන්නා වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, චෛතසික (38) අටතිස යන එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ නාම ආහාර (3) තුනක් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආහාර ශක්තියය, නාම ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්ම (8) අටෙහි ඉන්ද්‍රිය ශක්තියය, ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්ම (5) පසෙහි ධ්‍යාන ශක්තියය, මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්ම (8) අටෙහි මාර්ග ශක්තියය, ලැබේ.

●

කුසලපද අබ්‍යාකත පදාවසාන ප්‍රත්‍ය

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත, නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත පච්චයා -වීථි-

කුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං- අනුවාද.

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි අබ්‍යාකතො ධම්මෝ යි කියන ලද කතෘ පාඨයෙ ස්වරූපාර්ථයෝ නම්- පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කාලයෙහි කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධය නිසා උපදනා වූ කුසල චිත්තජ රූප යන ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපාර්ථයෝ නම්; චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කාලයෙහි කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන ඒ අවයව නාමස්කන්ධ සමූහය, ඔවුනොවුන්ට ද, උපාදා රූපයන්ට ද උපකාරවන්නා වූ

මහාභූත (4) සතරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත ශක්තිය ලැබේ.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත පච්චයා -වීථි- කුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා- අනුවාද.

වීථියෙහි කත්‍ථා වනාහි - සහජාත ක්‍රමයට කියනු. විප්‍රයුක්ත පච්චයා යි කියන ලද හේතු පාඨයාගේ ස්වරූපාර්ථයෝ නම්; චිත්තජ රූපයන්ට උපකාරවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කාලයෙහි කුසල් සිත් (21) එක්විසස, චෛතසික (38) අටතිස යන අවයව සමූහ නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග පච්චයා -වීථි- කුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං- අනුවාද.

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්- වීථියෙහි කත්‍ථා - සහජාත ප්‍රත්‍ය ලෙස කියනු. හේතු පච්චයායි කියන ලද හේතු පාඨයාගේ සවරූපාර්ථයෝ නම්; චිත්තජ රූපයන්ට උපකාරවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ කල්හි කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ද්විහේතුක වේ නම්- අලෝභ, අදෝස ද, ත්‍රිහේතුක වේ නම්; අලෝභ, අදෝස, අමෝහ ද යන මේ හේතු (2) දෙක හෝ (3) තුන යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කත්‍ථා පාඨයේ ස්වරූපාර්ථයෝ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කාලයෙහි වූ මහා කුසල (8) අටය, ඒකාන්තයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්ග කුසල් (4) සතරය, චෛතසික (38) අටතිසය ඒ අවයව සමූහ නාමස්කන්ධ නිසා උපදනා වූ, සාධිපති චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

අධිපති පච්චයා - යන හේතු පාඨයේ සවරූපයෝ - චිත්තජ රූපයන්ට උපකාරවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි අධිපති ලැබෙන කල්හි මහා කුසල් සිත් (8) අටය, ඒකාන්තයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්‍ග කුසල් (4) සතරය, චෛතසික (38) අටතිසය යන ඒ චිත්තක්‍ෂණයක් පාසා ඇත්තා වූ අධිපති ධර්‍ම (3) තුන හෝ (4) සතර අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්‍මයකගේ සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

කම්ම, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, ධ්‍යාන, මග්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම්; විධියෙහි කර්‍තෘ පාඨයෙහි සවරූප - සහජාත ප්‍රත්‍යයට අනුව කියනු. **කම්ම, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග පච්චයා** යි කියන ලද හේතු පාඨයාගේ ස්වරූපයෝ නම්; චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි කුසල් සිත් (21) එක්විස්ස, චෛතසික (38) අටතිස යන ඒ චිත්තක්‍ෂණයක් පාසා ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්යාගේ කර්ම ශක්තිය, නාම ආහාර (3) තුනක් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආහාර ශක්තියය, නාම ඉන්‍ද්‍රිය (8) අටක් වූ ඉන්‍ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ඉන්‍ද්‍රිය ශක්තිය, ධ්‍යානාංග (5) පසක් වූ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තිය, මාර්ගාංග (8) අටක් වූ මාර්ග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තියද ලැබෙති.

●

කුසලපද කුසලාබ්‍යාකත පදාවසාන ප්‍රත්‍ය 12

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා උප්පජ්ජන්ති සහජාත, නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත පච්චයා -වීථි-

කුසලං එකං ඛන්‍ධං පටිච්ච තයො ඛන්‍ධා චිත්ත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්‍ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්‍ධො චිත්ත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං ද්වෙ ඛන්‍ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්‍ධා චිත්ත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං- අනුවාද-

වීථියෙහි කුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා යි කියන ලද කර්‍තෘ පාඨයාගේ සවරූපයෝ නම්; පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කාල්හි කුසල් සිත් (21)

එක්විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධය නිසා උපදනා වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාම ස්කන්ධයෝද, ඒ නාමස්කන්ධයන් නිසා සුදුසු පරිදි උපදනා වූ චිත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත පච්චයා යි කියන ලද හේතු පාඨයේ ස්වරූපාර්ථයෝ නම්; අන්‍යෝන්‍ය නාමස්කන්ධ චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝද, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදා රූපයන්ටද උපකාර වන්නා වූ මහාභූත (4) සතරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත ශක්ති ලැබේ.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජන්ති විප්පයුත්ත පච්චයා -වීථි- කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා චිත්ත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො චිත්ත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා චිත්ත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං - ඛන්ධා වත්ථුං විප්පයුත්ත පච්චයා, චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා - අනුවාද-.

(මෙහි **ඛන්ධා වත්ථුං විප්පයුත්ත පච්චයා** යි කියන ලද පාඨයෙන් පුරේජාත විප්‍රයුක්තය කියන ලදී. **චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා** යන පාඨයෙන් සහජාත විප්‍රයුක්තය දක්වන ලදී.)

වීථියෙහි කතිඃ පාඨය සහජාතයට සමානව කියනු. **විප්පයුත්ත පච්චයා** යන ලද හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්; චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්ස, චෛතසික (38) අටතිස යන සමූහ අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තියද; පසු පසු වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්සට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ වොත්ථපනය, මනෝද්වාරාවර්ජන ආදි වූ පූර්ව පූර්ව - සිත හා සමග එකවිට උපන්නා වූ හෘදය වස්තුවද, මරණාසන්න කාලයෙහි චුති චිත්තය පටන් ආපසු ගැනීමේ දී (17) සතලොස්වන චිත්තය හා සමග එකවිට උපන් හෘදය වස්තුවද යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ පුරේජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජන්ති හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග පච්චයා, -වීථි-,

කුසලං එකං ඛන්‍ධං පටිච්ච තයො ඛන්‍ධා චිත්ත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්‍ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්‍ධො චිත්ත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං,- අනුවාද-

හේතු ප්‍රත්‍යය වේ නම්; විධියෙහි කත්‍ෘ සහජාතයට අනුව කියනු. හේතු පාඨයෙහි ස්වරූප නම්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන චිත්තක්‍ෂණයක් පාසා ද්විහේතුක සිත් වේ නම්; අලෝභ, අදෝස ද, ත්‍රිහේතුක සිත් නම්; අලෝභ, අදෝස, අමෝහ ද යන මේ හේතු (2) දෙක හෝ (3) තුන යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ හෙතු ශක්තිය ලැබේ.

අධිපති වේ නම්; කත්‍ෘ පාඨයේ සවරූපාත්‍ථයෝ- පඤ්චවොකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කාලයෙහි වූ මහා කුසල (8) අටය, ඒකාන්තයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්ග කුසල් (4) සතරය, චෛතසික (38) අටතිසය ඒ අවයව සමූහ නාමස්කන්ධ නිසා උපදනා වූ, සාධිපති චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

අධිපති පච්චයා- යන හේතු පාඨයේ සවරූපයෝ- චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි අධිපති ලැබෙන කල්හි මහා කුසල් සිත් (8) අටය, ඒකාන්තයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්ග කුසල් (4) සතරය, චෛතසික (38) අටතිසය යන ඒ චිත්තක්‍ෂණයක් පාසා ඇත්තා වූ අධිපති ධර්ම (3) තුන හෝ (4) සතර අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයකගේ සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

අධිපති වේ නම්; කත්‍ෘ පාඨයාගේ ස්වරූපයෝ නම්; පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ මහා කුසල සිත් (8) අටය, අධිපති ඒකාන්තයෙන් ලැබෙන මහග්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්ග කුසල් (4) සතර, චෛතසික (38) අටතිස යන අවයව නාමස්කන්ධයන්

නිසා උපදනා වූ, අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ ධර්මය හැර මහා කුසල් සිත් (8) අටය, ඒකාන්තයෙන් අධිපති ලැබෙන්නා වූ මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්ගී කුසල් (4) සතරය චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධ හා ඒ නාමස්කන්ධ සුදුසු පරිදි උපදවන්නා වූ සාධිපති චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ නම්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ සාධිපති චිත්තජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මහා කුසල් සිත් (8) අටය, ඒකාන්තයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්ග කුසල් (4) සතර, චෛතසික (38) අටතිසය යන මේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ අධිපති ධර්ම (3) තුන, (4) සතර යන මොවුනතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයෙක්හි සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්; විධියෙහි කතෘ පාඨයාගේ ස්වරූපයෝ; පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි කුසල් සිත් (21) එක් විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්ස, චේතනා හැර චෛතසික (37) සත්තිස යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය. ඒ නාමස්කන්ධයන් නිසා සුදුසු පරිදි උපදනා වූ චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ම්වරූපයෝ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ චිත්තජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, චෛතසික (38) අටතිස යන මේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙහි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාත කර්ම ශක්තිය ලැබේ.

ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, ධ්‍යාන, මාර්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කතෘ පාඨයේ සවරූප, සහජාතයට අනුව කියනු. ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, ධ්‍යාන, **මග්ග පච්චයා-** යයි කියන ලද හේතු පාඨයාගේ ස්වරූපයෝ, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ චිත්තජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, චෛතසික (38) අටතිස ඒ චිත්තක්‍ෂණ එක එකෙක්හි ඇත්තා වූ (3) තුනක් වූ නාමාහාර ප්‍රත්‍ය

ධර්මයාගේ ආහාර ශක්තියද, (8) අටක් වූ නාමින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධමය න්ගේ ඉන්ද්‍රිය ශක්තියද, (5) පසක් වූ ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තියද, (8) අටක් වූ මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තියද, ලැබේ.

කුසල පදය නිමියේය.

●

අකුසලපද අකුසල පදාවසාන ප්‍රත්‍ය 13

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මා උප්පජ්ජති 6, **හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ගපච්චයා** -වීථි-

අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, දෙව ඛන්ධෙ පටිච්ච දෙව ඛන්ධා -අනුවාද-

(6) සය වේ නම්ඃ වීථියෙහි **අකුසලො ධම්මො** යන කත්‍ෘ පාඨයේ ස්වරූපාර්ථයෝ, අකුසල්සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධය නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත, පච්චයා යන හේතු පාඨයේ සවරූපාර්ථයෝ නම්- ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විසසය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, සම්ප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත ශක්ති විශේෂයෝ ලැබෙති.

හේතු ශක්තිය වේ නම් වීථියෙහි කත්‍ෘ වනාහි- අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල සිත් (12) දොළොසය, මෝහමූල ද්වයෙහි මෝහය හැර චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ලැබෙත්.

හේතු පාඨයෙහි වනාහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ලෝභ මූලයෙහි ලෝභ මෝහයෝද, දෝස මූලයෙහි දෝස මෝහයොද, මෝහ මූලයෙහි නම් මෝහයද යන මේ හේතු (2) දෙක බැගින් ඇති හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ.

අධිපති වේ නම් විධියෙහි කත්‍ෘ වනාහි, අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි, ලෝභ මූල සිත් (8) අටය, දෝස මූල (2) දෙකය, විචිකිච්ඡා තොර චෛතසික (26) සවිස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධ නිසා උපදනා වූ, අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අධිපති ධර්මයන් හැර ලෝභමූල සිත් (8) අටය, දෝස මූල (2) දෙකය, විචිකිච්ඡාව හැර චෛතසික (26) සවිස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයෙන් වනාහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි ලෝභ මූල සිත් (8) අටය, දෝස මූල (2) දෙකයය, විචිකිච්ඡා හැර චෛතසික (26) සවිස්සය යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ අධිපති ධර්ම (3) තුන අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයෙක්හි ඇත්තා වූ සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කත්‍ෘ වනාහි, අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෙතනා හැර චෛතසික (26) සවිස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයෙන් වනාහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාත කර්මශක්තිය ලැබේ.

ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, ධ්‍යාන, මග්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කත්‍ෘ වනාහි, සහජාතය ලෙස කියනු. හේතු පාඨයෙන් වනාහි, සම්ප්‍රයුක්ත

ස්කන්ධයන්ට උපකාර වන්නා වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ නාම ආහාර (3) තුනක් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආහාර ශක්තියද, ජීවිත, චිත්තය, වේදනා, විරිය, එකග්ගතා යයි කියන ලද (5) පසක් වූ නාම ඉන්‍ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ඉන්‍ද්‍රිය ශක්තියද; පසක් වූ ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තියද, විතක්ක, විරිය, එකග්ගතා, දිට්ඨි යි කියන ලද සතරක් වූ මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තියද ලැබේ.

●

අකුසලපද අව්‍යකෘත පදාවසාන ප්‍රත්‍ය 12

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති, සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයා -වීථි-

අකුසලෙ ඛන්‍ධෙ පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං -අනුවාද-

වීථියෙහි අබ්‍යාකතො ධම්මො යි කියන ලද කර්තෘ පාඨයාගේ ස්වරූප වනාහි, පඤ්ච වොකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව, සමූහ නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල චිත්තජරූප ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්. සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයා යන හේතු පාඨයෙහි ස්වරූප වනාහි, චිත්තජ රූපයනට උපකාර වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව සමූහ නාමස්කන්ධයෝය. ඔවුනොවුන්ටද, උපාදා රූපයන්ටද උපකාරවන්නා වූ මහාභූත සතරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත ශක්ති ලැබෙත්.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති, විප්පයුත්ත පච්චයා -වීථි-

අකුසලෙ ඛන්‍ධෙ පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං ඛන්‍ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා -අනුවාද-

වීථියෙහි කත්‍ථ වනාහි- සහජාතය ලෙස කියනු; අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල සිත් (12) දොළොසය, මෝහ මූල ද්වයෙහි මෝහය හැර චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ලැබෙත්.

හේතු පාඨයාගේ ස්වරූප වනාහි, චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව සමූහ නාමස්කන්ධ සහජාත විප්‍රපයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති, හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග පච්චයා -වීථි- අකුසලෙ ඛන්‍ධෙ පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං -අනුවාද-

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කත්‍ථ වනාහි, සහජාතය ලෙස කියනු. හේතු පාඨයාගේ ස්වරූප වනාහි, චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්චවොකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් (12) දෙළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය, එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇති, ලොභ් මූලයෙහි ලෝභ මෝහයෝද, දෝස මූලයෙහි දෝස මෝහයෝද, මෝහ මූලයෙහි මෝහයද යන මේ හේතු ධර්ම (1) එක හෝ (2) දෙක යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කත්‍ථ වනාහි පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි ලෝභ මූල සිත් (8) අටය, දෝස මූල (2) දෙකය, විචිකිච්ඡා හැර චෛතසික (26) සවිස්සය යන අවයව-සමූහ නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අධිපති චිත්තජරූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයාගේ ස්වරූපයෝ නම් - චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්ච වොකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි ලෝභමූල සිත් (8) අටය, දෝස මූල (2) දෙකය, විචිකිච්ඡා හැර චෛතසික (26) සවිස්සය ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ අධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මය (3) තුන අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයකගේ සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ධ්‍යාන, මග්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කත්‍ෘ පාඨයාගේ ස්වරූප සහජාතයට අනුරූපව කිය යුතුයි.

හේතු පාඨයාගේ ස්වරූප නම්; චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කාලයෙහි වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ කර්ම ශක්තියද, තුනක් වූ නාමආහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආහාර ශක්තියද, පසක් වූ නාම ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ඉන්ද්‍රිය ශක්තියද, පසක් වූ ධ්‍යානංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තියද, සතරක් වූ මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තියද ලැබෙත්.

●

අකුසල පද අකුසල අව්‍යාකෘත පද අවසාන ප්‍රත්‍ය 12

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජන්ති, සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයා -වීථි- අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා චිත්ත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො චිත්ත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං -අනුවාද-

වීථියෙහි අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා යයි කියන ලද කත්‍ෘ පාඨයාගේ ස්වරූපයෝ නම්; පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව, නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් දොළොසය, චෛතසික සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය. ඒ නමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජ රූපය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයා යයි කියන ලද හේතු පාඨයාගේ ස්වරූප නම්; අන්‍යෝන්‍ය නාමස්කන්ධ චිත්තජ රූපයනට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව

නාමස්කන්ධයෝය. ඔවුනොවුන්ට හා උපාදාරූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ මහාභූත සතරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති ලැබෙත්.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතොච ධම්මා උප්පජ්ජන්ති, විප්පයුත්ත පච්චයා -වීථි-

අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා චිත්ත සමුට්ඨානංඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධෙ චිත්ත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං ඛන්ධා වත්ථුං විප්පයුත්ත පච්චයා, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා -අනුවාද-

(මෙහි **ඛන්ධා වත්ථුං විප්පයුත්ත පච්චයා** යන පාඨයෙන් පුරෙජාත විප්පයුක්තය දක්වන ලදී. **චිත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා** යන පාඨයෙන් සහජාත විප්‍රයුක්තය දක්වන ලදී.)

වීථියෙහි කතෘ පාඨයාගේ ස්වරූප වනාහි සහජාතයට අනුව කිය යුතුය. හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ නම්; චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව, සමූහ නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තියද, පසු පසුව උපදනා වූ දොළොස් අකුසලයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ ව්‍යවස්ථාපනය, මනෝ ද්වාරාවර්ජනය ආදිකොට ඇති පූර්ව පූර්ව සිත හා සමග එකට උපදනා වූ හෘදය වස්තුවය, මරණාසන්න අකුසල ජවන් පසට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ චුති චිත්තයේ පටන් ආපසු ගැනීමේ දී සතළොස් වැනි වූ චිත්තය හා සමග එකට උපදනා වූ හෘදය වස්තුව යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ පුරේජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජන්ති, හෙතු අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග, පච්චයා -වීථි- **අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො චිත්ත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං** -අනුවාද-

හේතු ප්‍රත්‍යවේ නම්; වීථියෙහි කත්‍ථ පාඨයේ ස්වරූපයෝ- පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් දොළොසය, මෝහ මූල ද්වයෙහි මෝහය හැර චෛතසික (27) සත්විස්ස, යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය.

ඒ නාමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජරූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්රූපයෝ නම්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ ලෝභ මූලයෙහි නම් ලෝභ, මෝහයොය, දෝස මූලයෙහි නම් දෝස, මෝහයෝය, මෝහ මූලයෙහි මෝහය යන මේ එක, දෙක බැගින් ඇති හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කත්‍ථ පාඨයේ සවරූප, පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි ලෝභමූල සිත් (8) අටය, ද්වේෂ මූල සිත් (2) දෙකය, විචිකිච්ඡාව හැර චෛතසික (26) සවිස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ, අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අධිපති ධර්ම හැර ලෝභ මූල සිත් (8) අටය, දෝසමූල සිත් (2) දෙකය, විචිකිච්ඡාව හැර චෛතසික (26) සවිස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය. ඒ නාමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප වනාහි; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන්නා වූ කල්හි ලෝභ මූල සිත් (8) අටය, ද්වේෂ මූල සිත් (2) දෙකය, විචිකිච්ඡාව හැර චෛතසික (26) සවිසසය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ අධිපති ධර්ම (3) තුන අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කත්‍ෘ පාඨයේ ස්වරූප, පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ, අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චේතනා හැර චෛතසික (26) සවිස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය. ඒ නාමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ නම් සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්චවොකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විසසය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාත කර්ම ශක්තිය ලැබේ.

ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මර්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම් වීථියෙහි කත්‍ෘ පාඨයේ සවරූපඃ සහජාතයට අනුරූපව කිව යුතුයි. හේතු පාඨයේ වනාහිඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විසසය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ (3) තුනක් වූ නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආහාර ශක්තියද, (5) පසක් වූ නාම ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ඉන්ද්‍රිය ශක්තියද, පසක් වූ ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තියද, සතරක් වූ මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තියද ලැබේ.

අකුශල පද නිමියේය

●

අව්‍යාකෘතපද අව්‍යාකෘත පදාවසාන ප්‍රත්‍ය 15

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති, සහජාත, නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත, පච්චයා -වීථි- විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්‍ධං පටිච්ච තයො ඛන්‍ධා චිත්ත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්‍ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්‍ධො චිත්ත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං, ද්වෙ ඛන්‍ධෙ පටිච්ච ද්වෙ

ඛන්ධා චිත්ත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා කටත්තා ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො කටත්තා ච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා කටත්තා ච රූපං, ඛන්ධෙ පටිච්ච වත්ථු, වත්ථුං පටිච්ච ඛන්ධා,

එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා, තයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතා, ද්වෙ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, කටත්තා රූපං, උපාදාරූපං,

බාහිරං එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා, තයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ද්වෙ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච උපාදාරූපං,

ආහාර සමුට්ඨානං එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා, තයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතාං, ද්වෙ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච උපාදාරූපං,

උතුසමුට්ඨානං එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා, තයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, දෙව මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච උපාදාරූපං,

අසඤ්ඤසත්තානං එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා, තයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ද්වෙ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච කටත්තාරූපං, උපාදාරූපං - අනුවාද -

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය, ප්‍රවෘත්ති, ප්‍රතිසන්ධි, සුද්ධරූප වශයෙන් ත්‍රිවිධ වේ. ඒ තුන අතුරෙන් ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි අබ්‍යාකතො ධම්මො- යි කියන ලද කතෘ පාඨයේ ස්වරූපයෝ නම්: විපාක සිත් (37) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් (37) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය. ඒ නමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ නම්; ඔවුනොවුන්ටද, ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ටද උපකාරවන්නා වූ විපාක සිත් (37) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය; ඔවුනොවුන්ටද, උපාදා රූපයන්ටද උපකාර වන්නා වූ මහාභූත සතරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත, ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කත්‍ෘ පාඨයේ ස්වරූප නම්ඃ ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන් විස්සය, චෛතසික (35) පන්තිසය ය, යන අවයව වූද, අවයව හා සමූහ වූදහා හෘදය වස්තුව නිසා උපදනා වූ, ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන්විස්සය, චෛතසික (35) පන්තිසය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයෝ ය. කටතතා රූපය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ නම්ඃ ඔවුනොවන්ට ද, ඔවුනොවුන්ට හා කටත්තා රූපයන්ටද උපකාරවන්නා වූ ප්‍රතිනන්ධි සිත් (19) එකුන්විස්සය, චෛතසික (35) පන්තිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ය. ඔවුනොවුන්ට ද, උපාදා රූපයන්ට ද උපකාරවන්නා වූ මහාභූත සතරය, ඔවුනොවුන්ට උපකාරවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් හා සමඟ හෘදය වස්තුව යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත, ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි කත්‍ෘ පාඨයෙහි ස්වරූප නම්ඃ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අරූප විපාක 4 ය, දෙපස් විඤ්ඤාණ 10 ය, අරහන්ත චුතිය හැර කුසල, අකුසල, විපාක, ක්‍රියා, නාමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජ මහා භූතයෝ ය; පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස සමඟ එකවර උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහා භූතයෝය; බාහිර, ආහාරජ, ඍතුජ, අසංඥසත්ත්ව කර්මජ, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ මහා භූතයන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහ එකට උපදනා වූ චිත්තජ රූප, උපාදා රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ, බාහිර, ආහාරජ, ඍතුජ, අසංඥසත්ත්ව කර්මජ, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ, උපාදා රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්: චිත්තජ රූප - ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අරූප විපාක 4 ය, දෙපස් විඤ්ඤාණ (10) ය, අරහන්ත චුතිය හැර කුශල, අකුශල, විපාක, ක්‍රියා, නාමස්කන්ධයෝ ය; ඔවුනොවුන්ට ද, උපාදා රූපයන්ටද උපකාරවන්නා වූ මහාභූත සතරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත, ශක්තිය ලැබේ (නිස්සය, අත්ථි, අවිගතයන්හි ස්වරූප සහජාතයට අනුරූපව කිය යුතුයි).

●

අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍යය

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති, අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයා =වීථි= විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා, පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා වත්ථු ච, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො වත්ථු ච, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා වත්ථු ච, ඛන්ධෙ පටිච්ච වත්ථු, වත්ථුං පටිච්ච ඛන්ධා, එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා, තයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ද්වෙ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභූතා බාහිරං, ආහාර සමුට්ඨානං, උතුසමුට්ඨානං, අසඤ්ඤසත්තානං එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා, තයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ද්වෙ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභූතා, =අනුවාද=

වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය, ප්‍රවෘත්ති, ප්‍රතිසන්ධි, සුද්ධරූප වශයෙන් තෙවදෑරුම් වේ. ඒ තුන අතුරෙන් ප්‍රවෘත්ති අබ්‍යාකත කතෘ පාඨයේ ස්වරූප: විපාක සිත් (37) සත්තිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් (37) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති. හේතුපාඨයේ සවරූප, ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ අඤ්ඤමඤ්ඤ ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි අබ්‍යාකෘත කතෘ පාඨයේ ස්වරූපः ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුන් විස්සය, චෛතසික පන්තිසය ය, යන අවයව වූ ද අවයව සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයෝ ය, හෘදයවස්තුව යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, චෛතසික 35 ය යන අවයව - සමූහ නාමස්කන්ධ, හෘදය වස්තු යන ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන්විස්සය, චෛතසික (35) පන්තිසය, යන අවයව නාමස්කන්ධය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ, හෘදය වස්තු යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ අඤ්ඤමඤ්ඤ ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි අබ්‍යාකත කතෘ පාඨයෙහි ස්වරූපः පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඤ්ඤාණ (10) දශය, අරහන්ත චුතියද හැර කුසල, අකුසල, විපාක, ක්‍රියා, නාමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජ මහා භූතයෝ ය; පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස සමඟ එකවර උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහා භූතයෝය; බාහිර, ආහාරජ, ඍතුජ, අසංඥසත්ත්ව කර්මජ, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ මහා භූතයෝය, යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ මහාභූතයෝ ද යන ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ නම්; ඔවුනොවුන්ට උපකාරවන්නා වූ මහාභූත (4) සතරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ අඤ්ඤමඤ්ඤ ශක්තිය ලැබේ.

●

විපාක ප්‍රත්‍යය

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විපාක පච්චයා =විපී= විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා

චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා කටත්තාච රූපං, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො කටත්තාච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා කටත්තාච රූපං, ඛන්ධෙ පටිච්ච වත්‍ථු, වත්‍ථුං පටිච්ච ඛන්ධා, එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා, තයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ද්වෙ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, කටත්තා රූපං, උපාදා රූපං =අනුවාද=

වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය, ප්‍රවෘත්ති, ප්‍රතිසන්ධි, සුද්ධරූප වශයෙන් ත්‍රිවිධ වේ. ඒ තුන අතුරෙන් ප්‍රවෘත්ති අබ්‍යාකතා කතීෘ පාඨයේ ස්වරූප නම්; විපාක සිත් (36) සතිසය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය, ඒ නාමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප, ඔවුනොවුන්ට ද, ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ටද, උපකාරවන්නා වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, චෛතසික (38) අටතිසය යන යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ විපාක ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි අව්‍යාකෘත කතීෘ පාඨයේ ස්වරූපඃ සහජාතයට අනුරූපව කියනු.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ ඔවුනොවුන්ට ද, අන්‍යොන්‍ය නාමස්කන්ධ කටත්තාරූපයන්ටද, උපකාරවන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන් විස්සය, චෛතසික (35) පන්තිසය යන - අවයව සමූහ නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ විපාක ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධරූප කතීෘ පාඨයෙහි ස්වරූප, පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඤ්ඤාණ (10) දශය, අරහන්ත චුතියද හැර දෙවිසි විපාක නාමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජ මහා භූතයෝ ය; පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස සමඟ එකට උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ

මහා භූතයන්ද නිසා උපදනා වූ මහාභූත සමඟ සහජ වූ චිත්තජ උපාදා රූපයෝය. ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ උපාදා රූපයෝය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ සවරූප, චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට උපකාරවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඥාන (10) දශය, අරහන්ත චුතිය ද හැර දෙවිසි විපාකයෝය. චෛතසික (38) අටතිසය, යන නාමස්කන්ධ, ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ විපාක ශකතිය ලැබේ.

●

සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති, සම්පයුත්ත පච්චයා =වීථි=

විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච දෙව ඛන්ධා,

පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා, වත්ථුං පටිච්ච ඛන්ධා. =අනුවාද=

වීථියෙහි ප්‍රවෘත්ති අව්‍යාකෘත කතෘ පාඨයේ ස්වරූප අඤ්ඤමඤ්ඤයට අනුව කිවයුතුය. හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ විපාත සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සම්ප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි අව්‍යාකෘත කතෘ පාඨයේ ස්වරූප, ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන් විස්සය, චෛතසික (35) පන්තිසය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයෝය, හෘදයවස්තුය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන් විස්සය, චෛතසික (35) පන්තිසය යන අවයව සමූහ නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතුපාඨයේ සවරූප, ඔවුනොවුන්ට උපකාරවන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන්විස්සය, චෛතසික (35) පන්තිසය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සම්ප්‍රයුකත ශක්තිය ලැබේ.

●

විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත පච්චයා -වීථි-

විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, ඛන්ධා වත්ථුං විප්පයුත්ත පච්චයා, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛන්ධෙ විප්පයුත්තත්ත පච්චයා,

පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා කටත්තාච රූපං, තයො ඛන්ධා පටිච්ච එකො ඛන්ධො කටත්තාච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා කටත්තාච රූපං, ඛන්ධා වත්ථුං විප්පයුත්ත පච්චයා, කටත්තා රූපං ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා, ඛන්ධෙ පටිච්ච වත්ථු, වත්ථුං පටිච්ච ඛන්ධා, ඛන්ධා වත්ථුං විප්පයුත්ත පච්චයා, වත්ථු ඛන්ධො විප්පයුත්ත පච්චයා,

එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා, තයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ද්වෙ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, කටතතා රූපං, උපාදා රූපං ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා -අනුවාද- (ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි "ඛන්ධා වත්ථුං විප්පයුත්ත පච්චයා" යන පාඨයෙන් පුරේජාත විප්පයුත්තය දක්වන ලදී. "චිත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා" යන පාඨයෙන් සහජාත විප්‍රයුක්තය දක්වන ලදී.

වීථියෙහි ප්‍රවෘත්ති අව්‍යාකෘත කතෘ පාඨයේ ස්වරූපඃ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි, අරූප විපාක (4) හැර විපාක සිත් (32) දෙතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව

නාමස්කන්‍ධයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් (32) දෙතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්‍ධයෝය, ඒ නාමස්කන්‍ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ සවරූප, චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඤ්ඤාණ (10) දශය, අරහන්ත චුතිය ද හැර විපාක සිත් (22) දෙවිස්සය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය, යන අවයව-සමූහ නාමස්කන්ධ, ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ද; චක්‍ෂුර්විඤ්ඤාණ යුගලයට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පූර්ව වූ අතීත භවංගය හා සමඟ එකට උපන් මධ්‍යමායුෂ්ක චක්‍ෂුර්වස්තුවය -පෙ- කාය වස්තුවය, පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඤ්ඤාණ (10) දශය ද, හැර පසු පසු වූ විපාක ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධිය පටන් පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ එකට උපදනා වූ හෘදය වස්තුවය; මරණාසන්න කාලයේ දී පඤ්ච වෝකාර භවංග (15) පසළොසටද, ආවර්ජනා (2) දෙක, සම්පටිච්ඡන දෙක, සනතීරණ තුන, වොත්ථපනය, මරණාසන්න ක්‍රියා ජවන් පසය, තදාරම්මණ සය, චුතිය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ, චුති චිත්තයේ පටන් ආපසු ගිණීමේදී (17) සතළොස්වන චිත්තක්‍ෂණය ඇති චිත්තය සමඟ එකට උපදනා වූ හෘදය වස්තුවය, නිරෝධ සමාපත්තියෙන් නැගිටින කල්හි අනාගාමි ඵල, අරහත්ත ඵලයනට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පූර්ව ඒක චිත්තක්‍ෂණ කාලයෙහිදී උපදනා වූ හෘදය වස්තුවය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ පුරේජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි අව්‍යාකෘත කතෘ පාඨයේ ස්වරූප, පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ (15) පසළොස, චෛතසික (35) පන්තිස, යන අවයව-සමූහ නාමස්කන්ධ, හෘදය වස්තුන් නිසා උපදනා වූ පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි (15) පසළොසය, චෛතසික (35) පන්තිසය යන අවයව-සමූහ නාමස්කන්ධ සහ කටත්තා රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ සවරූපඃ කටත්තා රූපයන්ට උපකාරවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි (15) පසළොසය, චෛතසික (35) පන්තිසය යන අවයව-සමූහ නාමස්කන්ධයෝය, හෘදය වස්තුවය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධ රූප කතීඃ පාඨයෙහි ස්වරූපඃ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඤ්ඤාණ (10) දශය, අරහන්ත චුතිය ද හැර කුසල, අකුසල, විපාක, ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජ මහා භූතයෝ ය; පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස සමඟ එකට උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහා භූතයන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත චිත්තජ උපාදා රූපයෝය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ උපාදා රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඥාන (10) දශය, අරහන්ත චුතිය ද, හැර කුසල, අකුසල, විපාක, ක්‍රියා අවයව-සමූහ නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

●

කුඩා සහජාත 7

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග පච්චයා -වීථි- විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්‍ධං පටිච්ච තයො ඛන්‍ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්‍ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්‍ධො චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, ද්වෙ ඛන්‍ධෙ පටිච්ච ද්ව ඛන්‍ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං,

පටිසන්‍ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛන්‍ධං පටිච්ච තයො ඛන්‍ධා කටත්තාච රූපං, තයො ඛන්‍ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්‍ධො කටත්තාච රූපං, ද්වෙ ඛන්‍ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්‍ධා කටත්තාච රූපං, ඛන්‍ධෙ පටිච්ච වත්ථු, වත්ථුං පටිච්ච ඛන්‍ධා, එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා,

තයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ද්වෙ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, කටත්තා රූපං, උපාදා රූපං -අනුවාද-

(අධිපතියෙහි ප්‍රතිසන්ධි වාරය නොලැබේ. සුද්ධ රූප වාරයෙහිද කටත්තා රූප අතහැර කියනු)

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය, ප්‍රවෘත්ති, ප්‍රතිසන්ධි, සුදධ රූප වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. ඒ තුන අතුරෙන් ප්‍රවෘත්ති අබ්‍යාකත කතෘ පාඨයේ ස්වරූපඃ සහේතුක විපාක සිත් (21) එක්විස්සය, සහේතුක ක්‍රියා (17) සතළොසය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ සහේතුක විපාක (21) එක්විස්සය, සහේතුක ක්‍රියා (17) සතළොසය, චෙතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය, ඒ නාමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ සහේතුක චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ සවරූපඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ චිත්තජ රූපයන්ට ද, උපකාර වන්නා වූ සහේතුක විපාක (21) එක්විස්සය, සහේතුක ක්‍රියා සතළොසය, චෛතසික (38) අටතිසය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ ද්විහේතුක නම් අලෝභ, අදෝසයො ද, ත්‍රිහේතුක නම් අලෝභ, අදෝස, අමෝහයෝ ද යන මේ දෙක හෝ තුන බැගින් ඇති හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි අව්‍යාකෘත කතෘ පාඨයේ ස්වරූපඃ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි (17) සතළොස, චෛතසික (35) පන්තිස, යන අවයව-සමූහ නාමස්කන්ධයෝය, හෘදය වස්තුවය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතළොසය, චෛතසික (35) පන්තිසය යන අවයව-සමූහ නාමස්කන්ධ - කටත්තා රූප ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ටද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ-කටත්තා රූපයන්ට ද, උපකාර වන්නා වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි (17) සතළොසය, චෛතසික (35) පන්තිසය ඒ එක එක

චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ ද්විහේතුක සිත්හි අලෝභ, අදෝසයෝය, ත්‍රිහේතුක සිත්හි අලෝභ, අදෝස, අමෝහයෝය, යන දෙකක් හෝ තුනක් වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධරූප අව්‍යාකෘත කත්‍ඍ පාඨයේ සවරූපඃ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතරය, අරහන්ත චුතියද හැර කුසල්, අකුසල්, සහේතුක විපාක, ක්‍රියා නාම ස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ සහේතුක චිත්තජ මහා භූතයෝ ය; සහේතුක පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි (13) තෙළෙස සමඟ එකට උපදනා වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහා භූතයන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත සහේතුක චිත්තජ උපාදා රූපයෝය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ උපාදා රූපයෝය, යන ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතුපාඨයේ ස්වරූපඃ සහේතුක චිත්තජ රූප, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ, පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අරූප විපාක (4) සතර හා අරහන්ත චුතිය ද හැර කුසල, අකුසල, සහේතුක විපාක, සහේතුක ක්‍රියා නාම ස්කන්ධයන්හි ඇත්තා වූ ද්විහේතුක සිත්හි අලෝභ-අදෝසයෝ ද, ත්‍රිහේතුක සිත්හි අලෝභ-අදෝස-අමෝහද, ලෝභ මූලයෙහි ලෝභ-මෝහය ද, දෝස මූලයෙහි දෝස-මෝහයද මෝහ මූලයෙහි මෝහයද යන එක දෙක තුන බැගින් ඇත්තා වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත හේතු ශක්තිය ලැබේ.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම් වීර්‍යයෙහි කත්‍ඍ පාඨයේ ස්වරූපඃ පඤ්ච වෝකාර භූමියේ අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මහා ක්‍රියා (8) අටය, ඒකාන්තයෙන් ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා (9) නවය, එලසිත් (4) සතරය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අධිපති ධර්මයන් හැර මහා ක්‍රියා සිත් (8) අටය, ඒකාන්ත මහද්ගත ක්‍රියා (9) නවය, එලසිත් (4) සතරය, චෛතසික (38) අටතිසය, යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය, ඒ නාමස්කන්ධයන් නිසා සුදුසු පරිදි උපදනා වූ සාධිපති චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ටද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ-චිත්තජ රූපයන්ටද උපකාර වන්නා වූ අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ මහා ක්‍රියා සිත් (8) අටය, නියමයෙන් ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා සිත් (9) නවයය, ඵලසිත් (4) සතරය, චෛසික අටතිසය යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ අධිපති ධර්ම තුන-සතර අතුරෙන් එක එකෙක්හි ඇත්තා වූ සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ. (ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි අධිපති නොකිය යුතු)

සුද්ධරූප වාරයෙහි කතෘ පාඨයෙහි ස්වරූපඃ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි සාධිපති කුසල, අකුසල, විපාක, ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන සාධිපති චිත්තජ මහා භූතයන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත වූ සාධිපති චිත්තජ උපාදා රූප ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයෙන්ඃ සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි සාධිපති කුසල, අකුසල, විපාක, ක්‍රියා, නාම ස්කන්ධයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ අධිපති ධර්‍ම 3 - 4 අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයකගේ ශක්තිය ලැබේ.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්ඃ වීථියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයේ කතෘ පාඨයෙන් : විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චේතනාව හැර චෛතසික (37) සත්තිසය, යන අවයව නාම ස්කන්ධද, ඒ නාමස්කන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවනු ලබන චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝද ලැබෙත්.

හේතු පාඨයෙන්ඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ටද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ චිත්තජ රූපයන්ටද, ප්‍රත්‍යවන්නා වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය, යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාත කර්ම ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතෘ පාඨයෙන්: ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන් විස්සය, චෛතසික (35) පන්තිස, යන අවයව වූද, සමූහ වූද නාම ස්කන්ධ හා හෘදය වස්තුවය නිසා උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන් විස්සය, චේතනා හැර චෛතසික (34) යන අවයව වූද, සමූහ වූද, නාමස්කන්ධයෝ ය, කටත්තා රූප යන ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ටද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා කටත්තා රූපයන්ටද, ප්‍රත්‍යවන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන් විස්සය, චෛතසික (35) පන්තිසය, යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාත කර්ම ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි කතෘ පාඨයෙන්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඥාන (10) දශය, අරහන්ත චුතියද හැර කුසල, අකුසල, විපාක, ක්‍රියා නාම ස්කන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවනු ලබන චිත්තජ මහා භූතයෝ ය; පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි (15) පසළොස සමඟ එකට උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහා භූතයෝය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත චිත්තජ උපාදා රූපයෝය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ උපාදා රූපයෝය. යන ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයෙන්: චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කාලයෙහි අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඥාන (10) දශය, අරහන්ත චුතිය ද හැර කුසල, අකුසල, විපාක, ක්‍රියා නාම ස්කන්ධයන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාත කර්ම ශක්තිය ලැබේ.

ආහාර ප්‍රත්‍ය වේ නම්: වීථියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයේ කතෘ පාඨයෙන්- සහජාතයට අනුව කිය යුතුයි.

හේතු පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා චිත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍යවන්නා වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය, යන මොවුන්ගේ එක

එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ නාම ආහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මය තුනෙහි ආහාර ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි කතෘ පාඨයෙන්: කර්ම ප්‍රත්‍යයට අනුරූපව කිය යුතුයි.

හේතු පාඨයෙන්: චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඥාන (10) දශය, අරහන්ත චුතිය ද හැර කුශල, අකුශල, විපාක, ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන්ගේ, එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ (3) තුනක් වූ නාම ආහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආහාර ශක්තිය ලැබේ.

ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය වේ නම්: වීථියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයේ කතෘ පාඨයෙන් සහජාතයට අනුව කිය යුතුයි.

හේතු පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍යවන්නා වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය, යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ (8) අටක් වූ නාමෙන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතෘ පාඨයේ ස්වරූපː සහජාතයට අනුව කිය යුතුය.

හේතු පාඨයේ සවරූප නම්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ටද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන් හා කටත්තා රූපයන්ටද, ප්‍රත්‍යවන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන් විස්සය, චෛතසික (35) පන්තිසය, යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ (8) අටක් වූ නාමඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාතින්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි කතෘ පාඨයේ ස්වරූප නම් කර්මයට අනුරූපව කිය යුතුයි. හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්: චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඥාන (10) දශය, අරහන්ත චුතිය ද හැර කුසල, අකුසල, විපාක, ක්‍රියා නාම ස්කන්ධයන්ගේ, එක

එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ (8) අටක් වූ නාමේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ඉන්‍ද්‍රිය ශකතිය ලැබේ.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය වේ නම් වීථියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කත්‍ෘ පාඨයෙහි සවරූපඃ දෙපස් විඥාන (10) දශය, හැර විපාක සිත් (26) සවිස්සය යන අවයව නාමස්කන්‍ධයන් උපදනා වූ දෙපස් විඥාන (10) දශය හැර විපාක සිත් (26) සවිස්සය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (83) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්‍ධයෝය, ඒ නාමස්කන්‍ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවනු ලබන චිතතජ රූප යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්‍මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා චිත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍යවන්නා වූ දෙපස් විඥාන (10) දශය හැර විපාක සිත් (26) සවිස්සය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය, යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක් හි ඇත්තා වූ පඤ්චවිධ ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කත්‍ෘ පාඨයෙන්; ලැබෙන ස්වරූප සහජාතයට අනුරූපව කිව යුතුයි, හේතු පාඨයේ සවරූපඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා කටත්තා රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන් විස්සය, චෛතසික (35) පන්තිසය, යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ පඤ්චවිධ ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශකතිය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි කත්‍ෘ පාඨයේ සවරූපඃ කර්මයට අනුරූපව කිය යුතුයි. හේතු පාඨයේ ස්වරූපං චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි, කර්මජ රූපයන්ට, ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඥාන (10) දශය, අරහන්ත චුතිය ද හැර කුශල, අකුශල, විපාක, ක්‍රියා නාම ස්කන්ධයන්ගේ, එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ (5) පසක් වූ ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තිය ලැබේ.

මාර්ග ප්‍රත්‍යවේ නම් වීථියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයේ කත්‍ෘ පාඨයේ ස්වරූපඃ හේතුවට අනුරූපව කියනු. හේතු පාඨයේ ස්වරූපං සම්ප්‍රයුක්ත

ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා සහේතුක චිත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍යවන්නා වූ සහේතුක විපාක (21) එක්විසසය, සහේතු ක්‍රියා (17) සතළොසය, චෛතසික (38) අටතිසය, යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ අංග (8) අටක් වූ මාර්ග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධි කාලයේ කතීඃ පාඨයේ ස්වරූපඃ හේතු ප්‍රත්‍යයට අනුරූපව කිය යුතුයි. හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා කටත්තා රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි (17) සතිසය, චෛතසික (35) පන්තිසය, යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ පඤ්ඤා, විතක්ක, විරිය, සති, එකග්ගතා යයි කියන ලද අංග පසක් වූ මාර්ග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි කතීඃ පාඨයේ ස්වරූපඃ හේතු ප්‍රත්‍යයට අනුරූපව කිය යුතුයි. හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ සහේතුක චිත්තජ රූප හා සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතර හා අරහන්ත චුතිය ද හැර කුසල, අකුසල, සහේතුක විපාක, සහේතු ක්‍රියා නාම ස්කන්ධයන්ගේ, එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක ඇත්තා වූ අංග (9) නවයක් ඇති මාර්ග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තිය ලැබේ.

●

කුසලාබ්‍යාකත පද අබ්‍යාකත පද අවසාන ප්‍රත්‍ය 12

කුසලඤ්ච අබ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති 5, හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග පච්චයා -වීථි-

කුසලෙ ඛන්ධෙ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං -අනුවාද- (විප්‍රයුක්තයෙහිදී **ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා** යි වැඩි කොට කියනු)

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කතීඃ පාඨයේ ස්වරූපඃ (21) එක්විසි කුසල චිත්තය, (38) අටතිස් චෛතසිකය යන අවයව-සමූහ

නාම ස්කන්ධ සහ අවයව සමූහ මහා භූතයන් නිසා උපදනා වූ කුසල චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ, පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි (21) එක්විසි කුසල චිත්තය, (38) අටතිස් චෛතසිකය යන අවයව-සමූහ නාම ස්කන්ධයෝය, ඔවුනොවුන්ට ද, උපාදාරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යවන්නා වූ මහාභූත සතරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත කර්ම ශක්තිය ලැබේ. නිස්සය, අත්ථි, අවිගතයන්හි ස්වරූප සහජාතයට අනුව කිය යුතුයි.

විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කථිඃ සහජාතයට අනුව කිය යුතුයි. හේතු පාඨයේ සවරූපඃ චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි (21) එක්විසි කුසල සිත්ය, (38) අටතිස් චෛතසික අවයව-සමූහය නාම සකන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කථිඃ සහජාතයට අනුරූපව කිය යුතුයි. හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ හේතුවට අනුව කිය යුතුයි. අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්; පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මහා කුසල් සිත් (8) අටය, නියමයෙන් ලැබෙන මහද්ගත කුසල් සිත් (9) නවය, මාර්ග කුසල් සිත් (4) සතරය, චෛතසික (38) අටතිසය, යන අවයව-සමූහ නාම ස්කන්ධයන් හා අවයව-සමූහ මහාභූතයන් නිසා උපදනා වූ සාධිපති චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම ලැබෙති. හේතු පාඨය වනාහී සහජාතාධිපතියට අනුරූපව කියනු.

කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග, ප්‍රත්‍ය වේ නම් වීථියෙහි කථිඃසහජාතයට අනුරූපව කිය යුතුයි. හේතු පාඨයේ සවරූපඃ චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි කුසල් සිත් (21) එක්විසසය, චෛතසික (38) අටතිසය, යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාත කර්ම ශක්තියද; (3) තුනක් වූ නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආහාර ශක්තියද; (8) අටක් වූ නාමෙන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ඉන්ද්‍රිය ශක්තියද; අංග (5) පසක් වූ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තියද; අංග (8) අටක් වූ මාර්ග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තියද; ලැබේ.

අකුසලාබ්‍යාකතපද අබ්‍යාකත පදාවසාන ප්‍රත්‍ය 12

අකුසලඤ්ච අබ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති 5, හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග පච්චයා -වීථි-

අකුසලෙ ඛන්‍ධෙ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං -අනුවාද-

(විප්‍රයුක්තයෙහිදී **ඛන්‍ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා** යි වැඩි කොට කියනු)

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කත්‍රෟ පාඨයෙන්ඃ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව-සමූහ නාම ස්කන්ධයන්ද, අවයව සමූහ මහා භූතයන්ද නිසා උපදනා වූ අකුසල චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අකුසල සිත් (12) දොළොසය, චෛතසිකය (27) සත්විස්සය, යන අවයව-සමූහ නාම ස්කන්ධයන්ගේ සහ ඔවුනොවුන්ටද, උපාදා රූපයන්ටද ප්‍රත්‍යවන්නා වූ සතර මහා භූතයන්ගේද යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත ශක්තිය ලැබේ. නිස්සය, අත්ථි, අවිගතයන්හි ස්වරූප සහජාතයට අනුව කියනු.

විප්‍රයුක්තය වේ නම්; වීථියෙහි කත්‍රෟඃ සහජාතයට අනුව කිය යුතුයි. හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව-සමූහ නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම් වීථියෙහි කත්‍රෟඃ සහජාතයට අනුව කියනු. හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ හේතුවට අනුව කියනු.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කත්‍රෟඃ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි ලෝභ මූල සිත් (8) අටය, දෝසමූල (2) දෙකය, විචිකිච්ඡා හැර චෛතසික (26) සවිස්සය, යන අවයව-

සමූහ නාමස්කන්ධයන් හා අවයව-සමූහ මහාභූතයන් නිසා උපදනා වූ සාධිපති චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති. හේතු පාඨය වනාහී සහජාතයට අනුව කියනු.

කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ධ්‍යාන, මග්ග, ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විධියෙහි කතීඃ සහජාතයට අනුව කිය යුතුයි. හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය, යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාත කර්ම ශක්තියද; (3) තුනක් වූ නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආහාර ශක්තියද, (5) පසක් වූ නාමේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ද; අංග (5) පසක් වූ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තියද, අංග (4) සතරක් වූ මාර්ග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තියද; ලැබෙත්.

(සහජාත ප්‍රත්‍ය වර්ග නිමියාහ)

●

ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ජාති 8 හෝ 11

ආරමමණයෙහි ස්වරූප නය

ආරම්මණයේ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් අරමුණු සය වෙත්, හෙවත් අතීත අනාගත වර්තමාන වූ සිත් 89 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, කාල විමුක්ත නිර්වාණය හා ප්‍රඥප්ති ද වෙති. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් සිත් 89 ය, චෛතසික 52 ය යන මොවුහු වෙති.

මෙහි ආරම්මණ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් අතුරෙන්;

1. කුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මොවුහු වෙත්. ඒ කුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ අගගමගග ඵලුජ්ඣිතෙ යි කියන ලද්දාහු වෙති. හෙවත් රහත් මග ඵල හැර සිත් 87 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 නිර්වාණය හා ප්‍රඥප්ති වෙති.

2. අකුසල ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ නම්: අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ද, වෙති. ඒ අකුසල ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයන්ගේ ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: අනුත්තර මුත්තමහි යි කියන ලද්දාහු වෙති. හෙවත් ලෞකික සිත් 81 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, ප්‍රඥප්ති ද වෙති.

3. අව්‍යාකෘත ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ නම්; විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයෝය. ඒ අව්‍යාකෘත ප්‍රත්‍යොත්පන්නයන්ගේ ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: සබ්බතථ යි කියන ලදහ. හෙවත් සිත් 89 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, නිර්වාණය හා ප්‍රඥප්තිය යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

●

කුසල පද කුසල පද අවසාන

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්මණ පච්චයා -වීථි- කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා -අනුවාද-

වීථියෙහි කතීඃ කුසල සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යොත්පන්න යෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයඃ අග්ගමග්ග ඵලුජ්ඣිතෙ හෙවත් රහත් මග ඵල හැර සිත් 87 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, නිර්වාණය ප්‍රඥප්තිය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආරම්මණ ශක්තිය ලැබේ.

●

අකුසල පද අකුසල පද අවසාන

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්මණ පච්චයා =වීථි= අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා -අනුවාද-

වීථියෙහි කතීඃ නම්; අකුසල සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයඃ අනුත්තර මුත්තම්හි හෙවත් ලෞකික සිත් 81 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, ප්‍රඥප්තිය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආරම්මණ ශක්තිය ලැබේ.

●

අව්‍යාකෘත පද අව්‍යාකෘත පද අවසාන

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්මණ පච්චයා -වීථි- විපාකබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා -අනුවාද-

වීථියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීඃ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයඃ සබ්බඤ්ඤු හෙවත් සිත් 89 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, නිර්වාණය, ප්‍රඥප්තිය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආරම්මණ ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීඃ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, චෛතසික 35 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් හා හෘදය වස්තුව නිසා උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, චෛතසික 35 ය. යන අවයව වූද, අවයව සමූහ වූද, නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයඃ කර්ම, කර්ම නිමිත්ත, ගති නිමිත්ත යන තුන අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයකගේ ආරම්මණ ශක්තිය ලැබේ.

●

අධිපතියෙහි ස්වරූප නය

ආරම්මණාධිපති, ආරම්මණූපනිශ්‍රයන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්; ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන අතීත, අනාගත, වර්තමාන ඉෂ්ට නිෂ්පන්න රූප 18 ය, දෝස මූල 2 ය, මෝහ මූල 2 ය, දුක්ඛ සහගත කාය විඥානය යන මොවුනු හැර සිත් 84 ය, දෝස, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා හැර චෛතසික 47 ය, කාලවිමුක්ත නිර්වාණය යන මේ ධර්මයෝ ලැබෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්; ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් 8 ය, මහා කුසල් සිත් 8 ය, මහා ක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4 ය, ලෝකොත්තර සිත් 8 ය, දෝස, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 45 ය, යන මේ ධර්ම ලැබෙත්.

මෙහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් අතුරෙන්;

1. කුසල ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ මහාකුසල් සිත් 8 හා මාර්ග සිත් 4 ද, චෛතසික 36 ද වෙති.
2. අකුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ ලෝභ මූල සිත් 8 හා චෛතසික 22 ද වෙති.
3. අව්‍යාකෘත ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ මහාක්‍රියා ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4 ය, ඵල සිත් 4 ය, චෛතසික 36 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

ඒ ධර්මයන් අතුරෙන් ඥාන විප්‍රයුක්ත මහා කුසල සිත් සතරේ ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් ලෞකික කුසල් සතළොස වෙති. ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත මහා කුසල් සතරේ ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් රහත් මග හැර කුසල් සිත් 20 ය, යට ඵල 3 ය, නිර්වාණය යන මොවුහු වෙති. සතර මාර්ග චිත්තයනට ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් නිර්වාණය වේ.

ලොභමූල සිත් 8 ට හා චෛතසික 22 ට ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් ගරුකොට අරමුණු කළ යුතු වූ අතීත, අනාගත, වර්

මාන, ඉෂ්ට, නිශ්ඵන්න රූප 18 ය, දොසමූල 2 හා මොහමූල 2 හා දුක්ඛ සහගත කායවිඥානය හැර ලෞකික සිත් 76 ය, දොස, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා හැර චෛතසික 47 යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

ඥානසම්ප්‍රයුත්ත මහා ක්‍රියා සිත් සතරේ ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් රහත් මග රහත් ඵල හා නිර්වාණය ද වේ.

ඵල සිත් සතරේ ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් නිර්වාණ වේ.

●

කුසල පද කුසල පදාවසාන

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා -වීරි- කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, - පෙ - ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා -අනුවාද-

වීරියෙහි කත්‍රීඃ ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුසල් සිත් 8 ය, මාර්ග සිත් 4 ය, චෛතසික 36 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ මහා කුසල් සිත් 8 ය, මාර්ග සිත් 4 ය, චෛතසික 36 ය, යන යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්ම ලැබෙත්.

හේතු පාඨයඃ ඥාන විප්පයුත්ත මහා කුසල් 4 ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ලෞකික කුසල් 17 ය, ඥාන සම්පයුක්ත මහා කුසල් 4 ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ රහත් මග හැර කුසල් සිත් 20 ය, යට ඵල 3 ය, නිර්වාණය, මාර්ග සතරට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ නිර්වාණය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආරම්මණ ශක්තිය ලැබේ.

●

අකුසල පද අකුසල පදාවසාන

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා =වීරි= අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, - පෙ - ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා -අනුවාද-

වීථීයෙහි කත්‍ථ නම්: ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් 8 ය, චෛතසික 22 ය, යන අවයව නාම ස්කන්‍ධයන් නිසා උපදනා වූ ලෝභ මූල සිත් 8 ය, චෛතසික 22 ය, යන යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්ම ලැබෙත්.

හේතු පාඨයෙහි නම්: ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන අතීත, අනාගත, වර්තමාන ඉෂ්ට නිෂ්පන්න රූප 18 ය, දෝස මූල 2 ය, මෝහ මූල 2 ය, දුක්ඛ සහගත කාය විඥානය යන සිත් හැර ලෞකික සිත් 76 ය, දෝස, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා හැර චෛතසික 47 ය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආරම්මණාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

●

අව්‍යාකෘත පද අව්‍යාකෘත පදාවසාන

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා -වීථී- විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්‍ධං පටිච්ච තයො ඛන්‍ධා - පෙ - ද්වෙ ඛන්‍ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්‍ධා -අනුවාද- වීථීයෙහි කත්‍ථ නම්; ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත මහා ක්‍රියා සිත් 4 ය, ඵල සිත් 4 ය, චෛතසික 36 ය, යන යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ ඥානසම්ප්‍රයුකත මහා ක්‍රියා සිත් 4 ය, ඵල සිත් 4 ය, චෛතසික 36 ය, යන යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්ම ලැබෙත්.

හේතු පාඨයෙන් නම්: ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත මහා ක්‍රියා සිත් 4 ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ රහත් මග රහත් ඵල නිර්වාණ ද; ඵල සිත් 4 ට ප්‍රත්‍යවන නිර්වාණයද යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආරම්මණාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

ආරම්මණූපනිශ්‍රය ස්වරූප වනාහි ආරම්මණාධිපතිය හා සමග සමාන වේ.

●

ආරම්මණ පුරේජාති නිශ්‍රයෙහි ස්වරූප නය

වත්ථාරම්මණ පුරෙජාත නිස්සය, වත්ථාරම්මණ පුරෙජාත, වත්ථාරම්මණ පුරෙජාත විප්පයුත්ත, වත්ථාරම්මණ පුරෙජාතත්ථි, වත්ථාරම්මණ පුරෙජාත අවිගත යන මෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: මරණාසන්න කාලයෙහි චුති සිතේ පටන් ආපසු ගැනීමේ දී සතළොස් වැනි චිත්තය හා සමග එකට උපන් හෘදයවස්තු රූපය වේ.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි වත්ථාරම්මණ පුරෙජාත නිස්සය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මනෝද්වාරාවර්ජනය, කාමජවන 29 ය, තදාරම්මණ 11 ය, අභිඥා ද්වය, විරති, අප්පමඤ්ඤා, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච හැර චෛතසික 44 ය, යන මේ ධර්මයෝ ලැබෙත්.

මෙහි ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් අතුරෙන්;

1. කුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි වත්ථාරම්මණ පුරෙජාත නිස්සය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මහාකුසල් සිත් 8 කුශලාභිඥාවය, විරති අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 33 ය මේ ධර්මයෝ ලැබෙති.
2. අකුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි වත්ථාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අකුසල් සිත් 12 ය, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච හැර චෛතසික 24 ය මේ ධර්මයෝ වෙති.
3. අව්‍යාකෘත ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි වත්ථාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, කාම ක්‍රියා 9 ය, තදාරම්මණ 11 ය, ක්‍රියා අභිඥා සිතය, විරති අප්පමඤ්ඤා, හැර චෛතසික 33 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

ඒ තුන් වැදෑරුම් ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ වත්ථාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ධර්මය නම්: මරණාසන්න කාලයෙහි -පෙ- හෘදය වස්තුව වේ.

●

කුසල පද කුසල පදාවසාන

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති නිස්සය පච්චයා =වීථි= කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච - පෙ - ද්වෙ ඛන්ධා = අනුවාද=

වීථියෙහි කතිෘ නම්; පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි වත්ථාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මහාකුසල් සිත් 8 ය, කුශලාභිඥාවය, විරති, අප්පමඤ්ඤා, හැර චෛතසික 33 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ මහාකුසල් සිත් 8 ය, කුශලාභිඥාවය, විරති, අප්පමඤ්ඤා, හැර චෛතසික 33 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති. හේතු පාඨයාගේ සවරූපඃ මරණාසන්න කාලයෙහි - පෙ - හෘදය වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ වත්ථාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

●

අකුසල පද අකුසල පදාවසාන

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා -වීථි- අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා -අනුවාද-

වීථියෙහි කතිෘඃ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි වත්ථාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අකුසල් සිත් 12 ය, **ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච,** හැර චෛතසික 24 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, **ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච,** හැර චෛතසික 24 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්. හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ කුසලපදයට සමානය.

●

අව්‍යාකෘත පද අව්‍යාකෘාන

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා -වීථි- විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා -අනුවාද-

වීර්‍යයෙහි කත්‍ෲ: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි වත්‍ථාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, කාම ක්‍රියා ජවන් 9 ය, තදාරම්මණ 11 ය, ක්‍රියාභිඥාවය, විරති, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 33 ය, යන අවයව නාමස්කන්‍ධයන් නිසා උපදනා වූ මනෝද්වාරාවර්ජනය, කාම ක්‍රියා ජවන් 9 ය, තදාරම්මණ 11 ය, ක්‍රියා අභිඥාවය, විරති, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 33 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්ම ලැබෙති. හේතු පාඨයේ ස්වරූප: කුසලපදයට සමානය. (පුරේජාත, විප්පයුත්ත, අත්‍ථි, අවිගතයෝ වනාහි නිශ්‍රයට සමානයහ.)

●

ආරම්මණ පුරේජාතයෙහි ස්වරූප නය

ආරම්මණ පුරේජාත, ආරම්මණ පුරේජාතත්‍ථි, ආරම්මණ පුරේජාත අවිගතයන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ කවරේද යත් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නිෂ්පන්න රූප අටළොස වෙත්. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්ම කවරයත්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ආරම්මණ පුරෙජාත ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි කිය යුතු වූ කාම සිත් 54 ය, අභිඥාද්වය, අපපමඤ්ඤා හැර චෛතසික 50 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

මෙහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් අතුරෙන්;

1. කුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්; පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි වත්‍ථාරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මහා කුසල් සිත් 8 කුශල අභිඥාවය, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 36 ද වෙති.
2. අකුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්; පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ආරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය මේ ධර්මයෝ වෙති.
3. අබ්‍යාකත ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ආරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි කිය යුතු වූ කාම විපාක සිත් 23 ය, කාම ක්‍රියා 11 ය, ක්‍රියා අභිඥාවය, විරති,

අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 33 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

ඒ තෙවැදෑරුම් ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ ආරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍ය ධර්මය නම්; වර්තමාන නිෂ්පන්න රූප 18 වෙති.

●

කුසල පද කුසල පදාවසාන

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති පුරෙජාත පච්චයා -වීථි- කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා -අනුවාද-

වීථියෙහි කත්‍ය නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ආරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මහාකුසල් සිත් 8 ය, කුශලාභිඥාවය, අප්පමඤ්ඤා, හැර චෛතසික 36 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ මහාකුසල් සිත් 8 ය, කුශලාභිඥාවය, අප්පමඤ්ඤා, හැර චෛතසික 36 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයාගේ ස්වරූප නම්: වර්තමාන නිෂ්පන්න රූප අටළොසය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආරම්මණ පුරේජාත ශක්තිය ලැබේ.

●

අකුසල පද අකුසල පදාවසාන

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති පුරෙජාත පච්චයා -වීථි- අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා -අනුවාද-
විධියෙහි කත්‍ය: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ආරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අකුසල සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්. හේතු පාඨයේ ස්වරූප: කුසල පදයට සමානය.

●

අබ්‍යාකත පද අබ්‍යාකත පදාවසාන

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති පුරෙජාත පච්චයා -වීථි- විපාකබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා -අනුවාද-

වීථියෙහි කත්‍ථ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ආරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි කාම විපාක සිත් 23 ය, කාම ක්‍රියා 11 ය, ක්‍රියාභිඥාවය, විරති, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 33 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධය නිසා උපදනා වූ කාමවිපාක සිත් 23 ය, කාමක්‍රියා 11 ය, ක්‍රියාභිඥාවය, විරති, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 33 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති. හේතු පාඨයේ ස්වරූප කුසලපදයට සමානය.

අත්‍ථි, අවිගතයෝ වනාහි පුරේජාතයට සමාන වෙත්.
ආරම්මණ ජාති නිමියාහ.

●

අනන්තර ප්‍රත්‍ය ජාති 7
අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි ස්වරූප නය ක්‍රම

අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්‍ථි, විගතයන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: රහතුන් වහන්සේගේ චුති චිත්තය හැර පූර්ව පූර්ව වූ සිත් 89 ය, චෛතසික 52 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්; අරහන්ත චුති චිත්තයද සහිත පසු පසු වූ සිත් 89 ය, චෛතසික 52 වෙති.

මෙහි ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් අතුරෙන්

1. කුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 යන මේ ධර්මයෝ වෙත්. ඒ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ අනන්තර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: වොත්ථපනය, මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ජවනයට සමාන ලෞකික කුසල් 17 ය, යන නාම ස්කන්ධයෝ වෙති.

2. අකුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ අකුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 27 යනමේ ධර්මයෝ වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ අනන්තර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ වොත්ථපනය, මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව ජවනයට සමාන වූ අකුසල් නාම ස්කන්ධ 12 වෙති.

3. අව්‍යාකෘත ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ අනන්තර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ අරහන්ත චුතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ සිත් 89 ය, චෛතසික 52 ය, යන නාම ස්කන්ධයෝ වෙති.

●

කුසල පද කුසල පදාවසාන

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අනන්තර පච්චයා -වීථි- කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා -අනුවාද-

වීථියෙහි කත්‍ය නම්; සහජාතයට අනුව කිය යුතුය. හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්ඃ වොත්ථපනය, මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ජවනයට සමාන ලෞකික කුසල් නාම ස්කන්ධ සතළොසගේ අනන්තර ශක්තිය ලැබේ.

●

අකුසල පද අකුසල පදාවසාන

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අනන්තර පච්චයා -වීථි- අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා -අනුවාද-

වීථියෙහි කත්‍ය නම්ඃ සහජාතයට අනුව කිය යුතුය. හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ වොත්ථපනය, මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ජවනයට සමාන අකුසල් නාම ස්කන්ධ දොළොසගේ අනන්තර ශක්තිය ලැබේ.

●

අව්‍යාකෘත පද අව්‍යාකෘත පදාවසාන

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති අනන්තර පච්චයා -වීථි- විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා, වත්ථුං පටිච්ච ඛන්ධා, -අනුවාද-

වීථියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයේ කතෘ නම්: ආරම්මණයට අනුරූපව කිය යුතුය. හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ අරහන්ත චුතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ සිත් 89 ය, චෛතසික 52 ය, යන නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ අනන්තර ශක්තිය ලැබේ.

(සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්‍ථි, විගතයෝ වනාහි අනන්තරය හා සමාන වෙති.)

●

ආසේවනයෙහි ස්වරූප නය

ආසේවනයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ අන්තිම ජවන, මාර්ග ජවන, ඵල ජවන, වර්ජිත ජවන, පූර්ව පූර්ව වූ ලෞකික ජවන 47 ය, චෛතසික 52 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ ප්‍රථම ජවන හා ඵල ජවන, වර්ජිත පසු පසු ජවන් (51) එක්පණසස, හා චෛතසික (52) දෙපණසද වෙති.

මෙහි ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් අතුරෙන්;

1. කුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ මහාකුසල ද්විතියාදි ජවනයෝය, මහද්ගත කුසල් 9 ය, මාර්ග 4 ය, චෛත්සික 38 ය යන මේ ධර්මයෝ වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ ආසේවනයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ලෞකික කුසල් 17 යන නාම ස්කන්ධයෝ වෙති.

2. අකුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්; අකුසල ද්විතියාදි ජවන හා චෛතසික 27 වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ ආසේවනයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ දොළොස් අකුසල නාම ස්කන්ධයෝ වෙති.

3. අව්‍යාකෘත ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: හසිතෝත්පාදය, මහා ක්‍රියා ද්විතියාදී ජවනයෝය. මහද්ගත ක්‍රියා 9 ය, විරති, හැර චෛතසික 35 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ ආසේවන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ක්‍රියා ජවන් 18 ය, යන නාම ස්කන්ධයෝ වෙති.

කුසල පද කුසල පදාවසාන

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආසෙවන පච්චයා -වීථි- කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච - පෙ - ද්වෙ ඛන්ධා -අනුවාද-

වීථියෙහි කත්‍ෘ නම්: මහාකුසල ද්විතියාදි ජවන්ය, මහද්ගත කුසල් 9 ය, මාර්ග කුසල් 4 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ මහාකුසල් ද්විතියාදි ජවන්ය, මහද්ගත කුසල් 9 ය, මාර්ග කුසල් 4 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ සවරූප: අන්තිම ජවන හැර පූර්ව පූර්ව වූ ජවනයට සමාන වූ ලෞකික කුසල් 17 යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආසේවන ශක්තිය ලැබේ.

●

අකුසල පද අකුසල පදාවසාන

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආසෙවන පච්චයා =වීථි= කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච - පෙ - දෙව ඛන්ධා -අනුවාද-

වීථියෙහි කත්‍ෘ නම්: අකුසල ද්විතියාදි ජවන්ය, චෛතසික 27ය, යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් ද්විතියාදි ජවනයෝය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ජවනයට සමාන වූ අකුසල් 12 ය, යන නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආසේවන ශක්තිය ලැබේ.

●

අබ්‍යාකත පද අබ්‍යාකත පදාවසාන

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති ආසෙවන පච්චයා =වීථි= කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා, -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ නම්ඃ හසිතෝත්පාදය, මහා ක්‍රියා ද්විතියාදි ජවන්ය. මහද්ගත ක්‍රියා 9 ය, විරති, හැර චෛතසික 35 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ හසිතෝත්පාදය, මහා ක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝය, මහද්ගත ක්‍රියා 9 ය, විරති, හැර චෛතසික 35 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ අන්තිම ජවන හැර පූර්ව පූර්ව වූ ජවනයට සමාන ක්‍රියා ජවන් 18 ය, යන නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ ආසේවන ශක්තිය ලැබේ.

●

අනන්තර වූ කර්මයෙහි ස්වරූප නය

කර්මයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ සතර මාර්ග සිත්හි වූ චේතනා ධර්මය ලැබේ. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ මාර්ගානන්තර ඵල සිත් 4, හා චෛතසික 36 යද වෙති.

●

අව්‍යාකෘත පද අවාකෘත පදාවසාන

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති කම්ම පච්චයා -වීථි විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච - පෙ - ද්වෙ ඛන්ධා, -අනුවාද-

වීථියෙහි කත්‍ථ නම්: මාර්ගානන්තර ඵල සිත් 4 ය, චෛතසික 36 ය, යන අවයව නාම ස්කන්‍ධයන් නිසා උපදනා වූ මාර්ගානන්තර ඵල සිත් 4 ය, චෛතසික 36 ය, යන අවයව නාම ස්කන්‍ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: මාර්ගානන්තර ඵල සිත් 4 ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ සතර මාර්ග සිත් හි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ කර්ම ශක්තිය ලැබේ.

අනන්තර ප්‍රත්‍ය ජාති නිමියාහ

●

වස්තු ජාති 6

පුරේජාත නිශ්‍රයෙහි ස්වරූප නය

වත්‍ථු පුරෙජාත නිස්සය, වත්‍ථු පුරෙජාත, වත්‍ථු පුරෙජාත විප්පයුත්ත, වත්‍ථු පුරෙජාත අත්‍ථි, වත්‍ථු පුරෙජාත අවිගත යන මෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් කවර යත්: ප්‍රවෘත්ති කාලයේ ෂට් වස්තුහු වෙත්; ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක 4 හැර ප්‍රථම භවාංගය ආදි කොට පසු පසු වූ සිත් 89 ය, හා චෛතසික 52 වෙති.

මෙහි ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් අතුරෙන්;

1. කුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: ව්‍යවස්ථාපනය හා මනෝ ද්වාරාවර්ජනය ආදි කොට ඇත්තා වූ පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ එකට උපදනා වූ හෘදය වස්තුව හා මරණාසන්න කාලයෙහි -පෙ- හෘදය වස්තුවද වේ.

2. අකුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: ව්‍යවස්ථාපනය හා මනෝ ද්වාරාවර්ජනය ආදි කොට ඇත්තා වූ පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ එකට උපදනා වූ හෘදය වස්තුව හා මරණාසන්න කාලයෙහි -පෙ- හෘදය වස්තුවද වේ.

3. අව්‍යාකෘත ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අරූප විපාක 4 හැර විපාක 32 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන මොවුහු වෙත්. ඒ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි ෂට් වස්තුහු වෙති.

●

කුසල පද කුසල පදාවසාන

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති නිස්සය පච්චයා -වීථි- කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා -අනුවාද-

(වස්තු පුරේජාත වේ නම්: **වත්ථුං පුරෙජාත පච්චයා** කියාද; වස්තු පුරේජාත විප්පයුත්තය වේ නම්: **වත්ථුං විප්පයුත්ත පච්චයා** කියාද; වැඩි කොට කියනු)

වීථියෙහි කර්තෘ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි කුසල් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: ව්‍යවස්ථාපනය මනෝ ද්වාරාවර්ජනය ආදි කොට ඇති පූර්ව පූර්ව වූ සිත් හා එකට උපදනා වූ හෘදය වස්තුවය, මරණාසන්න කාලයෙහි -පෙ- හෘදය වස්තුවය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

●

අකුසල පද අකුසල පදාවසාන

නිස්සය පච්චයා -වීථි- අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා -අනුවාද-

(වස්තු පුරේජාත වේ නම්: **වත්ථුං පුරෙජාත පච්චයා** කියාද; වස්තු පුරේජාත විප්පයුත්තය වේ නම්: **වත්ථුං විප්පයුත්ත පච්චයා** කියාද; වැඩි කොට කියනු)

වීථියෙහි කතෘ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අකුසල් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ කුසල පදයට සමානය.

●

අව්‍යාකෘත පද අව්‍යාකත පදාවසාන

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති නිස්සය පච්චයා -වීථි- විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා -අනුවාද- (පුරේජාත වේ නම්: **වත්ථුං පුරෙජාත පච්චයා** කියාද; විප්‍රයුක්තය වේ නම්: **ඛන්ධා වත්ථුං විප්පයුත්ත පච්චයා** කියාද; වැඩි කොට කියනු)

වීථියෙහි කතෘ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක සතර හැර විපාක සිත් 32 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් 32 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ ප්‍රවෘත්ති කාලයේ ෂට් වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

(වත්ථු පුරෙජාත, වත්ථු පුරෙජාත විප්පයුත්ත, වත්ථු පුරෙජාත අත්ථි, වත්ථු පුරෙජාත අවිගතයෝ නිශ්‍රයට සමාන වෙත්.)

●

වස්තු පුරේජාත ඉන්ද්‍රියෙහි ස්වරූප නය

වත්‍ථු පුරේජාත ඉන්ද්‍රියෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ පූර්ව වූ අතීත භවංගය හා සමඟ එකට උපදනා වූ මධ්‍යමායුෂ්ක චක්‍ෂූර් වස්තුව -පෙ- පූර්ව වූ අතීත භවංගය හා සමඟ එකට උපදනා වූ මධ්‍යමායුච්ක කායවස්තුව ද වෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ දෙපස් විඥාන 10 ය, සර්ව චිත්ත සාධාරණ චෛතසික 7 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

●

අව්‍යාකෘත පද අව්‍යාකෘත පදාවසාන

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති ඉන්ද්‍රිය පච්චයා -වීථි- පඤ්චවිඤ්ඤාණ සහගතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා -අනුවාද-

වීථියෙහි කතෘ නම්ඃ දෙපස් විඥාන 10 ය, සර්ව චිත්ත සාධාරණ චෛතසික 7 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ ද පස් විඥාන 10 ය, සර්ව චිත්ත සාධාරණ චෛතසික 7 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ පඤ්චවිඤ්ඤාණ ධාතුවට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ වස්තු පුරේජාත ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ.

වස්තුජාති නිමියාහ

●

නානාක්‍ෂණික කර්ම ප්‍රත්‍ය ජාති 6

නානාක්‍ෂණික කර්මයෙහි ස්වරූප නය

නානාක්‍ෂණික කර්මයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ අතීත වූ කුශල කර්ම 21 ය, අකුශල කර්ම 12 ද වෙත්. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ

විපාක 36 ය, චෛතසික 38 ය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප, අසඤ්ඤසත්ත කර්මජ රූප, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ රූප, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

අව්‍යාකෘත පද අව්‍යාකෘත පදාවසාන

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති කම්ම පච්චයා -වීථි- විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා, පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා කටත්තාද රූපං -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා කටත්තාච රූපං, ඛන්ධෙ පටිච්ච වත්ථුං, වත්ථුං පටිච්ච ඛන්ධා, එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහා භූතා -පෙ- ද්වෙ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච කටත්තා රූපං, උපාදා රූපං, අසඤ්ඤසත්තානං, එකං මහාභූතං පටිච්ච කටත්තා රූපං, උපාදා රූපං, -අනුවාද-

වීථියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයේ කර්තෘ නම්: විපාක සිත් 36 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් 36 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්: අතීත වූ කුසල කර්ම21 ය, අකුසල කර්ම 12 ය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ නානාක්‍ෂණික කර්ම ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයේ කර්තෘ නම්: සහජාතයට අනුව කිය යුතුය.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්: අතීත වූ ලෞකික කුසල් 17 ය, අකුශල් 17 ය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ නානාක්‍ෂණික කර්ම ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි කර්තෘ නම්: ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහා භූතයෝය, අසංඥ සත්ත්ව කර්මජ මහාභූතයෝය, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ මහාභූතයෝය, යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ උපාදා රූපයෝය, අසංඥ සත්ත්ව කර්මජ උපාදා රූපයෝය, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ උපාදා රූපයෝය, යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්: අතීත වූ කාම කුශල් 8 ය, අකුශල් 12 ය, රූප කුශල් 5 ය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ නානාක්‍ෂණික කර්ම ශක්තිය ලැබේ.

නානාක්‍ෂණික කර්ම ප්‍රත්‍ය ජාති නිමියාහ.

●

රූපාහාරයේ ස්වරූප නය

රූපාහාර, රූපාහාරත්ථි, රූපාහාර අවිගතන්ති, ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: චතුසමුට්ඨානික ඕජාරූපය වේ. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: රූප කලාපයන්හි වූ ඕජා රූපය හැර ඉතිරි රූප හා අන්‍ය චතු සමුට්ඨානික රූපයෝ ලැබෙති.

අව්‍යාකෘත පද අව්‍යාකත පදාවසාන

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති ආහාර පච්චයා -වීපී-

ආහාර සමුට්ඨානං ඒකං මහාභූතං පටිච්ච -පෙ- **ද්වෙ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච උපාදාරූපං** -අනුවාද-

වීපීයෙහි කතෘ නම්: ආහාරජ මහභූතයන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත ආහාරජ උපාදා රූප ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්: කලාප වශයෙන් උපදනා චතුසමුට්ඨානික රූප කලාපයන්හි ඇත්තා වූ ඕජාරූප ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ රූපාහාර ශක්තිය ලැබේ. (අත්ථි අවිගතියෝ වනාහි රූපාහාරයට සමානයි)

රූපාහාර ජාති නිමියාහ

●

රූප ජීවිතේන්ද්‍රියෙහි ස්වරූප නය

රූප ජීවිතෙන්ද්‍රිය, රූප ජීවිතෙන්ද්‍රියත්ථි, රූප ජීවිතෙන්ද්‍රිය අවිගතයන්ගේ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය වේ. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: රූප කලාපයන්හි ඇත්තා වූ රූප ජීවිතෙන්ද්‍රිය හැර ඉතිරි රූප 9 ය හෝ 8 හෝ වෙති.

අව්‍යාකෘත පද අව්‍යකෘත පදාවසාන

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති ඉන්ද්‍රිය පච්චයා -වීථී-

එකං මහාභූතං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා, මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච කටත්තා රූපං, උපාදා රූපං, අසඤ්ඤසත්තානං ඒකං මහාභූතං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච කටත්තාරූපං, උපාදාරූපං, -අනුවාද-

වීථියෙහි කත්‍ෘ නම්: ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහාභූත, අසංඥසත්ත්ව කර්මජ මහාභූත හා ප්‍රවෘත්ති කර්මජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත වූ, රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය හැර ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ උපාදා රූප, අසංඥ සත්ත්ව කර්මජ උපාදා රූප හා ප්‍රවෘත්ති කර්මජ උපාදා රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්: කලාපයන්හි ඇත්තා වූ රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ. (අත්ථි අවිගතයෝ වනාහි රූප ජීවිතෙන්ද්‍රියට සමාන වෙති.)

රූප ජීවිතෙන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ජාති නිමියාහ

●

ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රයෙහි ස්වරූප නය

ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: බලවත් වූ සිත් 89 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 හා ප්‍රත්‍යවන්නා වූ ඇතැම් ප්‍රඥප්තීද වෙත්.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ සිත් 89 ය, චෛතසික 52 යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

මෙහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් අතුරෙන්

1. කුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 යන මේ ධර්මයෝ වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ රහත් මග ඵල හැර සිත් 87 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 සහ ප්‍රත්‍ය බවට පැමිණෙන ඇතැම් ප්‍රඥප්තීහුද වෙති.

2. අකුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය යන මේ ධර්මයෝ වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ ලෞකික සිත් 81 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, ප්‍රත්‍ය බවට පැමිණෙන ඇතැම් ප්‍රඥප්තීහුය යන මේ ධර්මයෝ ලැබෙති.

3. අව්‍යාකෘත ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයෝ ලැබෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ සිත් 89 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, ප්‍රත්‍ය බවට එළඹෙන ඇතැම් ප්‍රඥප්තීහුය යන මොවුහු වෙති.

කුසල පද කුසල පදාවසාන

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති උපනිස්සය පච්චයා =වීථි= කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- දෙව ඛන්ධා, -අනුවාද-

වීථියෙහි කතෘ නම්ඃ සහජාතයට අනුව කිය යුතුය.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ රහත් මගඵල හැර බලවත් වූ සිත් 87 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, ප්‍රත්‍ය බවට පැමිණෙන ඇතැම් ප්‍රඥප්ති යන මේ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

අකුසල පද අකුසල පදාවසාන

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති උපනිස්සය පච්චයා =වීථි= **අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච** -පෙ- **ද්වෙ ඛන්ධා**, -අනුවාද-

වීථියෙහි කෘත්‍ය නම්: සහජාතයට අනුව කිය යුතුයි.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපඃ බලවත් වූ ලෞකික සිත් 81 ය, චෛතසික සිත් 52 ය, රූප 28 ය, ඇතැම් ප්‍රඥප්තීහුය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

අව්‍යාකෘත පද අව්‍යාකත පදාවසාන

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති උපනිස්සය පච්චයා -වීථි-

විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං ඒකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- **ද්වෙ ඛන්ධා, පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතං ඒකං ඛන්ධං පටිච්ච** -පෙ- **ද්වෙ ඛන්ධා, වත්ථුං පටිච්ච ඛන්ධා**, -අනුවාද-

වීථියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කෘත්‍ය නම්; ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයට අනුව කිය යුතුයි.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්: බලවත් සිත් 89 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, ප්‍රත්‍ය බවට පැමිණෙන ඇතැම් ප්‍රඥපතීහුය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කෘත්‍ය නම්: ආරම්මණයට අනුව කිය යුතුයි.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්: බලවත් වූ ලෞකික කුසල කර්ම, අකුසල කර්ම ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය නිමියේය.

පටිච්ච විභංගවාර සංක්‍ෂෙප ස්වරූප නිමියේය.

පඤ්හා විභංගවාර සංක්ෂේප ස්වරූප

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස ///

රූප ජීවිතෙන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ජාති 3

රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය, රූප ජීවිතේන්ද්‍රියත්ථි, රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය අවිගතයන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් කවර යත්, රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය නම් වේ. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් කවර යත්: රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය හැර කර්මජ කලාපයන්හි ඉතිරි කර්මජ රූප 9 ය හෝ 8 හෝ වෙති.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- රූපං ජීවිතින්ද්‍රියං කටත්තා රූපානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

වීථියෙහි **අබ්‍යාකතො ධම්මො** යන කර්තෘ පාඨයේ ස්වරූප නම් කවරයත්: රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ. **අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස** යන සම්ප්‍රදාන පාඨයේ ස්වරූප නම්: රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය හැර කර්මජ කලාපයන්හි ඉතිරි කර්මජ රූප 9 හෝ 8 යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන යන කරණ පාඨයේ ස්වරූප නම්: එක්වර එකට ලැබෙන්නා වූ ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 න

අතුරෙන් රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ. මේ වනාහි විභංග වාරයයි. **ඉන්ද්‍රියෙ එකං,**[6] මේ වනාහි සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි, **ඉන්ද්‍රිය පච්චයා අත්‍ථියා එකං,** මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යා වාරයයි, **ඉන්ද්‍රිය, අත්‍ථි, අවිගතනති, එකං** - මේ වනාහි ඝටනා සංඛ්‍යා වාරයයි.

රූප ජීවිතෙන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි විභංග වාර 1 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 ය, සභාග සංඛ්‍යා වාර 2 ය, ඝටනා සංඛ්‍යා වාර 1 ය, යන මෙතෙක් වාර ලැබෙති. (අත්‍ථි, අවිගතයෝ ඉන්ද්‍රියට සමානය.)

රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ජාතියෙහි විභංග වාර තුනක් ද, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර තුනක් ද, සභාග සංඛ්‍යා වාර සයක් ද, ඝටනා සංඛ්‍යා වාර තුනක් ද වෙති.

රූප ආහාර ප්‍රත්‍ය ජාති 3

රූපාහාර, රූපාහරත්‍ථි, රූපාහාර අවිගතයන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් කවර යත්ඃ චතුසමුට්ඨානික ඕජාවයි.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ නානා චතුසමුට්ඨානික රූප කලාපයන්හි ඕජා රූපය හැර ඉතිරි රූපයෝ ලැබෙත්.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආහාර පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- **කබළීකාරො ආහාරො ඉමස්ස කායස්ස ආහාර පච්චයෙන පච්චයො** -අනුවාද-

වීථියෙහි **අබ්‍යාකතො ධම්මො** යන කර්‍තෘ පාඨයේ ස්වරූපයො නම්ඃ චතුසමුට්ඨානික ඕජා ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ. **අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස** යන සම්ප්‍රදාන පාඨයේ ස්වරූපඃ ඕජා රූපය හැර ඉතිරි කලාපයෝය, කලාප වශයෙන් ලැබෙන නානා චතුසමුට්ඨානික රූප නම් වූ ප්‍රතෙයෝ ලැබෙති.

ආහාර පච්චයෙන යන කරණ පාඨයේ ස්වරූපඃ එක්වර එකට ලැබෙන ආහාර, අත්‍ථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති තුන අතුරෙන් රූපාහාර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ. මේ වනාහි

විභංග වාරයයි. **ආහාරෙ එකං;**[6] මේ වනාහි සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි; **ආහාර පච්චයා අත්‍ථියා එකං, ආහාර පච්චයා අවිගතෙ එකං;** මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යා වාරයයි; **ආහාර, අත්‍ථි, අවිගතන්ති එකං;** මේ වනාහි ඝටනා සංඛ්‍යා වාරයයි;

රූපාහාර ප්‍රත්‍යයෙහි විභංගවාර එකය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර එකය, සභාග සංඛ්‍යා වාර දෙකය, සහ ඝටනා සංඛ්‍යා වාර එකක්ද වෙත්. (අත්‍ථි, අවිගතයො ආහාරයට සමානය.)

රූපාහාර ප්‍රත්‍ය ජාතියෙහි විභංගවාර තුනකි. සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර තුනකි. සභාග සංඛ්‍යා වාර සයකි. ඝටනා වාර තුනකි.

නානාක්‍ෂණික කර්ම ප්‍රත්‍ය ජාති සය

නානාක්‍ෂණික කර්මයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ අතීත වූ කුශල කර්ම 21 ය, සහ අකුශල කර්ම 12 ද වෙති. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ විපාක 36 ය, චෛතසික 38 ය, ප්‍රතිසන්‍ධි කර්මජ රූපයෝය, අසංඥසත්ත්ව කර්මජ රූපයෝය, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ රූපයෝය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස කම්ම පච්චයෙ පච්චයො -වීථි- **නානාක්ඛණිකා කුසලා චෙතනා විපාකානං ඛන්‍ධානං කටත්තා ච රූපානං කම්ම පච්චයෙ පච්චයො** -අනුවාද-

වීථියෙහි **කුසලො ධම්මො** යන කර්තෘ පාඨයේ ස්වරූප නම්ඃ අතීත වූ කුසල කර්ම 21 යන ප්‍රත්‍ය ලැබෙති; **අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස** යන සම්ප්‍රදාන පදයාගේ ස්වරූප නම්ඃ කුසල විපාක සිත් 29 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාම ස්කන්‍ධයෝය; ප්‍රතිසන්‍ධි කර්මජ රූපයෝය; අසංඥසත්ත්ව කර්මජ රූපයෝය, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ රූපයෝය, යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබේ. **කම්ම පච්චයෙන** යන කරණ පදයාගේ ස්වරූප නම්ඃ එක්වර සුදුසු පරිදි එකට ලැබෙන **කම්ම, අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්‍ථි, විගත,** යන යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති අතුරෙන් නානාක්‍ෂණික කර්ම ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අකුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස කම්ම පච්චයෙ පච්චයො -වීථි- නානාක්ඛණිකා අකුසලා චෙතනා විපාකානං ඛන්ධානං කටත්තා ච රූපානං කම්ම පච්චයෙ පච්චයො -අනුවාද-

වීථියෙහි **අකුසලො ධම්මො** යන කර්‍තෘ පදයේ සවරූපයෝ නම්ඃ අතීත වූ අකුශල කර්ම 12 ය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්; **අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස** යන සම්ප්‍රදාන පදයේ ස්වරූප නම්ඃ අකුසල විපාක සිත් 7 ය, ඡන්ද, විරිය, ප්‍රීති හැර අන්‍ය සමාන චෛතසික 10 ය, යන නාම ස්කන්ධයෝය; ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයෝය; ප්‍රවෘත්ති කර්මජ රූපයෝය, යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කම්ම පච්චයෙන යන කරණ පදයාගේ ස්වරූප නම්ඃ සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන්නා වූ **කම්ම, උපනිස්සය,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති දෙක අතුරෙන් නානාක්ෂණික කර්ම ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ. මේ වනාහි විභංගවාරයයි; **කම්මෙ ද්වෙ;**[22] මේ වනාහි සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි, **කම්ම පච්චයා අනන්තරෙ එකං,**[18] **කම්ම පච්චයා සමනන්තරෙ එකං, කම්ම පච්චයා උපනිස්සයෙ ද්වෙ,**[22] **කම්ම පච්චයා නත්ථියා එකං**[18], **කම්ම පච්චයා විගතෙ එකං**[18], මේ වනාහි සටනා සංඛ්‍යා වාරයයි; නානාක්ෂණික කර්ම ප්‍රත්‍යයෙහි විභංග වාර 1 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 ය, සභාග සංඛ්‍යා වාර 5 ය, සටනා සංඛ්‍යා වාර 2 ද වෙති.

නානාක්ෂණික කර්ම ජාති **අනන්තර සමනන්තර නත්ථි,** විගත යන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ මාර්ග සිත් 4 හි ඇත්තා වූ චේතනාව වේ.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ මාර්ගානන්තර ඵල සිත් 4 ය චෛතසික 36 ය වෙති.

කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- මග්ගො ඵලස්ස අනන්තර පච්චයො -අනුවාද-

වීථියෙහි **කුසලො ධම්මො** යන කර්‍තෘ පදයේ ස්වරූප නම්ඃ මාර්ග සිත් 4 හි ඇත්තා වූ චේතනාව වේ; **අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස** යන සම්ප්‍රදාන පදයාගේ ස්වරූප නම්ඃ මාර්ගානන්තර ඵල සිත් 4 ය, චෛතසික 36 ය, යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝය; **අනන්තර පච්චයෙන** යන කරණ

පදයේ ස්වරූප නම්ː එක්වර ලැබෙන්නා වූ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, කම්ම, නත්‍ථි, විගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති සය අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ; මේ වනාහි විභංග වාරයයි; **අනන්තරෙ එකං,**[18] මේ වනාහි සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි; **අනන්තර පච්චයා සමනන්තරෙ එකං,**[18] **අනන්තර පච්චයා උපනිස්සයෙ එකං, අනන්තර පච්චයා කම්මෙ එකං,**[18] **අනන්තර පච්චයා නත්‍ථියා එකං, අනන්තර පච්චයා විගතෙ එකං,**[18] මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යා වාරයයි; **අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, කම්ම, නත්‍ථි, විගතන්ති එකං,**[18] මේ වනාහි සටනා සංඛ්‍යා වාරයයි; අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි විභංග වාර 1 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 ය, සභාග සංඛ්‍යා වාර 5 ය, සටනා සංඛ්‍යා වාර 1 යි. (සමනන්තර, නත්‍ථි, විගතයෝ, අනන්තරයට සමානයහ.)

නානාක්‍ෂණික කර්මජාති උපනිශ්‍රයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ː අතීත වූ කුශල කර්ම 21 ය, අකුශල කර්ම 12 ද වෙත්.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ː විපාක සිත් 36 සහ චෛතසික 38 ද වෙත්.

කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- කුසලං කම්මං විපාකස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

වීථියෙහි **කුසලො ධම්මො** යන කර්තෘ පදයේ ස්වරූප නම්ː අතීත වූ කුසල කර්ම 21 ය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්; **අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස** යන සම්ප්‍රදාන පදයේ ස්වරූප නම්ː කුසල විපාක සිත් 29 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

උපනිස්සය පච්චයෙන යන කරණ පදයේ ස්වරූප නම්ː එක්වර ලැබෙන්නා වූ උපනිස්සය, කම්ම, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති දෙක අතුරෙන් උපනිස්සය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ. මේ වනාහි විභංග වාරයයි; **උපනිස්සයෙ ද්වෙ;**[22] මේ වනාහි සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි, **උපනිස්සය පච්චයා අනන්තරෙ එකං,**[18] **උපනිස්සය පච්චයා සමනන්තරෙ එකං**[18], **උපනිස්සය පච්චයා කම්මෙ ද්වෙ,**[22] **උපනිස්සය පච්චයා නත්‍ථියා එකං**[18], **උපනිස්සය පච්චයා විගතෙ එකං**[18], මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යා

වාරයයි; **උපනිස්සයෙ කම්මන්ති දෙව,**[22] **උපනිස්සය, අනන්තර, සමනන්තර, කම්ම, නත්‍ථි, විගතන්ති, එකං**[18], මේ වනාහි සටනා සංඛ්‍යා වාරයයි; මෙසේ ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි විභංග වාර 7 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 ය, සභාග සංඛ්‍යා වාර 5 ය, සටනා සංඛ්‍යා වාර 2 ය.

නානාක්‍ෂණික කර්ම ජාතියෙහි විභංග වාර 6 කි, සභාග සංඛ්‍යා වාර 30 කි, සටනා සංඛ්‍යා වාර 8 ක් ද වෙත්.

පච්ඡාජාත ප්‍රත්‍ය ජාති 4

පච්ඡාජාත, පච්ඡාජාත විප්පයුත්ත, පච්ඡාජාත අත්‍ථි, පච්ඡාජාත අවිගතයන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ පඤ්චවෝකාර භූමියෙ උපදනා කල්හි අරූප විපාක 4 හැර ප්‍රථම භවංගය ආදි කොට ඇති පසු පසු වූ සිත් 89 ය, චෛතසික 52 ය, යන මේ ධර්මයෝය; ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ ප්‍රතිසන්ධියෙහි පටන් පූර්ව පූර්ව වූ සිත් හා සමඟ එකට ඉපදී රූපයාගේ ස්ථිතියට පැමිණියා වූ **එකජකාය, ද්විජකාය, තිජකාය, චතුජකායෝය.**[20]

කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස පච්ඡාජාත පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- **පච්ඡාජාතා කුසලා ඛන්ධා පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස පච්ඡාජාත පච්චයෙන** -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයේ ස්වරූප නම්ඃ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි පසු පසු වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්;

සම්ප්‍රදාන පාඨයේ ස්වරූප නම්ඃ වොත්‍ථපනය, මනෝද්වාරාවර්ජනය ආදී කොට පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ එකට ඉපද රූපයාගේ ස්ථිතියට පැමිණියා වූ තිජකාය, චතුජකාය ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයේ ස්වරූප නම්ඃ එක්වර ලැබෙන්නා වූ **පච්ඡාජාත, විප්පයුත්ත, අත්‍ථි, අවිගත**, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 4 අතුරෙන් පච්ඡාජාත ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අකුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස පච්ඡාජාත පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- පච්ඡාජාතා අකුසලා ඛන්ධා පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස පච්ඡාජාත පච්චයෙන -අනුවාද- වීථියෙහි කත්‍රෘ පාඨයේ ස්වරූප නම්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි පසු පසු වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පදයේ සහ කරණ පදයේ ස්වරූප කුසල පදයට සමානයි.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස පච්ඡාජාත පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- පච්ඡාජාතා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඛන්ධා පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස පච්ඡාජාත පච්චයෙන -අනුවාද-

විධියෙහි කත්‍රෘ පාඨයේ ස්වරූප නම්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක 4 හැර, ප්‍රථම භවාංග සිත ආදි කොට ඇති පසු පසු වූ විපාක සිත් 32 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පදයේ ස්වරූප නම්: ප්‍රතිසන්ධිය ආදි කොට පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ එකට ඉපිද රූපයාගේ ඨිතියට පැමිණියා වූ ඒකජකාය, ද්විජකාය, තිජකාය, චතුජකාය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පදයේ ස්වරූප කුසල පදයට සමානයි. මේ වනාහි විභංග වාරයයි, **පච්ඡාජාතෙ තීණි;** මේ සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි, **පච්ඡාජාත පච්චයා විප්පයුත්තෙ තීණි; පච්ඡාජාත පච්චයා අත්ථියා තීණි[21]; පච්ඡාජාත පච්චයා අවිගතෙ තීණි;** මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යාවාරයයි, **පච්ඡාජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගතන්ති තීණි,** මේ ඝටනා සංඛ්‍යා වාරයයි. මෙසේ පච්ඡාජාත ප්‍රත්‍යයෙහි විභංගවාර 1 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 ය, සභාග සංඛ්‍යා වාර 3 ය, ඝටනා සංඛ්‍යා වාර 1 ක්ද, වේ. (විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගතයෝ වනාහි පච්ඡාජාතයට සමානයි.)

පච්ඡාජාත ප්‍රත්‍ය ජාතියෙහි විභංග වාර 4 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 4 ය, සභාග සංඛ්‍යා වාර 12 ය, ඝටනා සංඛ්‍යා වාර 4 ක්ද වෙත්.

වස්තු ජාති 6

වත්‍ථුපුරේජාත නිස්සය, වත්‍ථුපුරේජාත, වත්‍ථුපුරේජාත විප්‍පයුත්‍තය, වත්‍ථුපුරේජාත අත්‍ථි, වත්‍ථුපුරේජාත අවිගතයන් ගේ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි ෂට්වස්තූහු වෙති. ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක 4 හැර සිත් 85 සහ චෛතසික 52 වෙති.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- **චක්ඛායතනං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, සොතායතනං සොතවිඤ්ඤාණස්ස, ඝානායතනං ඝානවිඤ්ඤාණස්ස, ජිව්හායතනං ජිව්හා විඤ්ඤාණස්ස, කායායතනං කායවිඤ්ඤාණස්ස, නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො වත්‍ථු විපාකාබ්‍යාකතානං කිරියාබ්‍යාකතානං ඛන්ධානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො** -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයේ ස්වරූප නම්ඃ ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි ෂට් වස්තු නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයේ ස්වරූප නම්ඃ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක 4 හැර පසු පසුව උපදනා වූ විපාක සිත් 32 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයේ ස්වරූප නම්ඃ සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ **නිස්සය, පුරෙජාත, ඉන්ද්‍රිය, විප්‍පයුත්‍ත, අත්‍ථි, අවිගත,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් වස්තු පුරෙජාත නිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අබ්‍යාකතො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- **වත්‍ථු කුසලානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො** -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයේ ස්වරූපඃ වොට්ඨපනය, මනෝද්වාරාවර්ජනය, ආදිකොට ඇති පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ එකට

උපන් හෘදය වස්තුවය, මරණාසන්න කාලයෙහි චුති චිත්තයේ පටන් ආපසු ගණින් ගැනීමේ දී සතළොස්වන සිත හා සමඟ එකවර උපදනා වූ හෘදය වස්තුය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි පසු පසුව උපදනා වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එකවර ලැබෙන්නා වූ **නිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 5 අතුරෙන් වස්තු පුරෙජාත නිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො =වීථි= **වත්ථු අකුසලානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො** -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්ඃ වොට්ඨපනය, මනොද්වාරාවර්ජනය, ආදිකොට පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ එකවර උපදනා හෘදය වස්තුවය, මරණාසන්න කාලයෙහි -පෙ- හෘදය වස්තුය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි පසු පසුව උපදනා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එකවර ලැබෙන්නා වූ **නිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 5 අතුරෙන් වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ. මේ වනාහි විභංග වාරයයි; **නිස්සයෙ තීණි;**[14] මේ සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි.

වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රයෙහි විභංග වාර 1 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 ය, සභාග සංඛ්‍යා වාර 5 ය, සටනා සංඛ්‍යා වාර 2 ක් ද වෙත්. (ප්‍රාරේජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගතයෝ වනාහි නිශ්‍රයයට සමාන වෙති.)

වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ පූර්ව වූ අතීත භවංගය සමඟ එකවර උපදනා වූ මධ්‍යමායුෂ්ක චක්ෂූර් වස්තුවය -පෙ-

පූර්ව වූ අතීත භවංගය සමඟ එකවර උපදනා වූ මධ්‍යාමායුෂ්ක කාය වස්තුවය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝය,

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ දෙපස් විඥාන සිත් 10 ය, සර්ව චිත්ත සාධාරණ චෛතසික 7 ද, යන මේ ධර්මයෝය,

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- චක්ඛුන්ද්‍රියං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො, සොතින්ද්‍රියං සොතවිඤ්ඤාණස්ස; ඝානින්ද්‍රියං ඝානවිඤ්ඤාණස්ස; ජිව්හින්ද්‍රියං ජිව්හා විඤ්ඤාණස්ස; කායින්ද්‍රියං කායවිඤ්ඤාණස්ස, ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්ඃ පූර්ව වූ අතීත භවංගය සමග එකවර උපදනා වූ මධ්‍යමායුෂ්ක චක්‍ෂූර්වස්තුවය -පෙ- පූර්ව වූ අතීත භවංගය සමග එකවර උපදනා වූ මධ්‍යමායුෂ්ක කායවස්තුවය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙති.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ දෙපස් විඥාන සිත් 10 ය, සර්වචිත්ත සාධාරණ චෛතසික 7 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එකවර ලැබෙන්නා වූ **නිස්සය, පුරෙජාත, ඉන්ද්‍රිය, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් වස්තු පුරෙජාතින්ද්‍රිය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ. මේ වනාහි විභංග වාරය නම් වේ; **ඉන්ද්‍රියෙ එකං**[6]; මේ සුද්ධ සංඛ්‍යාවාරය නමි.

ඉන්ද්‍රිය පච්චයා නිස්සයෙ එකං,[6] **ඉන්ද්‍රිය පච්චයා පුරෙජාතෙ එකං,**[6] **ඉන්ද්‍රිය පච්චයා විප්පයුත්තෙ එකං,**[6] **ඉන්ද්‍රිය පච්චයා අත්ථියා එකං,**[6] **ඉන්ද්‍රිය පච්චයා අවිගතෙ එකං,**[6] මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යාවාර නමි;

ඉන්ද්‍රිය, නිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගතන්ති එකං,[6] මේ වනාහි ඝටනා සංඛ්‍යා වාරයයි;

මෙසේ වස්තු පුරෙජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි විභංග වාර 1 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යාවාර 1 ය, සභාග සංඛ්‍යාවාර 5 ය, ඝටනා සංඛ්‍යාවාර 1 යයි වස්තු ජාතියෙහි විභංග වාර 6 ද, සුද්ධ සංඛ්‍යාවාර 6 ද, ඝටනා සංඛ්‍යාවාර 11 ද වෙත්.

අනන්තර ජාති 7

අනන්තර, සමනන්තර, අනන්තර රූපනිස්සය, නත්‍ථි, විගතයන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ අරහන්ත චුතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ සිත් 89 ය, චෛතසික 52 ය, යන මේ ධර්මයෝය.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ අරහන්ත චුතියද සමඟ පසු පසු වූ සිත් 89 ය, චෛතසික 52 ය, යන මේ ධර්මයෝය.

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- පුරිමා පුරිමා කුසලා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛන්ධානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො, අනුලොමං ගොත්‍රභුස්ස, අනුලොමං වොදානස්ස, ගොත්‍රභූ මග්ගස්ස, වොදානං[23] මග්ගස්ස, අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

වීථියෙහි කත්‍රෘ පාඨයෙන්ඃ අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ලෞකික කුසල් 17ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ ප්‍රථම ජවනය හැර පසු පසු වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එක්වර ලැබෙන්නා වූ **අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, ආසෙවන, නත්‍ථි, විගත** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- කුසලං වුට්ඨානස්ස,[24] මග්ගො ඵලස්ස, අනුලොමං සෙක්ඛාය ඵලසමාපත්තියා, නිරොධා වුට්ඨහන්තස්ස, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කුසලං ඵලසමාපත්තියා අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

වීථියෙහි කත්‍රෘ පාඨයෙන්ඃ ලෞකික කුසල අන්තිම ජවනය, මාර්ග සිත් 4 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ සන්තීරණ සිත් 3 ය, මහාවිපාක සිත් 8 ය, මහද්ගත විපාක සිත් 9 ය, ඵලසිත් 4 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ **අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, කම්ම, නත්‍ථි, විගත** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- **පුරිමා පුරිමා අකුසලා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ඛන්ධානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො,** -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්ඃ අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ අකුසල ජවන 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ ප්‍රථම ජවනය හර පසු පසු වූ අකුශල ජවන 12 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එකවර ලැබෙන්නා වූ **අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, ආසෙවන, නත්‍ථි, විගත** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශකති 6 අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අකුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- **අකුසලං වුට්ඨානස්ස,අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො** -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්ඃ අකුශල අන්තිම ජවන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ සන්තීරණ සිත් 3 ය, මහා විපාක සිත් 8 ය, මහද්ගත විපාක සිත් 9 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එකවර ලැබෙන්නා වූ **අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්‍ථි, විගත** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 5 අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- පුරිමා පුරිමා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං විපාකාබ්‍යාකතානං කිරියාබ්‍යාකතානං ඛන්ධානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො, භවංගං ආවජ්ජනාය, කිරියං වුට්ඨානස්ස නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කිරියං ඵලසමාපත්තියා අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: අරහන්ත චුතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අරහන්ත චුතිය ද සමග පසු පසු වූ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ **අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය,** ආසෙවන, **නත්‍ථි, විගත** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අබ්‍යාකතො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- ආවජ්ජනා කුසලානං ඛන්ධානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: වොත්ථපනය, මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙති.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: මහා කුසල ප්‍රථම ජවන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ **අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්‍ථි, විගත,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 5 අතුරෙන් අනන්තර ශක්තිය නම් ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- ආවජ්ජනා අකුසලානං ඛන්ධානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්‍තෘ පාඨයෙන්: වොත්ථපනය, මනෝද්වාරාවර්ජනය, යන නාමස්කන්‍ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල ප්‍රථම ජවන නාමස්කන්‍ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ **අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්‍ථි, විගත**, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 5 අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

මේ වනාහි විභංග වාරයයි, **අනන්තරෙ සත්ත**,[17] මේ සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි, **අනන්තර පච්චයා සමනන්තරෙ සත්ත**,[17] **අනන්තර පච්චයා ආසෙවනෙ තීණි**,[5] **අනන්තර පච්චයා කම්මෙ එකං**,[18] **අනන්තර පච්චයා නත්‍ථියා සත්ත**,[17] **අනන්තර පච්චයා විගතෙ සත්ත**,[17] මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යා වාරයයි.

අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්‍ථි, විගතන්ති, සත්ත,[17] **අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, අසෙවන, නත්‍ථි, විගතන්ති තීණි**,[5] **අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, කම්ම, නත්‍ථි, විගතන්ති, එකං**,[18] මේ ඝටනා සංඛ්‍යා වාරය නම්. මෙසේ අනන්තරයෙහි විභංග වාර 1 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 ය, සභාග සංඛ්‍යා වාර 6 ය, ඝටනා සංඛ්‍යා වාර 3 ක් ද වෙත්.

ආසේවනයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: අන්තිම ජවන, මාර්ග ජවන, ඵල ජවනයන්, හැර පූර්ව පූර්ව වූ ලෞකික ජවන 47 ය, චෛතසික 52 ය, යන මේ ධර්මයෝය. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: ප්‍රථම ජවන, ඵල ජවනයන් හැර පසු පසු වූ ජවන 51 ය, චෛතසික 52 ය, යන මේ ධර්මයෝය.

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- **පුරිමා පුරිමා කුසලා ඛන්‍ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛන්‍ධානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො, අනුලොමං ගොත්‍රභුස්ස, අනුලොමං වොදානස්ස, ගොත්‍රභූ මග්ගස්ස, වොදානං මග්ගස්ස, ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො** -අනුවාද-

(ස්වරූප වනාහි අනන්තරයට සමානය.)

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- පුරිමා පුරිමා අකුසලා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ඛන්ධානං ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො, -අනුවාද-

(ස්වරූප වනාහි අනන්තරයට සමානය.)

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- පුරිමා පුරිමා කිරියාබ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කිරියාබ්‍යාකතානං ධම්මානං ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ක්‍රියා ජවන සිත් 18 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ප්‍රථම ජවනය හැර පසු පසු වූ ක්‍රියා ජවන් 18 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ **අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, ආසෙවන, නත්‍ථි, විගත** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් ආසෙවන ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

මේ වනාහි විභංග වාරයයි. **ආසෙවනෙ තීණි,**[5] මේ වනාහි සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි.

ආසෙවන පච්චයා අනන්තරෙ තීණි,[5] **ආසෙවන පච්චයා සමනන්තරෙ තීණි,**[5] **ආසෙවන පච්චයා උපනිස්සයෙ තීණි,**[5] **ආසෙවන පච්චයා නත්‍ථියා තීණි,**[5] **ආසෙවන පච්චයා විගතෙ තීණි,**[5] මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යා වාරයයි.

ආසෙවන, අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්‍ථි, විගතන්ති, තීණි,[5] මේ වනාහි සටනා සංඛ්‍යා වාරයයි.

ආසේවන ප්‍රත්‍යයෙහි විභංග වාර 1 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 ය, සභාග සංඛ්‍යා වාර 5 ය, සටනා සංඛ්‍යා වාර 1 ක් ද වෙත්.

අනන්තර ජාති කර්මයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: සතර මාර්ග සිත්හි ඇත්තා වූ චේතනාවය,

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ මාර්ගානන්තර ඵල සිත් හතර හා චෛතසික 36 ද වෙති.

කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස කම්ම පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- මග්ගො ඵලස්ස කම්ම පච්චයෙන පච්චයො, -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්ඃ මාර්ග සිත් 4 හි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ මාර්ගානන්තර ඵල සිත් 4 හා චෛතසික 36 යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එක්වර ලැබෙන්නා වූ **කම්ම, අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්‍ථි, විගත,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් අනන්තර කර්ම ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ. මේ වනාහි විභංග වාරයයි. **කම්මෙ එකං**[18] මේ සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර නම්. **කම්ම පච්චයා අනන්තරෙ එකං**[18], **කම්ම පච්චයා සමනන්තරෙ එකං,**[18] **කම්ම පච්චයා උපනිස්සයෙ එකං,**[18] **කම්ම පච්චයා නත්‍ථියා එකං,**[18] **කම්ම පච්චයා විගතෙ එකං,**[18] මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යා වාරයයි.

කම්ම, අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්‍ථි, විගතන්ති, එකං,[18] මේ වනාහි සටනා සංඛ්‍යා වාරයයි.

අනන්තර ජාති කර්මයෙහි විභංග වාර 1 කි, සුද්ධ සාඛ්‍යා වාර 1 කි, සභාග සංඛ්‍යා වාර 5 කි, සටනා සංඛ්‍යා වාර 1 කි.

මෙසේ අනන්තර ජාතියෙහි විභංග වාර 7 කි, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 7 කි, සභාග සංඛ්‍යා වාර 40 කි, සටනා සංඛ්‍යා වාර 17 ක් ද වෙති.

ආරම්මණ ජාති 8

ආරම්මණයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ ආරම්මණ සය වෙති, හෙවත්, අතීත, අනාගත, වර්තමාන වූ සිත් 89 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, කාල විමුක්ත නිර්වාණය හා ප්‍රඥප්ති යන මේ ධර්මයෝය.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්; සිත් 89 හා චෛතසික 52 වෙති.

ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයෙහි කුසල පද ස්වරූප නය පිළිබඳ අභිප්‍රාය

එක්විසි කුසල නාමස්කන්ධ ධම්මාරම්මණය සාමාන්‍ය වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ 12 ය, 6 ය, 20 ය, 5 ය, 6 ය, යන නාමස්කන්ධයන්ට හෙවත්-

(1) මහා කුසල සිත් 8 ය, කුසල අභිඥාවය, විඤ්ඤාණඤ්චායතන කුසලය, නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කුසලය, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 36 ය.

(2) අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය.

(3) මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, කාම ක්‍රියා ජවන් 9 ය, තදාරම්මණ 11 ය, ක්‍රියාභිඥාවය, විඤ්ඤාණඤ්චායතන විපාකය, එම ක්‍රියාවය, නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන විපාකය, එම ක්‍රියාවය, විරති අප්පමඤ්ඤාවන් හැර චෛතසික 33 ය, යන නාමස්කන්ධයන්ට ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

කුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- දානං දත්වා - සීලං සමාදියිත්වා - උපොසථ කම්මං කත්වා තං පච්චවෙක්ඛති, පුබ්බෙ සුචිණ්ණානි පච්චවෙක්ඛති, ඣානා වුට්ඨහිත්වා ඣානං පච්චවෙක්ඛති, සෙක්ඛා ගොත්‍රභුං පච්චවෙක්ඛන්ති, සෙක්ඛා වා පුථුජ්ජනා වා කුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති, චෙතොපරියඤාණෙන කුසලචිත්ත සමංගිස්ස චිත්තං ජානන්ති, ආකාසානඤ්චායතන කුසලං විඤ්ඤාණඤ්චායතන කුසලස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, ආකිඤ්චඤ්ඤායතන කුසලං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කුසලස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ඛන්ධා ඉද්ධිවිධ ඤාණස්ස, චෙතොපරිය ඤාණස්ස, පුබ්බෙනිවානුස්සති, ඤාණස්ස, යථාකම්මූපග ඤාණස්ස, අනාගතංස ඤාණස්ස, ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

වීථියෙහි කථිත පාඨයෙන්: රහත් මග හැර කුසල් සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ධම්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ

ලැබෙත්, (අග්ගමග්ග ඵලුප්පත්තිතෙපඤ්ඤව[26]) හි ඇත්තා වූ චෙතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්; මහා කුසල් සිත් 8 ය, **කුශලාභිඥාවය, විඤ්ඤාණඤ්චායතන කුශලය, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කුශලය, අප්පමඤ්ඤා** හැර චෛතසික 35 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

කරණ පාඨයෙන්; සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් ආරම්මණ ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

කුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- දානං දත්වා - සීලං සමාදියිත්වා - උපොසථ කම්මං කත්වා තං අස්සාදෙති, අභිනන්දති, තං අරබ්භ රගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, පුබ්බෙ සුචිණ්ණානි අස්සාදෙති, අභිනන්දති තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, ඣානා වුට්ඨහිත්වා ඣානං අස්සාදෙති, අභිනන්දති තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති, ඣානෙ පරිහීනෙ විප්පටිසාරිස්ස දොමනසං උප්පජ්ජති, -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: ලෞකික කුසල් 17 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්. ධම්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්. (**වීසානුත්තර මුත්තමහි**)

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් ආරම්මණ ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- අරහං මග්ගා වුට්ඨහිත්වා මග්ගං පච්චවෙක්ඛති,

පුබ්බෙ සුචිණ්ණානි පච්චවෙක්ඛති, කුසලං අනිච්චතො, දුක්ඛතො, අනත්තතො, විපස්සති, චෙතොපරිය ඤාණෙන කුසලචිත්ත සමංගිස්ස චිත්තං ජානාති, සෙක්ඛා වා පුථුජ්ජනා වා කුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති, කුසලෙ නිරුද්ධෙ විපාකො තදාරම්මණතා උප්පජ්ජති, කුසලං අස්සාදෙති, අභිනන්දති තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, අකුසලෙ නිරුද්ධෙ විපාකො තදාරම්මණතා උප්පජ්ජති, ආකාසානඤ්චායතන කුසලං විඤ්ඤාණඤ්චායතන විපාකස්ස ච කිරියස්ස ච ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, ආකිඤ්චඤ්ඤායතන කුසලං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන විපාකස්ස ච කිරියස්ස ච ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ඛන්ධා චෙතොපරිය ඤාණස්ස, පුබ්බෙ නිවාසානුස්සති ඤාණස්ස, යථාකම්මූපග ඤාණස්ස, අනාගතංස ඤාණස්ස ආවජ්ජනාය ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

වීර්යෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ධම්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්. (සබ්බත්ථ ඡචෙවති[27])

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්; මනෝද්වාරාවජ්ජනය කාම ක්‍රියා ජවන් 9 ය, තදාරම්මණ 11 ය, ක්‍රායාභිඥාවය, විඤ්ඤාණඤ්චායතන විපාක හා ක්‍රියාය, නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන විපාක හා ක්‍රියාය, විරති අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 33 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

කරණ පාඨයෙන්; සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, උපනිශ්‍රය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් ආරම්මණ ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

●

අකුසල පදයෙහි ස්වරූප නය අභිප්‍රාය

ද්වාදශාකුසල නාමස්කන්ධ ධම්මාරම්මණය සාමාන්‍ය වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ 12 ය[28], 20 ය[29], 5 ය[30], 6 ය[31], යන නාමස්කන්ධයන්ට හෙවත්-

(1) අකුසල සිත් 12 චෛතසික 27 ය.

(2) මහා කුසල් සිත් 8 ය, කුශලාභිඥාවය, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 36 ය.

(3) මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, කාම ක්‍රියා 9 ය, තදාරම්මණ 11 ය, ක්‍රියාභිඥාවය, විරති අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 33 ය, යන නාමස්කන්ධයන්ට ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- රාගං අස්සාදෙති, අභිනන්දති, තං අරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, දිට්ඨිං අස්සාදෙති, අභිනන්දති තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡං ආරබ්භ විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උපපජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං ආරබ්භ උද්ධච්චං උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං ආරබ්භ දොමනස්සං උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති, -අනුවාද-

වීථියෙහි කත්‍ය පාඨයෙන්; අකුශල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධ ධර්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, උපනිශ්‍රය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශකති 3 අතුරෙන් ආරම්මණ ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අකුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- සෙක්ඛා කිලෙසෙ පච්චවෙක්ඛන්ති, වික්ඛම්භිතෙ කිලෙසා පච්චවෙක්ඛන්ති, පුබ්බෙ සමුදාචිණ්ණෙ කිලෙසෙ ජානන්ති, සෙක්ඛා වා පුථුජ්ජනා වා අකුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො, අනත්තතො විපස්සන්ති, චෙතොපරිය ඤාණෙන අකුසලචිත්ත සමංගිස්ස චිත්තං

ජානන්ති, අකුසලා ඛන්ධා චෙතොපරිය ඤාණස්ස, පුබ්බෙ නිවානුස්සති ඤාණස්ස, අනාගතංස ඤාණස්ස, ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්ඃ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධ ධම්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්; මහා කුසල් සිත් 8 ය, කුසලාභිඥාවය, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 36 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

කරණ පාඨයෙන්; ආරම්මණ ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- අරහා පහීනෙ කිලෙසෙ පච්චවෙක්ඛති, පුබ්බෙ සමුදාචිණ්ණෙ කිලෙසෙ ජානාති, අකුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති, චෙතොපරිය ඤාණෙන අකුසල චිත්ත සමංගි ස්ස චිත්තං ජානාති, සෙක්ඛා වා පුථුජ්ජනා වා අකුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති, කුසලෙ නිරුද්ධෙ විපාකො තදාරම්මණතා උප්පජ්ජති, අකුසලං අස්සාදෙති, තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උපපජ්ජති, දොමනස්සං උපපජ්ජති, අකුසලෙ නිරුද්ධෙ විපාකො තදාරම්මණතා උපප්ජ්ජති, අකුසකලා ඛන්ධා චෙතොපරියඤාණස්ස, පුබ්බෙ නිවානුස්සති ඤාණස්ස, යථාකම්මූපගඤාණස්ස, අනාගතංස ඤාණස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන් අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධ ධම්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්යෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, කාම ක්‍රියා ජවන් 9 ය, තදාරම්මණ 11 ය, ක්‍රියාභිඥාවය, විරති අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 33 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ ආරම්මණ ශක්තිය ලැබේ.

●

අව්‍යාකෘත පදයෙහි ස්වරූප නය අභිප්‍රාය

විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, රූප 28 ය, නිර්වාණය යන මේ අව්‍යාකෘත අරමුණු 6 ය, **පඤ්චවීස**[32], **විඤ්ඤාණඤ්චායතන** ක්‍රියාය, **නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන** ක්‍රියා වය, **අට්ඨ**[33], **වීස**[29], **පඤ්ච**[30], **ඡ**[31], යන නාමස්කන්ධයන්ට උපකාර වේ - හෙවත්

(1) අකුසල සිත් 12 චෛතසික 27 ය.

(2) මහා කුසල් සිත් 8 ය, කුශලාභිඥාවය, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 36 ය.

(3) අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධයන්ට **ආරම්මණ, අධිපති, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත අත්ථි, අවිගත,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති ජාති (8) අටෙන් සුදුසු පරිදි උපකාර වේ.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- අරහා ඵලං පච්චවෙක්ඛති, නිබ්බාණං පච්චවෙක්ඛති, නිබ්බාණං ඵලස්ස, ආවජ්ජනාය ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, අරහා චක්ඛුං අනිච්චතො විපස්සති, සොතං ඝානං ජිව්හං කායං රූපෙ සද්දෙ ගන්ධෙ රසෙ ඵොට්ඨබ්බෙ, වත්ථුං විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛන්ධෙ අනිච්චතො දුක්ඛතො, අනත්තතො විපස්සති, දිබ්බෙන චක්ඛුනා රූපං පස්සති, දිබ්බාය සොත ධාතුයා සද්දං සුණාති, චෙතොපරිය ඤාණෙන විපාකාබ්‍යාකත කිරියාබ්‍යාකත චිත්ත සමඞ්ගිස්ස චිත්තං ජානාති, ආකාසානඤ්චායතන කිරියං විඤ්ඤාණඤ්චායතන කිරියං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කිරියස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො,

රූපායතනං චක්ඛු විඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, සද්දායතනං සොත විඤ්ඤාණස්ස, ගන්ධායතනං ඝාන විඤ්ඤාණස්ස, රසායතනං ජිව්හා විඤ්ඤාණස්ස, ඵොට්ඨබ්බායතනං කාය විඤ්ඤාණස්ස, ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, අබ්‍යාකතා ඛන්ධා ඉද්ධිවිධ ඤාණස්ස,

චෙතොපරිය ඤාණස්ස, පුබ්බෙ නිවානුස්සති ඤාණස්ස, අනාගතංස ඤාණස්ස, ආවජ්ජනාය ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, රූප 28 ය, නිර්වාණය, යන අරමුණු 6 ය, නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කාම විපාක 23 ය, කාම ක්‍රියා 11 ය, ක්‍රියාභිඥාවය, විඤ්ඤාණචායතන ක්‍රියාය, නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන ක්‍රියාය, ඵල සිත් 4 ය, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 36 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ ජාති 8 අතුරෙන් ආරම්මණ ශක්ති විශේෂය ලැබේ. **අබ්‍යාකතො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- නිබ්බාණං ගොත්‍රභුස්ස, වොදානස්ස, මග්ගස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, සෙක්ඛා වා පුථුජ්ජනා වා චක්ඛුං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සනති, සොතං, ඝානං, ජිව්හං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ, වත්ථුං, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛන්ධෙ, අනිච්චතො, දුක්ඛතො, අනත්තතො, විපස්සනති, දිබ්බෙන චක්ඛුනා රූපං පස්සනති, දිබ්බාය සොත ධාතුයා සද්දං සුණනති, චෙතොපරිය ඤාණෙන විපාකාබ්‍යාකත කිරියාබ්‍යාකත චිත්ත සමංගිස්ස චිත්තං ජානනති, අබ්‍යාකතා ඛන්ධා ඉද්ධිවිධ ඤාණස්ස, චෙතොපරිය ඤාණස්ස, පුබ්බෙනිවාසානුස්සති ඤාණස්ස, අනාගතංස ඤාණස්ස, ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො** -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: රහත් ඵලය හැර විපාක සිත් 35 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, රූප 28 ය, නිර්වාණය, යන අරමුණු 6 ය, නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: මහා කුශල් සිත් 8 ය, කුශලාභිඥාවය, මාර්ග 4 ය, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 36 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ ජාති 8 අතුරෙන් ආරම්මණ ශක්ති විශේෂය ලැබේ. අබ්‍යාකතො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- චක්ඛුං අස්සාදෙති, අභිනන්දති, තං අරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උපපජ්ජති, සොතං, ඝානං, ජිව්හං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ, වත්‍ථුං, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛන්ධෙ අස්සාදෙති අභිනන්දති, තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡං ආරබ්භ විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: ලෞකික විපාක සිත් 32 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, රූප 28 ය, යන අරමුණු 6 නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ ජාති 8 අතුරෙන් ආරම්මණ නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

මේ වනාහි විභංග වාරයයි. ආරම්මණේ නව[34] මේ වනාහි සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි;

ආරම්මණ පච්චයා අධිපතියා සත්ත,[13] ආරම්මණ පච්චයා නිස්සයෙ තීණි,[14] ආරම්මණ පච්චයා උපනිස්සයෙ සත්ත[13] ආරම්මණ පච්චයා පුරෙජාතෙ තීණි,[14] ආරම්මණ පච්චයා විප්පයුත්තෙ තීණි,[14] ආරම්මණ පච්චයා අත්‍ථියා තීණි,[14] ආරම්මණ පච්චයා අවිගතෙ තීණි,[14] මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යාවාරයයි.

ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සයන්ති, සත්ත,[13] ආරම්මණ, පුරෙජාත, අත්‍ථි, අවිගතන්ති, තීණි,[14] ආරම්මණ, නිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්‍ථි, අවිගතන්ති, තීණි,[14] ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය, පුරෙජාත, අත්‍ථි,

අවිගතන්ති, එකං,[15] ආරම්මණ, අධිපති, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගතනති, එකං,[15] මේ වනාහි සටනා සංඛ්‍යාවාරයයි.

ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයෙහි විභංග වාර 1 කි, සුද්ධ සංඛ්‍යාවාර 1 කි, සභාග සංඛ්‍යාවාර 7 කි, සටනා සංඛ්‍යාවාර 5 කි.

ආරම්මණනාධිපති, ආරම්මණූපනිශ්‍රයන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන්නා වූ අතීත, අනාගත, වර්තමාන ඉෂ්ට නිෂ්පන්න රූප 18 ය, දෝස මූල දෙක, මෝහ මූල දෙක, දුක්ඛ සහගත කාය විඤ්ඤාණයන් හැර සිත් 84 ය, දොස, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡාවන් හැර චෛතසික 47 ය, කාල විමුක්ත නිර්වාණය, යන මේ ධර්මයෙන් ලැබෙත්.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: ගරුකොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභමූල සිත් 8 ය, මහා කුසල් සිත් 8 ය, මහා ඥාන සම්පයුක්ත සිත් 4, ලෝකෝත්තර සිත් 8 ය, දෝස, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා, අප්පමඤ්ඤ හැර චෛතසික 45 ය, කාල විමුක්ත නිර්වාණය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

අධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි කුසල පද ස්වරූප නය

එක්විසි කුසල නාමස්කන්ධ ධර්මාරම්මණය; ගරු වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුසල සිත් 8 ය, ලෝභ මූල සිත් 8 ය, මහා ක්‍රියා ඤාණ සම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4 ය, යන නාමස්කන්ධයන්ට ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති ජාති තුනෙන් එකවර උපකාර වේ.

කුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො -වීථි-දානං දත්වා - සීලං සමාදියිත්වා උපොසථ කම්මං කත්වා තං ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛති, පුබ්බෙ සුචිණ්ණානි ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛති, ඣානා වුට්ඨහිත්වා ඣානං ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛති, සෙක්ඛා ගොත්‍රභුං ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛන්ති, වොදානං ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛන්ති, සෙක්ඛා මග්ගා වුට්ඨහිත්වා මග්ගං ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛන්ති, -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්ඃ මහා කුසල ඥානවිප්‍රයුක්ත සිත් 4 ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ ලෞකික කුසල් 17 ය, මහා කුසල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4 ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ රහත් මග හැර කුසල් සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ධම්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුසල් සිත් 8 ය, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 36 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එක්වර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් ආරම්මණාධිපති ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

කුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- දානං දත්වා සීලං සමාදියිත්වා උපොසථ කම්මං කත්වා තං ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති, තං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, පුබ්බෙ සුචිණ්ණානි ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති, තං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, ඣානා වුට්ඨහිත්වා ඣානං ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති, තං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්ඃ ගරු කළ යුතු වූ ලෞකික කුසල් 17 ය, චෛතසික 38 ය, රූප 28 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධම්මාරම්මණය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලොභමූල සිත් 8 ය, චෛතසික 22 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරමමණ, අධිපති, උපනිසසය, යන් මේ ප්‍රත්‍ය ශකති 3 අතුරෙන් ආරමමණාධිපති ශකතියයි කියන ලද ශකති විශේෂය ලැබේ. **කුසලො ධමෙමා අබ්‍යාකතසස ධමමසස අධිපති පචචයෙන පචචයො** =වීථි= **අරහං මගගා වුටඨහිත්වා මගගං ගරුං කත්වා පචචවෙකඛති** = අනුවාද=

අකුසල පද ස්වරූප නය අභිප්‍රාය

ලෝභමූල නාමස්කන්ධ ධම්මාරම්මණය තෙමේ ගරු වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් 8 නම් වූ නාමස්කන්ධයන්ට, ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය, යන මේ ශක්ති විශේෂ තුනෙන් එකවර උපකාර කරයි.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- රාගං ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති, තං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, දිට්ඨිං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: ගරු කළ යුතු වූ ලෞකික කුසල් 17 ය, චෛතසික 38 ය, රූප 28 ය, යන නාමස්කන්ධ ධම්මාරම්මණය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් 8 ය, චෛතසික 22 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් ආරම්මණාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

අව්‍යාකෘත පද ස්වරූප නය අභිප්‍රාය

ගරුකොට අරමුණු කරනු ලබන්නා වූ අතීත, අනාගත, වර්තමාන, ඉෂ්ට නිෂ්පන්න රූප 18 ය, දුක්ඛ සහගත කාය විඥානය හැර විපාක සිත් 35 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, නිර්වාණයයි කියන ලද අව්‍යාකෘත ෂඩාරම්මණය තෙමේ;

(1) ගරුකොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා ක්‍රියා ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4, ඵල සිත් 4 ය,

(2) ගරුකොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුසල ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4, මාර්ග සිත් 4 ය,

(3) ගරුකොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් 8 ය, යන නාමස්කන්ධයන්ට සුදුසු පරිදි අරම්මණ ප්‍රත්‍ය ජාති 8 කරණ කොට ගෙන එකවර උපකාර කරයි.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- අරහා ඵලං ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛති, නිබ්බාණං ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛති, නිබ්බාණං ඵලස්ස, අධිපති පච්චයෙන පච්චයො, -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්ඃ ගරු වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ මහා ක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4 ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ ගරු කළ යුතු වූ රහත් ඵලය හා නිර්වාණයද, ඵල සිත් 4 ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ නිර්වාණයද, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා ක්‍රියා ඥානසමප්‍රයුක්ත සිත් 4 ය, ඵල සිත් 4 ය, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 36 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එක්වර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ අධිපති, උපනිස්සය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් ආරම්මණාධිපති ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- සෙක්ඛා ඵලං ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛති, නිබ්බාණං ගරුං කත්වා පච්චවෙක්ඛති, නිබ්බාණං ගොත්‍රභුස්ස, වොදානස්ස, මග්ගස්ස, අධිපති පච්චයෙන පච්චයො, -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්ඃ ගරු වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුසල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4 ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ ගරු කළ යුතු වූ යට ඵල 3 ය, නිර්වාණය, මාර්ග 4 ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ නිර්වාණය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4 ය, මාර්ග සිත් 4 ය, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 36 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් ආරම්මණාධිපති ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො -වීථි-

චක්ඛුං ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති, තං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, සොතං, ඝානං, ජිව්හං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ වත්ථුං විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛන්ධෙ ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති, තං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: ගරු කළ යුතු වූ අතීත, අනාගත, වර්තමාන, ඉෂ්ට නිෂ්පන්න රූප 18 ය, දුක්ඛ සහගත කාය විඥ්ඥාණය හැර ලෞකික විපාක 31 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, විරති හැර චෛතසික 35 ය, යන ෂඩාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් 8 ය, චෛතසික 22 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ ජාති 8 අතුරෙන් ආරම්මණාධිපති නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

මේ වනාහි විභංග වාරයයි, **අධිපතියා සත්ත,**[13] මේ සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි,

අධිපති පච්චයා ආරම්මණෙ සත්ත,[13] **අධිපති පච්චයා නිස්සයෙ සත්ත,**[13] **අධිපති පච්චයා උපනිස්සයෙ සත්ත,**[13] **අධිපති පච්චයා පුරෙජාතෙ එකං,**[15] **අධිපති පච්චයා විප්පයුත්තෙ එකං,**[15] **අධිපති පච්චයා අත්ථියා එකං**[15] **අධිපති පච්චයා අවිගතෙ එකං**[15] මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යාවාරයයි, **අධිපති, ආරම්මණ, උපනිස්සයන්ති සත්ත,**[13] **අධිපති, ආරම්මණ, උපනිස්සය, පුරෙජාත, අත්ථි, අවිගතන්ති එකං,**[15] **අධිපති, ආරම්මණ, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත අත්ථි, අවිගතන්ති එකං,**[15] මේ වනාහි ඝටනා සංඛ්‍යාවාරයයි.

ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි විභංග වාර 1යි, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 යි, සභාග සංඛ්‍යා වාර 7 යි, සටනා සංඛ්‍යා වාර 3 ක්ද වෙති.

(ආරම්මණූපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ආරම්මණාධිපතියට සමානය.)

වත්ථාරම්මණ පුරෙජාත නිස්සය, වත්ථාරම්මණ පුරෙජාත, වත්ථාරම්මණ පුරෙජාත විප්පයුත්ත, වත්ථාරම්මණ පුරෙජාත අත්ථි, වත්ථාරම්මණ පුරෙජාත අවිගත යන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ කවරයත්: මරණාසන්න කාලයේ චුති චිත්තයාගේ පටන් ආපසු ගණන් ගැනීමේදී සතළොස්වන චිත්තය සමඟ එකවර උපදනා වූ හෘදය වස්තුව ලැබේ.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වස්ත්වාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මනෝද්වාරාවර්ජනය, කාමජවන 29 ය, තදාරම්මණ 11 ය, අභිඥා 2 ය, **ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විරති, අප්පමඤ්ඤා** හැර චෛතසික 44 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති,

වස්ත්වාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි ස්වරූප නය අභිප්‍රාය

මරණාසන්න කාලයෙහි චුති චිත්තයේ පටන් ආපසු ගැනීමේ දී සතළොස්වන චිත්තක්ෂණය සමඟ එකට උපදනා හෘදය වස්තුව, සාමාන්‍ය වශයෙන් අරමුණු කරන ද්වාදස, වීස, පඤ්ච, ඡ, යන නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවෙයි. හෙවත්

(1) මනෝද්වාරාවර්ජනය, කාම ක්‍රියා ජවන 9 ය, තදාරම්මණ 11 ය, ක්‍රියා අභිඥාවය, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 33 ය, (2) මහා කුසල් සිත් 8 ය, කුසලාභිඥාවය, විරති අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 33 ය,

(3) අකුසල් සිත් 12 ය, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, හැර චෛතසික 24 ය,

යන මේ නාමස්කන්ධයන්ට **අරම්මණ, නිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත**, යන මේ ප්‍රත්‍ය ජාති 6 යෙන් එකවර උපකාර කරයි.

ගරු වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල මරණාසන්න ජවනයන්ට වනාහි, **ආරම්මණ, අධිපති, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත**, යන මේ ශක්ති ජාති 8 න් එකවර උපකාර කරයි. චෛතසික 33 ය.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- වත්ථුං විපාකාබ්‍යාකතානං කිරියාබ්‍යාකතානං ඛන්ධානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

වීථියෙහි කත්‍රෘ පාඨයෙන්: මරණාසන්න කාලයෙහි චුති චිත්තයේ පටන් ආපසු ගැනීමේ දී 17 වෙනි චිත්තය හා සමඟ එකවර උපදනා වූ හෘදයවස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි වස්ත්වාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, කාම ක්‍රියා ජවන් 9 ය, තදාරම්මණ 11 ය, ක්‍රියාභිඥාවය, විරති අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 33 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ **ආරම්මණ, නිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත**, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් වස්ත්වාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අබ්‍යාකතො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- වත්ථුං කුසලානං ඛන්ධානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

වීථියෙහි කත්‍රෘ පාඨයෙන්: මරණාසන්න කාලයෙහි -පෙ- හෘදයවස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි වස්ත්වාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මහා කුශල් සිත් 8 ය, කුසල

අභිඤ්ඤාවය, විරති අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 33 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, නිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් වස්ත්‍වාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- වත්ථුං අකුසලානං ඛන්ධානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: මරණාසන්න කාලයෙහි -පෙ- හෘදය වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි වස්ත්‍වාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අකුසල් සිත් 12 ය, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච හැර චෛතසික 24 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 8 අතුරෙන් වස්ත්‍වාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

මේ වනාහි විභංග වාරයයි, නිස්සයෙ තීණි,[14] මේ සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි, නිස්සය පච්චයා ආරම්මණෙ තීණි,[14] නිස්සය පච්චයා අධිපතියා එකං,[15] නිස්සය පච්චයා උපනිස්සයෙ එකං,[15] නිස්සය පච්චයා පුරෙජාතෙ තීණි,[14] නිස්සය පච්චයා විප්පයුත්තෙ තීණි,[14] මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යාවාරයයි.

නිස්සය, ආරම්මණ, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගතන්ති, තීණි,[14] නිස්සය, ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගතන්ති, එකං,[15] මේ වනාහි ඝටනා සංඛ්‍යාවාරයයි.

වස්ත්‍වාරම්මණ පුරේජාති නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි විභංග වාර 1 කි, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 කි, සභාග සංඛ්‍යා වාර 7 කි. ඝටනා සංඛ්‍යා වාර 2 කි.

(වත්‍ථාරම්මණ පුරෙජාත, වත්‍ථාරම්මණ පුරෙජාත විප්‍පයුත්ත, වත්‍ථාරම්මණ පුරෙජාත අත්‍ථි, වත්‍ථාරම්මණ පුරෙජාත අවිගත, ප්‍රත්‍යයෝ වනාහි වත්‍ථාරම්මණ පුරෙජාත නිස්සයට සමානය හ.)

●

ආරම්මණ පුරෙජාත, ආරම්මණ පුරෙජාත්‍ථි, ආරම්මණ පුරෙජාත අවිගත යන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්ඃ වර්තමාන නිෂ්පන්න රූප අටළොස වෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්ඃ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි ආරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍යය ලැබෙන කල්හි කාම සිත් 54 ය, අභිඥා ද්වය ය, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 50 ද වෙති.

●

ආරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍යයෙහි ස්වරූප නය අභිප්‍රාය

වත්‍ථාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙන් අනිකක් වූ වර්තමාන නිෂ්පන්න රූප අටළොස; සාමාන්‍ය වශයෙන් අරමුණ ගන්නා වූ -

දෙපස් විඥාන 10 ය, මනෝ ධාතු 3 ය, අට දස, වීස, පඤ්ච, ඡ, යන නාමස්කන්‍ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වෙයි, හෙවත්,

(1) කාම විපාක 23 ය, කාම ක්‍රියා 11 ය, ක්‍රියාභිඥා 1 ය, විරති අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 33 ය,

(2) මහා කුසල් සිත් 8 ය, කුසලාභිඥාවය, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 33 ය,

(3) අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්‍ධයන්ට ආරම්මණ, පුරෙජාත, අත්‍ථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ජාති 4 න් එකවර උපකාර කරයි.

ගරු වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල නාමස්කන්‍ධයන්ට ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය, පුරෙජාත, අත්‍ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති ජාති සයෙන් එකවර උපකාර කරයි;

මරණාසන්න කාලයෙහි -පෙ- හෘදයවස්තුව, සමාන වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ අට්ඨාදස, වීස, පඤ්ච, ඡ, නාමස්කන්ධයන්ට **අරම්මණ, නිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත** යන මේ ශක්ති ජාති සයෙන් එකවර උපකාර වෙයි.

ගරු වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල මරණාසන්න ජවන නාමස්කන්ධයන්ට **අරම්මණ, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත** යන මේ ශක්ති විශේෂ අටෙන් එකවර උපකාර වෙයි.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- අරහා චක්ඛුං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති, සොතං, ඝානං, ජිව්හං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ, වත්ථුං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති, දිබ්බෙන චක්ඛුනා රූපං පස්සති, දිබ්බාය සොත ධාතුයා, සද්දං සුණාති, රූපායතනං චක්ඛු විඤ්ඤාණස්ස පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො,-පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං කාය විඤ්ඤාණස්ස පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: වර්තමාන නිෂ්පන්න රූප අටළොස යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි ආරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍යය ලැබෙන කල්හි කාම විපාක 23 ය, කාම ක්‍රියා 11 ය, ක්‍රියාභිඥා 1 ය, විරති අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 33 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ **ආරම්මණ, නිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් ආරම්මණ පුරේජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අබ්‍යාකතො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- **සෙක්ඛා වා පුථුජ්ජනා වා චක්ඛුං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සනති, සොතං, ඝානං, ජිව්හං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ, වත්ථුං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො**

විපස්සන්ති, දිබ්බෙන චක්ඛුනා රූපං පස්සන්ති, දිබ්බාය සොත ධාතුයා, සද්දං සුණන්ති, -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්‍තෘ පාඨයෙන්: වර්තමාන නිෂ්පන්න රූප අටළොස යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි ආරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍යය ලැබෙන කල්හි මහා කුසල් සිත් 8 ය, කුසලාභිඥාවය, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 36 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ **ආරම්මණ, නිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් ආරම්මණ පුරේජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො -වීථී- චක්ඛුං අස්සාදෙති, අභිනන්දති, තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, සොතං, ඝානං, ජිව්හං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ, වත්ථුං අස්සාදෙති, අභිනන්දති, තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්‍තෘ පාඨයෙන්: වර්තමාන නිෂ්පන්න රූප අටළොස නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි ආරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ **ආරම්මණ, අධිපති, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 8 අතුරෙන් ආරම්මණ පුරේජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

මේ වනාහි විභංග වාරයයි, පුරෙජාතෙ තීණි; මේ වනාහි සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි.

පුරෙජාත පච්චයා ආරම්මණෙ තීණි,[14] පුරෙජාත පච්චයා අධිපතියා එකං,[15] පුරෙජාත පච්චයා නිස්සයෙ තීණි,[14] පුරෙජාත පච්චයා උපනිස්සයෙ එකං,[15] පුරෙජාත පච්චයා විප්පයුත්තෙ තීණි,[14] පුරෙජාත පච්චයා අත්ථියා තීණි,[14] පුරෙජාත පච්චයා අවිගතෙ තීණි,[14] මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යා වාරයයි.

පුරෙජාත, ආරම්මණ, අත්ථි, අවිගතන්ති, තීණි, පුරෙජාත, ආරම්මණ, නිස්සය, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගතන්ති, තීණි, පුරෙජාත, ආරම්මණ, අධිපති, නිස්සය, උපනිස්සය, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගතන්ති, එකං, මේ වනාහි ඝටනා සංඛ්‍යා වාරයයි.

ආරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍යයෙහි විභංගවාර 1 කි, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 කි, සභාග සංඛ්‍යා වාර 7 කි, ඝටනා සංඛ්‍යා වාර 4 ක් ද වන්නාහ. (ආරම්මණ පුරෙජාතාත්ථි, ආරම්මණ පුරේජාතාවිගතයෝ, ආරම්මණ පුරේජාතයට සමානයහ.)

(ආරම්මණ ජාතීන්හි විභංග වාර 8 කි, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 8 කි, සභාග සංඛ්‍යා වාර 56 කි, ඝටනා සංඛ්‍යා වාර 27 ක් ද වන්නාහ).

සහජාත ජාති 15
කුසලපද කුසල පදාවසාන

කුසල නාමස්කන්ධයන් කුසල නාමස්කන්ධයනට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය,

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගත පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- කුසලො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගත

පච්චයෙන පච්චයො, දව ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගත පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙ **කුසලො ධම්මො** යන කර්තෘ පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ කුසල් සිත් 21 ය චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කුසලස්ස ධම්මස්ස යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ගෙන් උපකාර ලබන්නා වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සහජාත පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන්නා වූ මහා සහජාත 4 ය, අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්පයුත්ත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ. (**අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත** යන්හි සවරූප සහජාතයට අනුව කියනු)

කුසලපද කුසල පදාවසාන

කුසල හේතු ආදි ප්‍රත්‍යයන් සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය.

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස හේතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග, පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- කුසලා හෙතු, කුසලාධිපති, කුසලා චෙතනා, කුසලා ආහාරා, කුසලා ඉන්ද්‍රියා, කුසලානි ඣානංගානි, කුසලානි මග්ගංගානි සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

හෙතු වේ නම්; වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ද්විහේතුක සිත්හි අලෝභ-අද්වේසයෝද, ත්‍රිහේතුක සිත්හි අලෝභ - අද්වේස - අමෝහයෝද යන 2-3 බැගින් ඇත්තා වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්‍ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හෙතු පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන්: එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ 6 ය,[35] **හෙතු අධිපති, ඉන්‍ද්‍රිය, මග්ග,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 10 අතුරෙන් හෙතු ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අධිපති වේ නම්; වීර්‍යයෙහි කර්‍තෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්‍ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ මහා කුසල් සිත් 8 ය, නියමයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුසල් සිත් 9 ය, මාර්ග කුසල් 4 ය, චෛතසික 38 ය, යන මොවුන් පිළිබඳ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක් හි ඇත්තා වූ අධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්ම 2 - 3 අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අධිපති ධර්ම හැර මහා කුසල් සිත් 8 ය, නියමයෙන් ලැබෙන මහද්ගත කුසල් 9 ය, මාර්ග කුසල් 4 ය, චෛතසික 38 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්‍ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන්නා වූ 6 ය, **හෙතු, අධිපති, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, මග්ග** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 11 අතුරෙන් අධිපති ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

කර්මය වේ නම්; වීර්‍යයෙහි කර්‍තෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්‍ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, ඔවුන් පිළිබඳ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක් හි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල් සිත් 21 ය, චේතනා හැර චෛතසික 37 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්‍ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ 6 ය, **කම්ම, ආහාර,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 8 අතුරෙන් කර්ම ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ආහාර වේ නම්: වීර්‍යයෙහි කර්‍තෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්‍ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මොවුන් පිළිබඳ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක් හි ඇත්තා වූ 3 ක් වූ නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ (හේතුවට අනුව කියනු.)

කරණ පාඨයෙන්ඃ එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ 6 ය, **අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශකති 10 අතුරෙන් ආහාර ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ඉන්‍ද්‍රිය වේ නම්; වීර්‍යයෙහි කර්‍තෘ පාඨයෙන්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්‍ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මොවුන් පිළිබඳ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක් හි ඇත්තා වූ අටක් වූ නාමෙන්‍ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ (හේතුවට අනුරූපව කියනු.)

කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන්නා වූ 6 ය, හෙතු, අධිපති, ආහාර, **ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 12 අතුරෙන් ඉන්‍ද්‍රිය ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ධ්‍යාන වේ නම්; වීර්‍යයෙහි කර්‍තෘ පාඨයෙන්ඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්‍ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක් හි ඇත්තා වූ පසක් වූ ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ (හේතුවට අනුරූපව කියනු.)

කරණ පාඨයෙන්ඃ සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ 6 ය, **ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 9 අතුරෙන් ධ්‍යාන ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

මාර්ග වේ නම්; වීර්‍යයෙහි කර්‍තෘ පාඨයෙන්ඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්‍ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මොවුන් පිළිබඳ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක් හි ඇත්තා වූ මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්ම අටදෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ (හේතු ප්‍රත්‍යට අනුව කියනු,)

කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ 6 ය, **හෙතු, අධිපති, ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 11 අතුරෙන් මාර්ග ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

●

කුසලපද අව්‍යාකෘත පදාවසාන

කුශල නාමස්කන්ධයන් චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය.

කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සහජාත, නිස්සය, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- කුසලා ඛන්ධා චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං සහජාත නිස්සය විප්පයුත්ත අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්; චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව සමූහ නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ මහා සහජාත 4 ය, විප්පයුත්තය යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 5 සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ. **නිස්සය, විප්පයුත්ත, අත්ථි,** අවිගතයන්හි ස්වරූප සහජාතයෙහි කියන ලද්දට අනුව කියනු.)

●

කුසලපද අබ්‍යාකත පදාවසාන

කුශල හේතු ආදී ප්‍රත්‍යයන් චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය.

කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස හේතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග, පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- කුසලාහෙතු, කුසලාධිපති, කුසලා චෙතනා, කුසලා ආහාරා, කුසලා ඉන්ද්‍රියා, කුසලානි ඣානංගානි, කුසලානි මග්ගංගානි චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

හේතු වේ නම්, වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල්

සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මායන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, කුසල ද්විහේතුක සිත්හි අලෝභ - අදෝස ද, ත්‍රිහේතුක සිත්හි අලෝභ - අදෝස - අමෝහ ද යන 2 - 3 බැගින් ඇත්තා වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල් චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ මහා කුසල් සිත් 8 ය, නියමයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුසල් 9 ය, මාර්ග 4 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, අධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්ම 3 - 4 අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: සාධිපති කුසල චිත්තජරූප නම් වූ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල චිත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

අහාර ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ තුනක් වූ නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

ඉන්‍ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කත්‍ෘ පාඨයෙන්: චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි වූ, නාම ඉන්‍ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්ම අට දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල චිත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කත්‍ෘ පාඨයෙන්; චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්ම පස්දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල චිත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

මාර්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කත්‍ෘ පාඨයෙන්: චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ මාර්ග ප්‍රත්‍ය ධර්ම අටදෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල චිත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

(හෙතු පච්චයෙන යනාදි කරණ පාඨයේ ස්වරූප ඉදිරීමේ දී 5 ක් මුල් කොට ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ට අනුරූපව ඒ ප්‍රත්‍ය ශක්තියද ඇතුළත් කොට ඒ සමග කිය යුතුය.)

●

කුසලපද කුසලාබ්‍යාකත පදාවසාන

කුසල නාමස්කන්‍ධයන්, කුසල නාමස්කන්‍ධයන්ට, චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය.

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස සහජාත නිස්සය අත්‍ථි අවිගත පච්චයෙන පච්චයො -වීථි-

කුසලො එකො ඛන්‍ධො තිණ්ණන්නං ඛන්‍ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං සහජාත නිස්සය අත්‍ථි අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්‍ධා එකස්ස ඛන්‍ධස්ස චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං සහජාත නිස්සය අත්‍ථි අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්‍ධා ද්වින්නං ඛන්‍ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං සහජාත නිස්සය අත්‍ථි අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, -අනුවාද-

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කතෘ පාඨයෙන්; අන්‍යෝන්‍ය නාමස්කන්‍ධ, චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්‍ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ කුසල සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්‍ධ හා චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එක්වර ලැබෙන්නා වූ **සහජාත, නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 4 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත යන්හි ස්වරූප සහජාතයට අනුව කිය යුතුය.

●

කුසලපද කුසලාබ්‍යාකත පදාවසාන

කුසල හේතු ආදී ප්‍රත්‍යයන් සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්‍ධ හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය.

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග, පච්චයෙන පච්චයො -වීථි-

කුසලාහෙතු, කුසලාධිපති, කුසලා චෙතනා, කුසලා ආහාරා, කුසලා ඉන්ද්‍රියා, කුසලානි ඣානංගානි, කුසලානි මග්ගංගානි සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කතිඃ පාඨයෙන්ඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ද්විහේතුක සිත්හි අලෝභ-අදෝසයෝද, ත්‍රිහේතුක සිත්හි අලෝභ-අදෝස- අමෝහයෝද යන 2 - 3 බැගින් ඇත්තා වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නමඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ මහා කුසල් සිත් 8 ය, නියමින් අධිපති ලැබෙන්නාවූ මහද්ගත කුසල් 9 ය, මාර්ග කුසල් 4 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, අධිපති ධර්ම 3 - 4 අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ අධිපති ධර්මයන් හැර මහා කුසල් සිත් 8 ය, නියමින් ලැබෙන මහද්ගත කුසල් 9 ය, මාර්ග කුසල් 4 ය, චෛතසික 38 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා සාධිපති චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කතිඃ පාඨයෙන්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ද්විහේතුක සිත්හි අලෝභ-අදෝසයෝද, ත්‍රිහේතුක සිත්හි අලෝභ-අදෝස-

අමෝහයෝද යන 2-3 බැගින් ඇත්තා වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්; කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කත්‍ෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල් සිත් 21 ය, චේතනාව හැර චෛතසික 37 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

ආහාර ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කත්‍ෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ තිදෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය හේතුවට අනුව කියනු.

ඉන්‍ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කත්‍ෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, නාමෙන්‍ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ අටදෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය හේතුවට අනුව කියනු.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කත්‍ෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර

භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්ම පස්දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය හේතුවට කී අයුරින් උදුරනු.

මාර්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ අටදෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය හේතුවට අනුව කියනු.

(හෙතු පච්චයෙන යනාදි කරණ පාඨයේ ස්වරූප ඉදිරිමේදී 4[36] ක් මුල් කොට, ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ට අනුරූපව ඒ ප්‍රත්‍ය ශක්තිය සමග ඇතුළත් කොට කියනු.)

කුසලපද අකුසල පදාවසාන

අකුසල නාමස්කන්ධ අකුසල නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය;

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, සම්පයුත්ත, අත්‍ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- අකුසලො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, සම්පයුත්ත, අත්‍ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය සම්පයුත්ත, අත්‍ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, සම්පයුත්ත, අත්‍ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, -අනුවාද-

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ගෙන් උපකාර ලබන්නා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ මහා සහජාත 4 ය, අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

(අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන්හි ස්වරූප සහජාතයට අනුව කියනු.)

●

අකුසලපද අකුසල පදාවසාන

අකුසල හේතු ආදි ප්‍රත්‍යයන් සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය;

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස සහජාත හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග, පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- අකුසලාහෙතු, අකුසලාධිපති, අකුසලා චෙතනා, අකුසලා ආහාරා, අකුසලා ඉන්ද්‍රියා, අකුසලානි ඣානංගානි, අකුසලානි මග්ගංගානි සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද- හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, ඒ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ලෝභ මූලයෙහි ලෝභ-මෝහය, දෝස මූලයෙහි දෝස-මෝහය, මෝහමූලයෙහි මෝහය යන 1 -2 බැගින් ඇත්තා වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල් සිත් 12 ය, මෝහ මූල ද්වයෙහි මෝහය හැර චෛතසික 27 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ 6 ය, හේතු යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 7 අතුරෙන් හේතු ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ ලෝභමූල සිත් 8 ය, දෝස මූල සිත් 2 ය, විචිකිච්ඡා හැර චෛතසික 26 ය, ඒ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, අධිපති ධර්ම තුන අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයක් ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අධිපති ධර්මය හැර ලෝභ මූල සිත් 8 ය, දෝස මූල 2 ය, විචිකිච්ඡා හැර චෛතසික 26 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ 6 ය, **අධිපති, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 10 අතුරෙන් අධිපති ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, ඔවුන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල් සිත් 12 ය, චේතනා වර්ජිත සවිසි චෛතසිකය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා 6 ය, කර්ම, ආහාර, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 8 අතුරෙන් කර්ම ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ආහාර ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, ඒ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, නාමාහාර හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ තිදෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 6 ය, **අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 10 අතුරෙන් ආහාර ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ඉන්‍ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීර්‍ය්‍යයෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්ඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, ඒ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, **ජීවිත, චිත්ත, වෙදනා, විරිය, එකග්ගතා** නම් වූ නාම ඉන්‍ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ පස්දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය ආහාරයට කී ලෙස කියනු.

කරණ පාඨයෙන්ඃ සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 6 ය, **අධිපති, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 11 අතුරෙන් ඉන්‍ද්‍රිය ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීර්‍ය්‍යයෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්ඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, ඒ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ පස්දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය ආහාරයට කී ලෙස කියනු.

කරණ පාඨයෙන්ඃ සුදුසු පරිදි එක්වර ප්‍රත්‍යවන්නා වූ 6 ය, **ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 9 අතුරෙන් ධ්‍යාන ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

මාර්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීර්‍ය්‍යයෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, ඒ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, **විතක්ක, විරිය, එකග්ගතා, දිට්ඨි,** නම් වූ මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ 4 දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය ආහාරයට කී ලෙස කියනු.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එකවර සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍යවන්නා වූ 6 ය, **අධිපති, ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග,** යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 10 අතුරෙන් මාර්ග ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අකුසලපද අබ්‍යාකත පදාවසාන

අකුසල නාම ස්කන්ධයන් චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය;

අකුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සහජාත නිස්සය, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො = විධි =

අකුසලා ඛන්ධා චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං සහජාත, නිස්සය, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො = අනුවාද

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විධියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: චිත්ත රූපයන්ට පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව-සමූහ නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල චිත්තජ රූප නමැති ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍යවන්නාවූ මහා සහජාත 4 ය, විප්පයුත්තය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 5 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ. (**නිස්සය, විප්පයුත්ත, අත්ථි,** අවිගතයන්හි ස්වරූප සහජාතයට කී ලෙස කියනු.)

●

අකුසලපද අබ්‍යාකත පදාවසාන

අකුසල හේතු ආදි ප්‍රත්‍යයන් චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ ආකාරය;

අකුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග, පච්චයෙන පච්චයො -විධි-

අකුසලාහෙතු, අකුසලාධිපති, අකුසලා චෙතනා, අකුසලා ආහාරා, අකුසලා ඉන්ද්‍රියා, අකුසලානි ඣානංගානි, අකුසලානි මග්ගංගානි චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කතෘ පාඨයෙන්: චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ලෝභ මූලයෙහි ලෝභ-මෝහද, දෝස මූලයෙහි දෝස-මෝහද, මෝහ මූලයෙහි මෝහද යන 1-2 බැගින් ඇත්තා වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල චිත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කතෘ පාඨයෙන්: සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ ලෝභ මූල සිත් 8 ය, දෝස මූල 2 ය, විචිකිච්ඡා හැර චෛතසික 26 ය, මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, අධිපති ධර්ම තුන අතුරෙන් එක එක අධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: සාධිපති අකුසල චිත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කතෘ පාඨයෙන්: චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල චිත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

ආහාර ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කතෘ පාඨයෙන්: චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ තිදෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල චිත්තජ රූප නමැති ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

ඉන්‍ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය වේ නම්- වීථියෙහි කත්‍ථෘ පාඨයෙන්: චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, මේ ධර්‍මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ජීවිත, චිතත, වෙදනා, විරිය, එකගගතා, නම් වූ නාම ඉන්‍ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්‍මයෝ පස්දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුශල චිත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කත්‍ථෘ පාඨයෙන්: චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ පස්දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල චිත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

මාර්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කත්‍ථෘ පාඨයෙන්: චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, **විතක්ක, විරිය, එකග්ගතා, දිට්ඨි,** නම් වූ මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ 4 දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල චිත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

(හේතු පච්චයෙන යනාදි කරණ පාඨයේ ස්වරූප ඉදිරිමේදී, 5[37] යනු මුලට තබා ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ට අනුරූපව ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ශක්තිය සමග ඇතුළත් කොට කියනු.)

●

අකුසලපද අකුසලාබ්‍යාකත පදාවසාන

අකුසල නාමස්කන්‍ධයන්, අකුසල නාමස්කන්‍ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය;

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්සච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස සහජාත නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- අකුසලො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං සහජාත නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං සහජාත නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං සහජාත නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, -අනුවාද-

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්ඃ අන්‍යොන්‍ය නාමස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ටද ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ අකුසල සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ හා චිත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එකවර ප්‍රත්‍යවන්නා වූ සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 4 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

(නිස්සය, අත්ථි, අවිගත යන්හි ස්වරූප සහජාතයට කියන ලද ආකාරයෙන් කියනු.)

●

අකුසලපද අකුසලාබ්‍යාකත පදාවසාන

අකුසල හේතු ආදී ප්‍රත්‍යයන් සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය;

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග, පච්චයෙන පච්චයො -වීථි-

අකුසලා හෙතූ, අකුසලාධිපති, අකුසලා චෙතනා, අකුසලා ආහාරා, අකුසලා ඉන්‍ද්‍රියා, අකුසලානි ඣානංගානි, අකුසලානි මග්ගංගානි සම්පයුත්තකානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං හෙතූ, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කත්‍ෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ලෝභ මූලයෙහි ලෝභ-මෝහයෝද, දෝස මූලයෙහි දෝස- මෝහයෝද, මෝහ මූලයෙහි මෝහයද යන 1 -2 බැගින් ඇත්තා වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්; අකුසල සිත් 12 ය, මෝහමූල ද්වයෙහි මෝහය හැර චෛතසික 27 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත නාමස්කන්ධ සහ චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කත්‍ෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ ලෝභ මූල සිත් 2 ය, දෝස මූල 2 ය, විචිකිච්ඡා හැර චෛතසික 26 ය, මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වු අධිපති ධර්මයන් තුන්දෙන අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අධිපති ධර්මයන් හැර ලෝභ මූල සිත් 2 ය, දෝස මූල 2 ය, විචිකිච්ඡාව හැර චෛතසික 26 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත නාමස්කන්ධ සහ චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කත්‍ෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය. ඒ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, චේතනා නමැති ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ අකුසල සිත් 12 ය, චේතනා හැර චෛතසික 26 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ සහ චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

ආහාර ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කත්‍රෘ පාඨයෙන්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ තුන්දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ අකුසල සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ සහ චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

ඉන්‍ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කත්‍රෘ පාඨයෙන්ඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය. ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ජීවිත, චිත්ත, විරිය, වෙදනා, එකග්ගතා නම් වූ නාමෙන්‍ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ පස්දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය, ආහාරයට කී ලෙස කියනු.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කත්‍රෘ පාඨයෙන්ඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්ම පහක් ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයේ ආහාරයට අනුව කියනු.

මාර්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කත්‍රෘ පාඨයෙන්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, **විතක්ක, විරිය, එකග්ගතා, දිට්ඨි** නම් වූ මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්ම 4 ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය ආහාරයට අනුව කියනු.

(හෙතු පච්චයෙන යනාදි කරණ පාඨයේ ස්වරූප ඉදිරිමේ දී 4[36] මුල් කොට ඒ ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ට සුදුසු පරිදි ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ශක්තියද ඇතුළත් කොට කියනු.)

අබ්‍යාකත පද අබ්‍යාකත පදාවසාන

අව්‍යාකෘත ස්කන්ධයන්, අව්‍යාකෘත ස්කන්ධයන්ටද, අව්‍යාකෘත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපාදීන්ට ද ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය;

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සහජාත නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- විපාකාබ්‍යාකතො කිරියාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං සහජාත නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං සහජාත නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං සහජාත නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, -අනුවාද-

(මේ පාඨයෙන් ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි විපාක හා ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන්, විපාක හා ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන්ටද, විපාක ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ටද ප්‍රත්‍යවන ආකාරය දක්වන ලදී.)

පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං කටත්තාච රූපානං සහජාත, නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස කටත්තා ච රූපානං සහජාත, නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං කටත්තාච රූපානං සහජාත, නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන්ටද; ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ටද, ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය දක්වන ලදී.)

ඛන්ධා වත්ථුස්ස සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය දක්වන ලදී.)

වත්ථුං ඛන්ධානං සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් හෘදය වස්තුව පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය දක්වන ලදී.)

එකං මහාභූතං තිණ්ණන්නං මහාභූතානං සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභූතා එකස්ස මහාභූතස්ස සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ මහාභූතා ද්වින්නං මහාභූතානං සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, මහාභූතා චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං කටත්තා රූපානං උපාදා රූපානං සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන්, චිත්තජ මහා භූතයන්, චිත්තජ මහාභූත රූපයන්ටද; චිත්තජ උපාදා රූපයන්ටද; ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහාභූත, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහාභූත රූපයන්ටද; ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ උපාදා රූපයන්ටද; ප්‍රත්‍යවන ආකාරය දක්වන ලදී.)

බාහිරං එකං මහාභූතං තිණ්ණන්නං මහාභූතානං සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභූතා එකස්ස මහාභූතස්ස සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ මහාභූතා ද්වින්නං මහාභූතානං සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, මහාභූතා උපාදාරූපානං සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් බාහිර මහාභූත, බාහිර මහාභූතයන්ටද; බාහිර උපාදාරූපයන්ටද ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය දක්වන ලදී.)

ආහාර සමුට්ඨානං එකං මහාභූතං තිණ්ණන්නං මහාභූතානං සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභූතා එකස්ස මහාභූතස්ස සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ මහාභූතා ද්වින්නං මහාභූතානං සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, මහාභූතා උපාදාරූපානං සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් ආහාරජ

මහාභූත ආහාරජ මහාභූතයන්ටද; ආහාරජ උපාදාරූපයන්ටද ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය දක්වන ලදී.)

උතුසමුට්ඨානං එකං මහාභූතං තිණ්ණන්නං මහාභූතානං සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභූතා එකස්ස මහාභූතස්ස සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ මහාභූතා ද්වින්නං මහාභූතානං සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, පචචයෙන පචචයො, මහාභූතා උපාදාරූපානං සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, පචචයෙන පචචයො, (මේ පාඨයෙන් උතුජ මහාභූත- උතුජ මහාභූතයන්ටද; උතුජ උපාදාරූපයන්ටද ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය දක්වන ලදී.)

අසඤ්ඤසත්තානං එකං මහාභූතං තිණ්ණන්නං මහාභූතානං සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභූතා එකස්ස මහාභූතස්ස සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ මහාභූතා ද්වින්නං මහාභූතානං සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, මහාභූතා කටත්තා රූපානං උපාදා රූපානං සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො - අනුවාද - (මේ පාඨයෙන් අසංඥසත්ත්ව කර්මජ මහාභූත- අසංඥසත්ත්ව කර්මජ මහාභූතයන්ටද; අසංඥසත්ත්ව කර්මජ උපාදාරූපයන්ටද, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ මහාභූත- ප්‍රවෘත්ති කර්මජ මහාභූතයන්ටද; ප්‍රවෘත්ති කර්මජ උපාදාරූපයන්ටද, ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය දක්වන ලදී.)

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම් වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය- පවත්ති, පටිසන්ධි, සුද්ධරූප වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. ඒ තුන අතුරෙන්;

පවත්ති කාලයෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ටද; ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ටද ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ හා චිත්තජරූප නම් වූ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සහජාත පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන්ඃ එකවර සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ මහාසහජාත 4 ය, මධ්‍යම සහජාත 4 ය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 8 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්‍ධි කාලයේ කත්‍රෘ පාඨයෙන්ඃ අන්‍යොන්‍ය නාමස්කන්ධයන්ට හා කටත්තා රූපයන්ටද; ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, චෛතසික 35 ය, යන අවයව වූද - සමූහ වූද නාමස්කන්ධ හා හෘදය වස්තුව යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, චෛතසික 35 ය, යන අවයව වූද අවයව හා සමූහවූද නාමස්කන්ධ සහ කටත්තාරූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එකවර සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ මහාසහජාත 4 ය, මධ්‍යම සහජාත 4 ය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 8 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි කත්‍රෘ පාඨයෙන්ඃ ඔවුනොවුන්ටද; උපාදා රූපයන්ටද; ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ චිත්තජ මහාභූතයෝය, ප්‍රතිසන්‍ධි කර්මජ, බාහිර, ආහාරජ, ඍතුජ, අසංඥසත්‍ත්ව කර්මජ, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ, මහාභූතයෝය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ භූත රූප සමග චිත්තජ උපාදා රූපයෝය, ප්‍රතිසන්‍ධි කර්මජ, බාහිර, ආහරජ, ඍතුජ, අසංඥසත්ත්ව කර්මජ, උපාදා රූපයෝය, යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන් - එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ මහාසහජාත 4 ය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 5 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

(නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගතයන්හි ස්වරූප සහජාතයට අනුව කියනු.)

අබ්‍යාකතපද අබ්‍යාකත පදාවසාන

අව්‍යාකෘත ස්කන්ධයන්, අව්‍යාකෘත ස්කන්ධයන්ටද, අව්‍යාකෘත ස්කන්ධයන්ට හා අව්‍යාකෘත චිත්තජ රූපයන්ටද, ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය;

අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍යය

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො -වීථි-

විපාකබ්‍යාකතො කිරියාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො,

පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං වත්ථුස්ස ච අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස වත්ථුස්ස ච අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං වත්ථුස්ස ච අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, ඛන්ධා වත්ථුස්ස ච අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, වත්ථුං ඛන්ධානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො,

එකං මහාභූතං තිණ්ණන්නං මහාභූතානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභූතා එකස්ස මහාභූතස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ මහාභූතා ද්වින්නං මහාභූතානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො,

බාහිරං -පෙ- ආහාරසමුට්ඨානං -පෙ- උතුසමුට්ඨානං -පෙ- අසඤ්ඤසත්තානං එකං මහාභූතං තිණ්ණන්නං මහාභූතානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභූතා එකස්ස මහාභූතස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ මහාභූතා ද්වින්නං මහාභූතානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, -අනුවාද -

වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය ප්‍රවෘත්ති, ප්‍රතිසන්ධි, සුද්ධරූප වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. ඒ තුන් අතුරෙන්;

ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතෘ පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ගෙන් උපකාර ලබන්නාවූ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ මහා සහජාත 4 ය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, විපාකය, සම්පයුත්තය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 7 අතුරෙන් අඤ්ඤමඤ්ඤ ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයේ කතෘ පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, චෛතසික 35 ය, යන අවයව වූද - සමූහ වූද නාමස්කන්ධ සහ හෘදය රූපය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ගෙන් උපකාර ලබන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, චෛතසික 35 ය, යන අවයව වූද සමූහ වූද නාමස්කන්ධ සහ හෘදයවස්තුවය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ මහා සහජාත 4 ය, මධ්‍යම සහජාත 4 ය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 8 අතුරෙන් අඤ්ඤමඤ්ඤ ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි කතෘ පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ චිත්තජ මහාභූත, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ, බාහිර, ආහාරජ, ඍතුජ, අසංඥසත්ත්ව කර්මජ, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ, මහාභූත, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍ය ලබන්නා වූ මහාභූතයෝ, යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ මහාසහජාත 4 ය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 5 අතුරෙන් අඤ්ඤමඤ්ඤ ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

●

විපාක ප්‍රත්‍යය

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස විපාක පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- විපාකබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො,

පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධෙ තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං කටත්තා ච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස කටත්තා ච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො, ද්ව ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං කටත්තා ච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො, -අනුවාද-

වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය- ප්‍රවෘත්ති, ප්‍රතිසන්ධි, වශයෙන් දෙකක් වේ. ඒ දෙක අතුරෙන්;

ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: අන්‍යෝන්‍ය නාම ස්කන්ධයන්ට ද, අන්‍යෝන්‍ය නාමස්කන්ධ හා චිත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විපාක සිත් 36 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: විපාක සිත් 36 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ සහ චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ මහා සහජාත 4 ය, මධ්‍යම සහජාත 4 ය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 8 අතුරෙන් විපාක ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයේ කර්තෘ පාඨයෙන්: අන්‍යෝන්‍ය නාමස්කන්ධයන්ට ද, අන්‍යෝන්‍ය නාමස්කන්ධයන්ට හා කටත්තා රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, චෛතසික 35 ය, යන අවයව වූද, සමූහ වූද, නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, චෛතසික 35 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ හා කටත්තා රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සහජාතයට අනුව කියනු.

●

සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො -වීථි - විපාකබ්‍යාකතො කිරියාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො,

පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං සම්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො, - අනුවාද -

වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය- ප්‍රවෘත්ති, ප්‍රතිසන්ධි, වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. ඒ දෙක අතුරෙන්;

ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කර්තෘ පාඨයෙ අඤ්ඤමඤ්ඤයට කියන ලද ආකාරයෙන් කියනු.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයේ කර්තෘ පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, චෛතසික 35 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ගෙන් උපකාර ලබන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, චෛතසික 35 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ මහා සහජාත 4 ය, අඤ්ඤමඤ්ඤ, විපාක, සම්පයුත්ත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 7 අතුරෙන් සම්පයුත්ත, ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො -වීථි-

විපාකබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඛන්ධා චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො,

පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතො ඛන්ධා කටත්තා රූපානං විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො, ඛන්ධා වත්ථුස්ස විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො, වත්ථුං ඛන්ධානං විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො, -අනුවාද-

වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය ප්‍රවෘත්ති, ප්‍රතිසන්ධි, වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. ඒ දෙක අතුරෙන්;

ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අරූප විපාක 4 ය, හා දෙපස් විඥාන 10 ද, අරහත්ත චුතිය ද, හැර විපාක සිත් 22 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව සමූහ නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: විපාක ක්‍රියා, චිත්ත සමුට්ඨාන චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ මහා සහජාත 4 ය, විපාකය, විප්පයුත්තය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් විප්‍රයුක්ත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයේ කර්තෘ පාඨයෙන්: කටත්තා රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි සිත් 15 ය, චෛතසික 35 ය, යන

අවයව සමූහ නාමස්කන්ධයෝය. ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ හා චෛතසික35 ය, යන අවයව සමූහ නාමස්කන්ධ සහ හෘදය වස්තුවය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි 15 ය, චෛතසික 35 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ හා ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ මහා සහජාත 4 ය, අඤ්ඤමඤ්ඤ, විප්‍රයුක්තය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 7 අතුරෙන් විප්‍රයුත්ත, ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අබ්‍යාකතපද අබ්‍යාකත පදාවසාන

අබ්‍යාකත හේතු ආදී ප්‍රත්‍යයන්, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා අව්‍යාකෘත ස්කන්ධයන්ටද, අව්‍යාකෘත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජරූපාදීන්ටද ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය;

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග පච්චයෙන පච්චයො - වීථි -

විපාකබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා හේතු විපාකබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතාධිපති, විපාකබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා චෙතනා, විපාකබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ආහාරා, විපාකබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඉන්‍ද්‍රියා, විපාකබ්‍යාකතානි කිරියාබ්‍යාකතානි ඣානංගානි, විපාකබ්‍යාකතානි කිරියාබ්‍යාකතානි මග්ගංගානි, සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං හේතු, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග පච්චයෙන පච්චයො,

පටිසන්ධික්ඛණෙ විපාකබ්‍යාකතා හෙතු, විපාකබ්‍යාකතා චෙතනා, විපාකබ්‍යාකතා ආහාරා, විපාකබ්‍යාකතා ඉන්‍ද්‍රියා, විපාකබ්‍යාකතානි ඣානංගානි, විපාකබ්‍යාකතානි මග්ගංගානි සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං කටත්තා ච රූපානං හෙතු, කම්ම, ආහාර, ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග පච්චයෙන පච්චයො, -අනුවාද- (ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි අධිපති නොකිය යුතුයි.)

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය- ප්‍රවෘත්ති, ප්‍රතිසන්ධි, වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. ඒ දෙක අතුරෙන්; ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුකත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ සහේතුක විපාක සිත් 21 ය, සහේතුක ක්‍රියා 17 ය, චෛතසික 38 ය, ඒ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ, ද්විහේතුක සිත්හි අලොභ-අදොස ද, ත්‍රිහේතුක සිත්හි අලෝභ-අදෝස-අමෝහ ද, යන මේ 2 - 3 බැගින් ඇති හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: සහේතුක විපාක සිත් 21 ය, සහේතුක ක්‍රියා 17 ය, චෛතසික 38 ය, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ සහ චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, හේතු, අධිපති, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 12 අතුරෙන් හේතු ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයේ කර්තෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත සකන්ධයන්ට හා කටත්තා රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සිත් 17 ය, චෛතසික 35 ය, ඒ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ද්විහේතුක සිත්හි අලෝභ-අදෝසද, ත්‍රිහේතුක සිත්හි අලෝභ-අදෝස-අමෝහ ද යන මේ 2 - 3 බැගින් ඇත්තා වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි 17 ය, චෛතසික 35 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයෝය, කටත්තා රූපයෝය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, හේතු, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 11 අතුරෙන් හේතු ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම් වීථියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා සාධිපති චිත්තජ

රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ මහා ක්‍රියා සිත් 8 ය, නියමයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා 9 ය, ඵල සිත් 4 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්‍මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ, අධිපති ධර්ම 3 - 4 අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ අධිපති ධර්ම හැර මහා ක්‍රියා සිත් 8 ය, නියමයෙන් ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා 9 ය, ඵල සිත් 4 ය, චෛතසික 38 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්‍ධ හා සාධිපති චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, හේතු, අධිපති, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 13 අතුරෙන් අධිපති ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීර්‍යයෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කර්‍තෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්‍ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්‍ධය හා චිත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විපාක සිත් 38 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ, චේතනා නමැති ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෙතනා හැර චෛතසික 37 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්‍ධ හා චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, කම්ම, ආහාර, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 10 අතුරෙන් කර්ම ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්‍ධි කාලයෙහි කර්‍තෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්‍ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුකත ස්කන්‍ධය හා කටතතා රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ප්‍රතිසන්‍ධි සිත් 19 ය, චෛතසික 35 ය, ඒ එක එක චිතතක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ, චෙතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, චෙතනා හැර චෛතසික 34 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා කටත්තා රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, කර්ම, ආහාර, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 10 අතුරෙන් කර්ම ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ආහාර ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කර්තෘ පාඨයෙන් : සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධය හා චිත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, ඒ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ, නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්ම 3 ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 12 අතුරෙන් ආහාර ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කර්තෘ පාඨයෙන් : සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධය හා කටත්තා රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, චෛතසික 38 ය, යන ඒ එක එක චිත්තක්ෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ, තුනක් වූ නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ප්‍රතිසන්ධි සිත් 39 ය, චෛතසික 35 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා කටත්තා රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, කම්මය, ආහාරය, ඉන්ද්‍රියය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 11 අතුරෙන් ආහාර ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්ඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධය හා චිත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ, අටක් වූ නාමෙන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ ආහාරයට කී ලෙස කියනු.

කරණ පාඨයෙන්ඃ සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ 8 ය, හේතු, අධිපති, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 14 අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්ඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධය හා කටත්තා රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, චෛතසික 35 ය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ, අටක් වූ නාමෙන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ ආහාරය ලෙස කියනු.

කරණ පාඨයෙන්ඃ සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, හේතු, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 13 අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්ඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධය හා චිත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ දෙපස් විඥාන 10 හැර විපාක සිත් 26 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය. ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ, ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ 5 ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ දෙපස් විඥාන 10 ය, හැර විපාක සිත් 26 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ 8 ය, ඉන්ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 11 අතුරෙන් ධ්‍යාන ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

මාර්‍ගී ප්‍රත්‍ය වේ නම්- වීථියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්ඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා චිත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ සහේතුක විපාක සිත් 21 ය, සහේතුක ක්‍රියා සිත් 17 ය, චෛතසික 38 ය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ, 8 ක් වූ, මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය ආහාරයට මෙන් කියනු.

කරණ පාඨයෙන්ඃ සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, හේතු, අධිපති, ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 13 අතුරෙන් මාර්‍ගී ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්ඃ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධය හා කටත්තා රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි 17 ය, චෛතසික 35 ය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ, පඤ්ඤා, විතක්ක, විරිය, සති, එකග්ගතා, නම් වූ පස් වැදෑරුම් මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය හේතුවට මෙන් කියනු.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එක්වර සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, හෙතු, ඉන්‍ද්‍රිය, ඣාන, මග්ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 12 අතුරෙන් මාර්‍ගී ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

(ක්‍ෂුද්‍ර සහජාතයෙහි කරණ පාඨයන්ගේ ස්වරූප ඉදිරිමේදී 8 යයි කී තැන මහා සහජාත 4 ය, මධ්‍යම සහජාත 4 ය, යන 8 කියන ලද බව දත යුතුයි.)

●

කුසලාබ්‍යාකතපද කුසලපදාවසාන

අකුසල නාමස්කන්ධ හා හෘදයවස්තුව කුසල නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය.

මේ පදයෙහි නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍ය තුන පමණක් වදාරා තිබේ. ඒ කෙසේද යත්:

කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා කුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, -වීථි- කුසලො එකො ඛන්‍ධො ච වත්‍ථු ච තිණ්ණන්නං ඛන්‍ධානං නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්‍ධා ච වත්‍ථු ච එකස්ස ඛන්‍ධස්ස, නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්‍ධා ච වත්‍ථු ච ද්වින්නං ඛන්‍ධානං නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, -අනුවාද-

වීථියෙහි කත්‍තෘ පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්‍ධයෝය, වොත්‍ථපන, මනෝද්වාරාවර්ජනය ආදිකොට ඇති පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ උපදනා වූ හෘදයවස්තුවය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්‍ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් නිස්සය ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

(අත්‍ථි, අවිගතයන්හි ද නිස්සයෙහි මෙන් ස්වරූප කියනු.)

●

කුසලාබ්‍යාකත පද අබ්‍යාකත පදාවසාන

කුසල නාමස්කන්‍ධ හා මහාභූතයන් කුසල චිත්තජ රූපයන්ටද, කුසල නාමස්කන්‍ධ හා චතුසමුට්ඨානික ඕජා රූපය, තිජකාය, චතුජ කායයන්ටද;

කුසල නාමස්කන්‍ධ හා රූපජීවිතෙන්‍ද්‍රිය කර්මජ කයටද ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය හෘදයවස්තුව කුසල නාමස්කන්‍ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය;

මේ පදයෙහි සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍ය සතරක්ම වදාරා තිබේ. ඒ සතර අතුරෙන් සහජාතය හා නිස්සය වදාල ක්‍රමය:

කුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, -වීථි- **කුසලා ඛන්ධා ච මහාභූතා ච චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො,** -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෲ පාඨයෙන්: චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව සමූහ නාමස්කන්ධ හා අවයව සමූහ මහාභූතයෝය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල චිත්තජරූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 4 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

(නිස්සයයෙහි ස්වරූප සහජාතයෙහි මෙන් කියනු.)

අත්ථි, අවිගතයන්හි දේශනා නය

කුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, -වීථි-

සහජාතං, පච්ඡාජාතං, ආහාරං, ඉන්ද්‍රියං, සහජාතා කුසලා ඛන්ධාච මහාභූතා ච චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් සහජාතාත්ථිය හා සහජාතාවිගතය දක්වන ලදී.)

පච්ඡාජාතා කුසලා ඛන්ධාච කබලීකාරො ආහාරොච ඉමස්ස කායස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, (මේ

පාඨයෙන් පච්ඡාජාත ආහාර මිශ්‍රක අත්‍ථිය හා පච්ඡාජාත ආහාර මිශ්‍රක අවිගතය දක්වන ලදී.)

පච්ඡාජාතා කුසලා ඛන්ධාච රූප ජීවිතින්ද්‍රියස්සච කටත්තා රූපානං අත්‍ථි පච්චයෙන පච්චයො, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් පච්ඡාජාත ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රක අත්‍ථිය හා පච්ඡාජාත ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රක අවිගතය දක්වන ලදී.)

වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය (1) සහජාත, (2) පච්ඡාජාත ආහාර මිශ්‍රකය, (3) පච්ඡාජාත ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රකය, වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. ඒ තුන අතුරෙන් සජාතය වේ නම්ඃ සහජාතයෙහි කියන ලදි අයුරින් කියනු.)

පච්ඡාජාත ආහාර මිශ්‍රකය මේ නම් - වීථියෙහි කර්‍තෘ පාඨයෙන්ඃ වොත්‍ථපනය, මනොද්වාරාවර්ජනය ආදි කොට ඇත්තා වූ පූර්ව පූර්ව සිත හා සමග එකට ඉපද ස්ථිතියට පැමිණියා වූ තිජකාය, චතුජකායයන්ට සමාන කාලිකව එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නාවූ පඤ්චවොකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ පසු පසුව උපදනා කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව සමූහ නාමස්කන්‍ධයෝ ද; වොත්‍ථපන මනෝද්වාරාවර්ජනය ආදිකොට ඇත්තා වූ පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමග එකට ඉපද රූපසථිතියට පැමිණියාවූ චතුසමුට්ඨානික ඕජා රූපයද යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ වොත්‍ථපන, මනෝද්වාරාවර්ජන ආදි කොට ඇති පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමග එකට ඉපද රූපස්ථිතියට පැමිණියාවූ තිජකාය, චතුජකාය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ අත්‍ථි, අවිගත් යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 2 අතුරෙන් අත්‍ථි ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

පච්ඡාජාත ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රකය මේ නම් - වීථියෙහි කර්‍තෘ පාඨයෙන්ඃ වොත්‍ථපනය, මනොද්වාරාවර්ජන ආදි කොට ඇත්තා වූ පූර්ව පූර්ව සිත හා සමඟ ඉපදී රූපස්ථිතියට පැමිණියා වූ කර්මජකායයට එක කාලයෙහි එකවරට ප්‍රත්‍ය වන්නාවූ පඤ්චවොකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ පසු පසු වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව

සමූහ නාමස්කන්‍ධයෝ ද; වොත්‍ථපන මනෝද්වාරාවර්ජනය ආදිකොට ඇත්තා වූ පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ එකට ඉපද රූපසථිතියට පැමිණියාවූ රූපජීවිතෙන්‍ද්‍රිය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: වොත්‍ථපන, මනොද්වාරාවර්ජන ආදි කොට ඇති පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ එකට ඉපද රූපසථිතියට පැමිණියාවූ කර්මජකාය, නම් වූ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ අත්‍ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 2 අතුරෙන් අත්‍ථි ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අකුසලාබ්‍යාකත පද අකුසල පදාවසාන

අකුසල නාමස්කන්‍ධ හා හෘදයවස්තුව අකුසල නාමස්කන්‍ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය;

මේ පදයෙහි නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍ය තුනක්ම වදාරා ඇත. වදාරා ඇති පිළිවෙල:

අකුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා අකුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, -වීථි -

අකුසලො එකො ඛන්‍ධො ච වත්‍ථු ද තිණ්ණන්නං ඛන්‍ධානං නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්‍ධා ච වත්‍ථු ච එකස්ස ඛන්‍ධස්ස නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්‍ධා ච වත්‍ථු ච ද්වින්නං ඛන්‍ධානං නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාමස්කන්‍ධයෝය, වොත්‍ථපනය, මනොද්වාරාවර්ජනය ආදි කොට ඇති පූර්ව පූර්ව සිත හා සමඟ එකට උපදනා වූ හෘදයවස්තුවය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාමස්කන්‍ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් නිශ්‍රය ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

(අත්‍ථි, අවිගතයන්හි ද නිස්සයෙහි මෙන් කිය යුතුයි.)

●

අකුසලාබ්‍යාකතපද අබ්‍යාකත පදාවසාන

(1) අකුසල නාමස්කන්‍ධ හා අකුසල චිත්තජ මහාභූත අකුසල චිත්තජ රූපයන්ට ද;

(2) අකුසල නාමස්කන්‍ධ හා චතුසමුට්ඨානික ඕජාව තිජකාය, චතුජ කායයන්ට ද;

(3) අකුසල නාමස්කන්‍ධ හා රූප ජීවිතෙන්‍ද්‍රිය කර්මජ රූපයන්ටද ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය;

මේ පදයෙහි සහජාත, නිස්සය, අත්‍ථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍ය 4 වදාරා ඇත. එයින් සහජාතය හා නිස්සය වදාරා ඇති පිළිවෙල:

අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, -වීථි-

අකුසලා ඛන්‍ධා ච මහාභූතා ච චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, නිස්සය, පච්චයෙන පච්චයො, -අනුවාද-

වීථියෙහි කර්‍තෘ පාඨයෙන් : චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 38 ය, අවයව නාමස්කන්‍ධයෝය, අවයව සමූහ මහා භූතයෝය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල චිත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 4 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

(නිශ්‍රයෙහි ද සහජාතයෙහි මෙන් කිය යුතුයි.)

●

අත්ථි, අවිගතයන්හි වදාරා ඇති පිළිවෙල

කුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, -වීථි-

සහජාතං, පච්ඡාජාතං, ආහාරං, ඉන්ද්‍රියං, සහජාතා අකුසලා ඛන්ධාච මහාභූතා ච චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් සහජාත හා සහජාතාවිගතය දක්වන ලදී.)

පච්ඡාජාතා අකුසලා ඛන්ධාච කබළීකාරො ආහාරොච ඉමස්ස කායස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් පච්ඡාජාත ආහාර මිශ්‍රක අත්ථිය හා පච්ඡාජාත ආහාර මිශ්‍රක අවිගතය දක්වන ලදී.)

පච්ඡාජාතා අකුසලා ඛන්ධා ච රූප ජීවිතින්ද්‍රියඤ්ච කටත්තා රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් පච්ඡාජාත ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රක අත්ථිය හා පච්ඡාජාත ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රක අවිගතය දක්වන ලදී.)

වීථියෙහි කුසලාඅව්‍යාකෘතය (1) සහජාත, (2) පච්ඡාජාත ආහාර මිශ්‍රකය, (3) පච්ඡාජාත ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රකය, කියා තෙවැදෑරුම් වේ. ඒ තුන අතුරෙන් සහජාතය වේ නම්: එහි ස්වරූප සහජාතයෙහි මෙන් කිය යුතුයි.)

පච්ඡාජාත ආහාර මිශ්‍රකය මේ නම් - වීථියෙහි කර්තෘ පාඨයෙන්: වොත්ථපනය, මනොද්වාරාවර්ජනය ආදි කොට ඇත්තා වූ පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ ඉපද රූපස්ථිතියට පැමිණියා වූ තිජකාය,

චතුජකායයන්ට එක කාලයෙහි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නාවූ පඤ්චවොකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ පසු පසු අකුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව සමූහ නාමස්කන්‍ධයෝය; වොට්ඨපන මනෝද්වාරාවර්ජන ආදිකොට ඇති පූර්ව පූර්ව සිත හා සමග ඉපද රූපස්ථිතියට පැමිණියාවූ චතුසමුට්ඨානික ඕජා රූපය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ වොට්ඨපන, මනෝද්වාරාවර්ජන ආදි කොට ඇති පූර්ව පූර්ව සිත හා සමග එකට ඉපද රූපයාගේ සථිතියට පැමිණියාවූ තිජකාය, චතුජකාය යන ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ අත්‍ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 2 අතුරෙන් අත්‍ථි ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

පච්ඡාජාත ඉන්‍ද්‍රිය මිශ්‍රකය මේ නම් - වීථියෙහි කර්‍තෘ පාඨයෙන්ඃ වොට්ඨපන, මනොද්වාරාවර්ජන ආදි කොට ඇති වූ පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ ඉපිද රූපයාගේ ස්ථිතියට පැමිණියා වූ කර්මජකායයට එක කාලයෙහි එකවරට ප්‍රත්‍ය වන්නාවූ පඤ්චවොකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ පසු පසු වෙහි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව සමූහ නාමස්කන්‍ධයෝ ද; වොට්ඨපන මනෝද්වාරාවර්ජන ආදිකොට ඇති සිත සමඟ එකට ඉපද රූපයාගේ සථිතියට පැමිණියාවූ රූපජීවිතෙන්‍ද්‍රිය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්ඃ වොට්ඨපන, මනෝද්වාරාවර්ජන ආදි කොට ඇති පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ එකට ඉපද රූපසථිතියට පැමිණියාවූ කර්මජකාය, නම් වූ ප්‍රත්‍යොත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්ඃ එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ අත්‍ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 2 අතුරෙන් අත්‍ථි ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

(අවිගතයෙහිද අත්‍ථියෙහි මෙන් කිය යුතුය.)

පඤ්චාවාර සංක්‍ෂෙප ස්වරූප නිමි

සංක්‍ෂෙප පට්ඨාන නය ග්‍රන්ථය නිමි.

උපග්‍රන්ථය

1- සූවිසි පට්ඨානය පිළිබඳ ප්‍රත්‍ය-ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න දෙකොටස ද්විරාශිය නම්වේ.

2- මහා සහජාත යනු සහජාත - නිස්සය - අත්ථි - අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති 4ය.

3- අඤ්ඤමඤ්ඤ - විපාක - සම්ප්‍රයුක්ත - විප්‍රයුක්ත යන සතර මධ්‍යම සහජාත නම් වෙති.

4- කුසලෙන කුසලපද, කුසලෙන අබ්‍යාකත පද, කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකත පද, අකුසලෙන අකුසලපද, අකුසලෙන අබ්‍යාකතපද, අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යාකතපද, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකත පද, කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකත පද, අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකත පද, මේ වනාහි "සහජාත නිස්සය අත්ථි අවිගතනති නව" යන පාඨයේ ලැබෙන පදවාර ගණනයි.

5- "සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය අත්ථි අවිගතනති තීණි" යන තැන තීණි යනු- කුසලෙන කුසලපද, අකුසලේන අකුසලපද, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකත පද, යන මොවුහු වෙති.

6- "සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති ඒකං" මෙහි ඒකං යන්නට ලැබෙනුයේ අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකත පද වාරයයි.

7- මහා සහජාත 4 හා විපාක යන 5 ලැබෙත්.

8- මහා සහජාත 4 ය.

9- හේතු - අධිපති, - කම්ම - අහාර - ඉන්ද්‍රිය - ඣාන - මග්ග- මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 7 කුඩා සහජාත නම් වෙති.

10- "හේතු - සහජාත - නිස්සය - අත්ථි - අවිගතනති - සත්ත" යන තැන, කුසලෙන කුසලපද, කුසලෙන අබ්‍යාකතපද, අකුසලෙන

අකුසලපද, අකුසලෙන අබ්‍යාකතපද, කුසලෙන කුසලඅබ්‍යාකතපද, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතපද, මේ වාර 7 ලැබෙත්.

11- 'අධිපති - හේතු - සහජාත - නිස්සය - ඉන්ද්‍රිය - මග්ග - අත්ථි අවිගතනති - චත්තාරි" යනු කුසලෙන කුසලපද, කුසලෙන අබ්‍යාකතපද, කුසලෙන කුසලබ්‍යාකතපද, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතපද, මේ වාර 4 ය.

12- නිෂ්පන්න රූප අටළොස - භූතරූප 4 ය, ප්‍රසාදරූප 5 ය, විෂයරූප 4 ය, භාවරූප 2 ය, හදයරූප 1 ය, ජීවිතරූප 1 ය, ආහාර රූප 1 ය, මොවුහු වෙති.

13- කුසලෙන කුසලපද, කුසලෙන අකුසලපද, කුසලෙන අබ්‍යාකතපද, අකුසලෙන අකුසලපද, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතපද, අබ්‍යාකතෙන කුසලපද, අබ්‍යාකතෙන අකුසලපද, වාර 7 යි.

14- අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතපද, අබ්‍යාකතෙන කුසලපද, වාර 3 යි.

15- අබ්‍යාකතෙන අකුසලපද, වාර 1 ය.

16- අකුසල ජවන 12, ලෞකික කුශල ජවන 17 යි, ක්‍රියාජවන18, යනු ඒ 47 ය.

17- කුසලෙන කුසලපද, කුසලෙන අබ්‍යාකතපද, අකුසලෙන අකුසලපද, අකුසලෙන අබ්‍යාකතපද, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතපද, අබ්‍යාකතෙන කුසලපද, අබ්‍යාකතෙන අකුසලපද, වාර 7 යි. 18-අකුසලෙන අබ්‍යාකතපද වාර 1 ය.

19- ප්‍රශාද රූප 5 හා හදයරූප යන 6 ය.

20- ඒකජ කාය යනු කර්මජ රූපයෝය, ද්විජ කාය යනු කර්ම ජ - ඍතුජ රූපයෝය, තිජ කාය යන කර්මජ, ඍතුජ, චිත්තජ, රූපයෝය.

21- කුසලෙන අබ්‍යාකතපද, අකුසලෙන අබ්‍යාකතපද, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතපද, වාර 3 යි.

22- කුසලෙන අබ්‍යාකතපද, අකුසලෙන අබ්‍යාකතපද, වාර 2 යි.
23-'වොදානන්ති ඉදං පන සකදාගාමි අනාගාමිනො සන්ධාය වුත්තං තෙසඤ්හි චිත්තං
වොදානං නාම හොති" යනු අටුවායි. වොදානං යන මෙය වනාහි සකදාගාමි- අනාගාමීන් සඳහා කියන ලදී. ඒ ආයර්‍යයන් ගේ වනාහි සිත වොදාන නම් වේ.

24- වුට්ඨාන යනු තදාරම්මණ හා භවංගයෝය.

25- "**සෙකඛා ගොත්‍රභුනති සොතාපනනං සන්ධාය වුතතං, සොහි ගොත්‍රභුං පච්චවෙකඛති**" යනු අටුවායි, - **සෙකඛා ගොත්‍රභුං** යන පදය සොතාපනන ආයර්‍ය තුමා සඳහා කියන ලදී. හෙතෙමේ වනාහි ගොත්‍රභූ සිත ප්‍රත්‍යවෙක්‍ෂා කරයි.

26- **අගගමගග ඵලුජ්ඣිතෙ පඤ්ච** යනු රහත් මග ඵල සිත් දෙක හැර ඉතිරි සියළු ධර්‍මයන් අරමුණු කරන මහා කුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4 හා කුශලාභිඥා සිතය යන 5 ය.

27- සබ්බත්‍ථ ඡචෙච'ති යනු සකල ධර්‍මයන් අරමුණු කරන මහා ක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4 ය, ක්‍රියාභිඥා සිතය, මනොද්වාරාවර්ජනය යන 6 වෙති.

28- තදාරම්මණ 11 හා හසිතෝත්පාදය යන 12 වෙත්.

29- අකුශල සිත් 12 ය, ඥානවිප්‍රයුක්ත මහා කුශල් සිත් 4 ය, ඥාන විප්‍රයුක්ත මහාක්‍රියා සිත් 4 ය, යන මේ 20 වෙත්.

30- ඥානසම්ප්‍රයුක්ත මහා කුශල් සිත් 4 හා කුශලාභිඥා සිතය, යන 5 ය.

31- මහාක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4 ය, ක්‍රියාභිඥා සිතය, මනොද්වාරාවර්ජනය යන 6 වෙති.

32- **පඤ්ච වීස** යනු කාම විපාක සිත් 23 ය, හසිතෝත්පාදය සහ පඤ්චද්වාරාවර්ජනය යන 25 ය.

33- අට්ඨ යනු ලෝකෝත්තර සිත් 8 ය.

34- කුසලෙන කුසලපද, කුසලෙන අකුසලපද, කුසලෙන අබ්‍යාකතපද, අකුසලෙන අකුසලපද, අකුසලෙන කුසලපද, අකුසලෙන අබ්‍යාකතපද, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතපද, අබ්‍යාකතෙන කුසලපද, අබ්‍යාකතෙන අකුසලපද, වාර 9 යි.

35- මහා සහජාත 4 ය, අඤ්ඤමඤ්ඤ හා සම්ප්‍රයුක්ත යන 6 යි.

36- මහා සහජාත 4 ය.

37- මහා සහජාත 4 හා විප්පයුක්තය යන 6 යි.